Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae expostio in epistolas in Iacobi, Petri, Iohannis et Iudae - Cod. Aug. perg. 122

Beda <Venerabilis>

[Reichenau ?], [10. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-61987

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

CXXII

M

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Horatius primo libro epistolarū Epistola xiiii
Optat ephippia bos piger optat arare caballus,
Quǣm sit utrique libens censebo exerceat artem:.
Cicero. vetus est enim ubi non sis qui fueris nō esse cur velis uiuere:.

Quintus Curtius. Denique si deus tribuere mortalibus beneficia debes non sua eripere. Sin aūt homo es id quod es semper esse te cogita:.

G. H. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

INNOMINE DNI INCIPIT TRACTATUS
BEATI BEDAE SUPER ACTUS IOHANNIS SCI IACOBI
APOSTOLI QUAM LUCULENTO STILO PRO
MULGAVIT MYCRONI
IACOB: EPHAS IOHANNIS MATHEUS UNA
SEX EXCELSI FLAGRANTIS LUMINE SEPTEM
CONSCRIPSERE SACRIS CAELESTIA DONA LIBELLIS
QUAE MANENTE SINE FINE PIOS SEDET URA PER EUM
QUAM TA ABDAE CECO BARATRI SUB CARCERE SON
ORIS APOSTOLICI CONCORDIA VOCE PROFANTUR
MYSTICA NOS QUORUM LECTURI DICTA PRECAMUR
SPIRITUS ALME VENI NOSTRUM QUE IUVATO LABOREM
CUI FACILE EST DONARE TUI SUBLIMIA UT ALTO
SUFFICIANT HUMILES PENETRARE ORACULA SENSU
INCIPIT PROLG

Iacob; pet̄rus iohannes iudas. septem epistolas ediderunt. quas ecclesiasticacon
suetudo catholicas. id est uniuersales cognominat; In quib; ideo prima epistola
iacobi ponitur. quam uiri in catalogo apostolorum. priores solent numerari petrus
& iohannes. qui ipse hierosolimorum regendam ecclesiam suscepit; unde fons &
origo euan
gelicę predicationis incipiens. per orbem diffusae uniuersum; cuius sedis
dignitatem. & iam paulas apostolus meo nominando uenerantur; Iacob;. cephas.
& iohannes. qui uidebantur columnae esse; Uel certe quia ipse duodecim tribus israhel.
quae primae credidere. suam epistolam misit. Merito haec prima poni debuit.
merito petri secunda. quia ipse electas aduenas qui gentes dicuntur proselytas: hoc est semper.
qui de gentilitate ad iudaismum. de iudaismo ad electionis euangelicae gratiam con
uersi sunt; merito iohannis epistolae. tertio loco sunt positae. quia hi scripsit
ipse qui de gentib; credidit. cum nec natura nec professione iudaei & fuisse sint;
Denique multa scriptorum ecclesiasticorum. inquib; ser̄ athanasius. alexandrinę presul eccle
siae. primam eius epistolam. ad parthos scriptam esse testantur; merito iudae ultima
posita. quia quamuis & ipse magnus. tribus; tamen praecedentib; apostolis minor est;
Uel quia iacobi prima scriptae epistola. deinde petri. posteaq; iohannis. ideo nunc
tricesimo
usq; ordinem quo scriptae sunt retinent; Constat enim. quia beatus iacobus xxx
post passionem dni anno. suum consummauit martyrium. petrus trigesimo octauo.
hoc est ultimo anno neronis passus est; Ipse in secunda sua scripsit epistola; Certus sum
quod uelox sit depositio tabernaculi mei. secundum quod & dns noster ihs xps signifi
cauit mihi per reuelationem; Unde patet. quia imminente passione hanc scripsit
epistolam. Cum autem multi iacobi nominis grauarent ecclesiam; neq; enim epistolae seiun
gebant abinuicem separari. quas eisdem scripsit ecclesiis; Porro
iohannes multo post tempore suas epistolas. simul & euangelium scripsit. quando
post occisionem domitiani reuersus de exilio. turbatam se. ppter hereticos ubique
reperit ecclesiam. quos in suis epistolis per cuncta. sepe cognominat anti
christos. EXPLICIT PRAEFATIO; INCIPIT EPISTOLA IACOBI

Iacob; di & dni nri ihu xpi seruus. duodecim tribubus quae sunt in dispersione salutem.
Dixit de hoc iacobo apostolus paulus; iacob; cephas & iohannes qui uidebantur
columnae esse. dextras dederunt mihi & bar
nabae societatis ut nos in gentib;

Lib̄ mon augie maioris.

illiant in circumcisione; Quae ergo in circumsionem ordinatus
erat apostolus: curauit eos qui ex circumsione erant. sicut presentes conlo-
quendo docere. sic & absentes per epistolam consolari. instruere. incre-
pare. corrigere; Duodecim in quit tribus: quas in dispersione; Legimus
occiso iuuenis beato stephano. qua facta est in illa die persecutio magna in ecclesia
quae erat hierosolimis. & omnes dispersi sunt per regiones iudeae. & samariae.
preter apostolos. hi ergo dispersi. qui persecutionem passi sunt propter iustitiam
mittit epistola; Nec solum hi. uerum & alii. qui per cepta fide xpi. nec dum ope-
ribus perfecti esse curabant. sicut sequentia epistolae testantur; necnon & ei. qui
& iam fidei & bonis duraban; Quin & ipsam ecclesiam in sidentib; quarum ualuit ere persequi
ac perturbare studebant; Quitamen omnes in dispersione fuerunt uarii
casib; patria profugi. & innumeris cedib; mortib; q; atq; erumnis. ubicumq; erant
ab hostib; pressi. sicut historia ecclesiastica sufficienter exponit.
sed & in actib; apostolorum. legimus eos tempore domini ca passionis. longe late q;
tam fuisse dispersos. dicente luca; Erant aut in hierusalem habitantes iudei.
uiri religiosi. & omni natione quae sub celo est; quarum & damnationum. plurimae
nominatim exprimuntur. cum subinfertur; parthi & medi & elamitae. & qui ha
habitant mesopotamiam & cetera. Itaq; tutos hortatur. ne in temptationib; a fide de-
ficiant; peccantes castigat. & ammonet. ut a peccatis se contineant. & ut turb; pro
ficiant. ne infructuosus sibi immo & damnabile. qd fidei sacramenta per cepisse
reddatur; Incredulos admonet. ut pendentem a deo salutem ir. & eris q; qui
b; implicabantur sceleribus; gerant. antequam eos ultio cel. estis. uel inuisibiliter
uel & iam uisibiliter irruens perdat; Omne gaudium existimate fratres mei.
cum in temptationes uarias incidertis; Aperfectioribus inchoat uerbum. ut per
ordinem perueniat ad eos. quos imperfectos esse uidebat. corrigendos. atq;
ad perfectionis culmen erigendos. & notandum. quod non ait simpliciter
gaudete. uel gaudium existimate. sed omnem quit gaudium existimate cum in temptationes uarias incidertis;
Omne gaudium dignum arbitramini. suos propter fidem xpi. temptationes sus-
tinere contingat; haec est gratia si propter conscientiam dei. sustinet quis patiens

inuste utpetrus ait; & ut coapostolus eius paulus; Non sunt condignę passiones
huius temporis. ad futuram gloriā quae revelabitur innobis; & apostoli omnes
ibient gaudentes aconspectu concilii. qm digni habiti sunt. pnomine hu contumeliam pati;
Non igitur contristari debemus. si tēpta ri. sed sic tēptationib. superari
fuerimus; Scientes. quod probatio fidei ure patientiā operatur. Id eo inquit ad
uersis tempta mini ut uir tutem patientiae discatis & phane ostendet possitis acp
batequā firmam fidem futurę rēributionis incor de gestis Neq; huic loco con
trarium putā debē. sed pocius consonum intellegi quod paulus ait. Scientes quod
tribulatio patientiam operatur. patientia aūt probationem; Patientia enim pro
bationem operatur. quia cuius patientia uincinon potest. ille perfectus esse probat.
Quod hinquoq; subsequenter docēt cum dicitur. Patientia aūt opus perfectum habet
& rursum. Probatio fidei patientiam operatur. quibus ratio sacra fideles.
per patientiam & certos:
ut phane fides eorum quam sit perfecta probetur
Si quis aut urm indigē sapientia postulē adō quidē omnib. affluenter. & non improperat &
dabitur ei; Omnis quidem sapientia salutaris. adnos postolanda est. quia sicut ait
sapiens. Omnis sapientia adnoctō est. & cum illo fuit semp; Neq; aliquis per liberum
arbitrium. sine adiutorio gratiae diuinae. quamuis pelagiani multum contendant. intel
legere. aspere uale. Sed hic specialiter de illa sapientia dicitur dē. qua nos intemp
tationib; uti necesse. Si quis inquit urm. non potest intellegere. utilitatem tempta
tionum. quae fidelib. probandis eueniunt. postulē adō tribui sibi sensum. quo
dinoscere ualeat. quanta prōsit pater castigatio filios. quos gēna hereditate dignos
efficere cupit. & consulitur. qui dat omnib. affluenter. Nequis inde licē suae
conscius fragilitatis. accipere posse diffidat. Sed potius quisq; recōlens
quia desiderium pauperum exaudiuit dns. & sicut idem alibi dicit; benedixit omnes
mentes se dns pusillis cum maiorib. Verum quia multa multa petunt adnos. quia tamen
accipere non merentur. addidit qualiter petere debeant. si impetrare desiderant.
Postulet aūt in fide nihil hesitans; hoc est talem se exhibeat bene uiuendo. qui dignus
sit exaudiri dum postulat; Qui enim meminit se dni non obtemperasse preceptis.
merito dubitet dnm sua intendere precib;; Scriptum enim; qui obturat
aurem suam ne audiat legem. oratio eius erit execrabilis;

Qui enim hesitat similis est fluctui maris qui uento mouetur & circumfertur.
Qui mordente se conscientia peccati hesitat de perceptione premiorum celestium
facile ad impulsum temptationum ab eorum fide deserit. qui immanquillitate fidei
seruare debetur. & libram hosti insuibilis. quasi ad flatum uenti perdiuer
so fluctuorum rapitur errore; Uir dupl& animo. inconstans in omnib; uiis suis;
In omnib; uiis in aduersis & prosperis dicit; Uir aut dupl& animo. qui&
ad precandum dnm genu flectat. uoce precationem emittit. & tam accu san
te sentiat conscientia. imperat& por se diffidit; Uir est dupl& animo.
qui& hic uult gaudere cum seculo. & illic regnare cum dō, Item uir dupl& a
nimo qui in bonis quae facit. non retributio nem interius. sed exteriusq; fauorem
quaerit; Unde bene p quendā dicitur sapientem; ne peccatori terram ingredienti
duab; uiis; duab; quippe uiis peccator terram ingreditur. quando & dī est. quod
opere & hibet. & mundi. quod p cogitationem quaerit. Omnes aut isti incon
stantes sunt. in omnib; uiis suis. quia facillime & aduersis seculi deterrentur.
& pro sperisq; inuitantur. ut aduersitatis uia diuertant; Gloriet ur aut frater humilis
in exaltatione sua. Ideo inquit omne gaudiū uos existimate oportet. cum in tempta
tiones uarias incideritis. quia omnis qui aduersa humiliter pro dno sufferit.
sublimiter a bilo regni premia per capiet; Diues aut in humilitate sua. sub audiatur
a superiori ue su. gloriet ur. qd p irrisionem. qua egestate hironia uocatur. dicitur esse.
constat; Ita inquit gloriam suam qua de diuitiis sua superbit & pauperem despicit. de tra opprimit. finienda esse meminerit. ut humiliatur in qua se iumpetat. cum purpura
& bisso diues. qui lazarum dispexit egentem; Qm sicut flos foeni pertransibit;
Flos foeni & odoratum delectat & uisum. sed certissime gratiam suae uenustatis
& suauitatis amittit; ideoq; huic rectissime presens impiorum felicitas assimilat.
quae dicitur nasse nullatenus ualet; & ortus enim sol cum ardore. & exsiccat
foenum. & flos eius decidit; Ardorem solis sententiam dicit districti iudicis. qua
reproborum decor temporalis. in fine consumitur; Florent aut & electi. non
tamen ut foenum. Iustus enim ut palma florebit. florent in iusti temporaliter
q̄m tamquam foenum uelocius arescent. & sicut holera herbarum cito cadent;
florent iusti tamquam arbores. quia flos eorum ridet spes certissima eorum

fructum spectat p omnem; Radix quoq; idē caritas eorum fixa & immobilis pmanēs;
hinc & enim uir sapiens ait; Ego quasi uitis fructificaui suauitatem odoris. & flores mei K.
Oenig; naboth uir iustus. mori malui. quam uineam patrum suorum. in hortum holerum
transferri; Uineam quippe patrum. in hortum holerum transmutare. fortia uirtutū
opera. quae & patrum doctri naper cepimus. fragili uitiorum delectamento mutare.
Justa aut animam . ponet . quam ter restri bona pro celestib; eligere nolunt.
unde bene dellis psalmitur; Quia erum tanqua lignū quod plantatum ē secus decur
sus aquarum. quod fructum suum dabit in tempore suo. & cetera. At quid iniusti; & decor
inquit uultus eius deperit. Ira & diuersi interneribus suis mar cescit; Non omnem
diuitem dicit. sed eum qui confidit in certo diuitiarū; Quienim fratri humili di
uitem econtrario opposuit. ostendit sed illo diuitē loqui qui humilis non ē; Nam
& abraham cum esset diues in mundo. p. tempestate tamen post mortem suo sus cepit in sinu
diuitem reliquit in poenis; sed non ideo diuitem reliquit. qui diues erat quod &
ipse fuerat. sed qua misericors & humilis quod ipse fuerat esse dispexerat;
Et econtra . non ideo lazarum suscepit quia pauper erat. quod ipse non fue
rat. sed qua humilis & innocens. quod ipse fuerat esse curauit; talis ergo diues.
hoc ē superb; & impius. terrena gaudia celestib. anteponens. in interneribus suis mar cescēs.
hoc est in actib; suis peribit iniquis. qui cer dni rectam in gressi neglexit; Sed cū
ille ut foenum ante cer dotem solus decidit. iustus econtra . ut arbor fructifere
& eius dem solius ar dorem. id est se. ueritatem iudicis integer sufferre. & in sup.
bonorum fructus operum pro quib. imperitū remunerētur adferre; Unde recte
subiungitur. Beatus uir qui suffert temptationem qm cum probatus fuerit. acci
piet coronam uitae quam repromisit dns diligentib; se; huic simile est illud in apo
calypsi; Esto fidelis usq; ad mortem. & dabo tibi coronam uitae quam repromi
sit dns inquit diligentib; se. Aperte ammonens qui tanto ampliur gaudebit in
temptationib; opor tet. quanto clarior dignitas quos diligit. maius saepe tempta
tionum pondus imponet. Ut scilicet p temptationum certaminum probentur in
fide perfecti; Cum aut probati sint ueraciter esse fideles. hoc ē p fecti & integri
in nullo deficientes. iure accipiunt promissam uitae & ipsi coronam ;
Nemo cum tēptatur dicat qm a deo tempter; Hactenus de temptationib; quas p mittente

dño. &ceterus probandi gratia perpetimur disputauit. Nunc incipit agere de illis. quasi
ceterus instigante diabolo. uel &cum naturae nrae fragilitate suadente toleramus; Ubi pri
mo illorum destruit errorem. qui sicut bonas cogitationes ad deum nob constat inspirari.
ita &mammalus ipse instigante putant nrā in mente generari; Nemo ergo cum temptat
dicat qm̄ ad deo tempto, illa. uidelicet &temptatione. qua diuersi incidens mirmenb. suis
mar cessit, id est nēme cum rapinam. furtum. falsum testimonium. homicidium. stuprum. ut
cetera huius modi commisit dicat. qm̄ dō cogente necesse habuit hec patrare. ideo a nullatenus
horum effectum declinare potuerit. Dr enim intemptator malorū ē. subaudituri tempta
mentorum, Ipse enim nēm temptat. eandem &temptatione quae decipit miseros. ut pec&;
dupl& ē enim genus temptationis. unum quod decipit aliud quod probat; secundum
hoc quod decipit. dr neminem tempt, Secundum illud quod probat. dr tempt aut abrahā,
de quo &profecto poterat probam ne dñe &tempt me; Unusquisque aut temptatur a con
cupiscentia sua abstractus &illectus. &cetera. abstractus a recto tinere. &illectus in malū,
De hoc uersu hieronimus contra iouinianum sic at, sicut in bonis inquit operib: pfector
est dr: non enim uolentis neq; currentis sed dī miserentis &adiuuantis. ut perueniat
ualeamus ad calcem. sicut malis atq; peccatis semina nra sunt in centia perfectio
diaboli; Cum uident nos supfundamentum xpi: foenum. ligna. stipulam. superpo
nit incendium; Edificemus aurum. argentum. lapides pretiosos. &temptat non
audebit. quamquā in hoc nonsit certa &secura possessio;
Sed &quippe leo insidiat[ur] occultis ut interficiat innocentem. &uasa
figulus probat fornax. homines aut iustos temptatio tribulationis. Dehinc concupis
centia cum coeperit. parit peccatum. peccatum uero. cum consummatū fuerit. gene
rat mortem; trib; modis temptatio agitur. suggestione. delectatione. consensu;
Suggestione hostis. delectatione aut &iam consensu nrae fragilitatis; Quod si hoste
suggerente delectati aut consentimus. peccatum nolumus. temptatio ipsa nobis ad uic
toriam pueniat. qua coronam uitae mereamur accipere; Si uero ad hostis suggestione
paulatim a recta intentione abstrahi. &inutilium incipimus inlici. delectando quidem
offendimur. sed necdum lapsum mortis; mortifimus. At si delectationem concepti in cor
defacinor si &ia
parit pfectum sequitur actionis. nobis iam mortis rei uictor hostis accedit.
quod ut astruamus &emplis. temptatus ē ioseph uerbis dominae. sed qui a concupis

certamen libidinis non habuit. suggestione certantium. non etiam delectione.
uel consensu tempari potuit. ideo uicit. euasit. Temptatus e dauid uti su uxoris
alienae. & quia necdum carnis appetitu uicerat. a concupiscentia sua abstinc
tus & in lectus e. atq; ubi concepta scelus pfecit. reatum mortis & ia proprio ost
iudicatus incidit. quam tamen poenitendo euasit; Temptatus e iudas pfidiae gratia.
& quia erat auarus. ab ipsa sua concupiscentia abstractus & in lectus. ccidit certamen
consentiendo decidit. temptatus e rob multiplicit. sed quia nec possessionis necessa
rium corporis diuino amori preposuerat. temptari quidem suggestione hostili
potuit. sed consentire uel delectare nullatenus nus ualebat. Quod ego dicitur:
qui a peccatum cum consummatum fuerit generat mortem. Respicit econtra
rio ad hoc quod supra dictum e. de eo qui suffert temptationem. quia cum proba
tus fuerit accipiet coronam uitae. Sicut enim ille qui temptatur superat premia
uitae e. tranmirum qui concupiscentiis suis in lectus. temptationes upent
merito ruinam mortis incurrit. Nolite ergo errare fratres mei dilectissimi;
Uide licet ex stimando quod temptamenta aut riorum acto sumant originem. quam
uis sciamus. nonnullos & ex gentib; meritis precedentium criminum. mala
rursus sceleris iusto dispensatio iudicis corruisse permisso. Unde est illud apos
toli. & sicut non probauerunt habere deum in notitia. tradidit eos in reprobum
sensum. ut faciant ea quae non conueniunt. repletos omni iniquitate.
Omne datum. optimum & omne donum perfectum desursum e. descendens a patre
luminum. Postquam docuit uti a quib; temptamur. quam ad nos
sed a nobis ipsis nasse. ostendit econtra quia quicquid boni agimus hoc do
nante percipimus. unde & eum patrem luminum qui ad ecclesiam in nouit spi
ritalium carismatum. cui consonat illud apostoli pauli. quid enim habes qd
non accepisti. Apud quem non e transmutatio nec uicissitudinis obumbratio.
Quia in natura mutabili non e. lumen eius sicut lumen huius mundi est
aliqua uicissitudinis umbra inter. Liquet uti q; qui a sola nobis dona lucis
& non etiam tenebras mittit error. Uoluntarie enim genuit nos uerbo
ueritatis. & dns in euangelio non uos me elegistis. sed ego elegi uos;
& in ose propheta. diligam eos spontanee. qd ergo dixerat omne datum optimum

&omne donum p fectum ado descendes. consequenter ait ruit addendo.
quia non nris merits sed suae beneficio voluntatis per aquam regenerationis
de filiis tenebrarum nos in filios lucis mutauerit; Vt simus initium aliquod
creaturae eius; Ne into quod aut genuit. hoc fieri putaremus quod ipse
ideo principatum quendam in creatura nob hac adoptione concessum ostendit;
hos enim uersiculos quidam tra transtulit. uolens genuit nos uerbo ueritatis: ut
simus primitiae creaturarum eius. id est intelligi quas cernimus creaturis si
mus meliores. Primitias namq; frugum uel animantium dno consecrari lx
precepit. primitias auri & argenti ad op' tabernaculi iussit conferri. id est
optima quaeq; in metallis. & de arca quod i populo dixit proph & alii remias;
Sanctus israel dno primitiae frugum eius. Scitis fratres mei dilecti ...;
Nouissimum in quit uob. qui a uob habuistis aduma labi. ad dno aut
uos illustrari. non ura prouisione. sed supna uos praeueniente gratia contigit;
Sit aut omnis homo velox ad audiendum tardus aut ad loquendum & tar dus
ad iram. Hinc audro sem moralib; instruit precepit. & recte primo
ammonet. quemq; eccti ut accomodate docendi. sero aut os ad docendum
aperire uta; qui a stultum e quem libet quoe ipse non didicerat. aliosue lle
predicare. quem sapientiam diligit. primo ut supra ammonuit hanc ado
ptet. & deinde magistrum ueritatis humilis auditor inquirat. & inter agen
dum suam. cautissime linguam. non solum ab otiosis sermonib. coercere.
uerum & ab ipsa quamuis dicere ueritate predicanda contineat;
hinc salomon dedita tia tempora scribens ait; tempus ta cendi & tempus lo
quendi. hinc phytagorici naturalis scientiae magisterio p dicti. audito
res suos p quennium iubent silere. & sic demum predicare p mittunt; nam &
cuius ut ueritas audiatur quam predicatur; qm cum auditur. humilitas
custoditur. Cum aut predicatur. uix subripit cuius hominum quantula
cum iactantia; hinc & hieremias bene instituti ad discentis uitam discribens.
modestiam tractatur nitatis inter prima uirtutum studia computauit.,
Bonum e uiro inquit cum portauerit iugum ab adulescentia sua sedebit soli ta
rius & tacebit; & tacebit inquit ad iram; quia natura tas sapientiae

nonnisi tranquille mente perciptur; Scriptum enim quia ira in sinu
stulti requiescit. Non tamen celocitate ire uel ictus iudicis tarditate
ad probet sed hoc potius admonet ut et hora perturbationis ad rectum mentis obtutum
subripiat caueamus; Aut si forte subripuerit mira oris septa eius cohibeamus;
impetum. et et acta hora discriminis liberius eam ad integrum a nostro corde
percipiamus et purgemus; uel certe tarditas ad iram nos esse precepit. ut non
quasi lubet ob causas serenitatem multus in auferendam uertamus. sed certas
et ultiones ratione; uerbi gratia. si aliter corrigi proximos maxime qui nobis sunt
commissi non possecernamus. seueritatem ergo eos uerbi uel etiam iudicii dis-
tinctionem exhibeamus; manente tamen quantum natura humana patitur
statu inter mentis serenitate. Credo fine eos samuhel helias et petrus tardi fuerunt
ad iram. et tamen peccatis uel gladio uel uerbo peremerunt; Sed et moyses.
cum esset ultor mitissimus et uirtute pharaone quem incorribilem audit. iratus ni
mis comminatus et. poenam. quos et opere patrauit; Ira enim uirtutem
dei non operatur; Facilius et sensus. qui diu tacendo se in cacumen subiugat.
et si hominib; iustus appareat. in diuino examine nondum perfecte iustus est;
Uerum alius potest intellegi; quod dno dictum e. Tardus dne ad iram tu cum
tranquillitate iudicas; Qualis cumq; iudex homo amissa mentis tranquillitate
delinquentem iudicat. et iam si iuste iudicat iustitiam tamen diuini et ami
mis in quam per turbatio cadet nescit imitari non potest; Propterea
abicientes omnem immunditiam et abundantiam malitiae in mansuetudine
suscipite insitum uerbum; primo et cor purificet et mentem. ut eis subtracta et pur
gete rubigine et iste esse possint qui uerbum saluum percipiant; Quia enim
non declinat prius a malo non potest facere bonum; Omne equippe immunditia
et carnis et animae nuncupat. malitia autem proprie a diuersione hominis prauis
tatem respicit. Suscipite inquit insitum uerbum. id est uerbum quod uiuis
cordib; predicando imponimus. uos discendo suscipite; ut certe tra sen
tiendum. uerbum quod uobis ad redemptionis insitum est. quando uoluntate e-
genuit nos. ut nunc per fectus suscipite. et iam operib; implendo. quod
iam mysterio tenetis. quod potest saluare animas uestras; et iam si in corpore

temptationes patiemini · uel aperfidis mortem consumeminis; Est tore factores uerbi
" & non audi tores tantum · & cetera; Sic & paulus de legis cultoribus; non auditores
legis iusti sunt apud dm · sed factores legis iustificabuntur; & in apocalypsi iohan
nis · cum dixisset beatus qui legit & audit uerba prophetiae libri huius · pro
tinus adiunxit; & seruat ea quae in illa scripta sunt; quia tum per spm sit in lege per fec
" tae libertatis · & permanserit in ea · Legem pfectae libertatis · gratiae dicit euangeliu;
Nihil enim ad perfectum adduxit lex · & alibi · non enim accepistis spm seruitutis rursu
rum timore · sed accepistis spm adoptionis filiorum; & iterum ubi enim spus dni ibi
libertas; & ipse dns · suos inquit filius liberauerit uere liberi erunt; Non audi
" tor obliuiosus factus · sed factor operis · hic beatus in factu suo erit; Non auditu
uerbi sup uacuo · sed operis & actione beatitudo praeparatur; sicut & dns loquens
ad discipulos; si haec scitis inquit beati eritis · si feceritis; Si quis autem putat se
" religiosum esse non refrenans linguam · sed seducens cor suum · huius uana religio;
Mouerat supra uerbum di non solum audire sed & facere · nunc addit · quia &
si mandata quis dni · quae dicit facit & exercere uidetur · si non & iam linguam
a detractionibus mendaciis blasphemiis · stultiloquiis · ab ipso & iam mutiloquio ·
ceterisq; quibus peccatorum refrenauerit · frustra se de operum iustitia iactet;
Sicut paulus gentilis poetae sententiam comprobans ait; Corrumpunt mores
" bonos conloquia mala; Religio autem munda & immaculata apud dm & patrem
haec est; pulchre addidit apud dm & patrem · quia sunt qui hominibus religiosi
uidentur · cum a deo habeantur profani; unde & sal° mon ait · est uia quae
homini recta · nouissima autem eius deducunt ad mortem; Uisitare pupillos
" & uiduas in tribulatione eorum · & immaculatum se custodire ab hoc seculo;
Qui a dixerat factorem operis beatum in facto suo futurum · nunc quae fac
ta deo maxime placeant dicit; misericordia scilicet & innocentia; nam quia in eo
quod pupillas & uiduas in tribulatione eorum uisitare iussit · cuncta ·
quae erga proximum misericorditer agere debeamus insinuat; quod quan
tum ualeat ipso iudicii tempore · pandetur · ubi dicturus est · mihi · quia
diu fecistis uni de his fratribus meis minimis mihi fecistis; porro in eo quod
immaculatos nos ab hoc seculo (custodire) precepit · uniuersa in quibus nos ipsos a foeditu

seruate dñs ostendit; Inquib; sunt & eaq; supra obseruare monuerat. ut tarde ad loquendum tardi simur ad iram; Fratres mei nolite in personarum acceptione habere fidem dñi nri ihu xpi gloriae. Ostendit quod hi quib; scribebat, fide quidem euangelica imbuti. sed operib; erant uacui; & quia mandata chri[sti] melonosimi pauperu docuerat implenda. uidit illos econtra quod pauperib; erat propter ser na premia faciendum. diuitib; potius propter commoda terrena fecisse; Ideoq; eos prout erant digni redarguit, & congrue in huius sordido sententiae dñm nrm ihm xpm gloriae cognominat. ut meminerimus. quid deus est potius iussit oboediendum. quicumsit splendor gloriae. sempiterna gloria remunerat. quicquid pro eius amore pauperi datur. quam quelib; hominu dignitas honoranda, de quib; generaliter dicaume; quia omnis caro foenum. & omnis gloria eius tam quia flos foeni & cetera; & enim si introierit in conuentum uir aureum anulum habens. in ueste candida. introierit aut & pauper in sordido habitu. & si men detur in eum qui induitur ueste preclara. & dicatur pauperi aut. tu sta illic. aut sede sub scabello pedum meorum. In huius exp[osi]tione sententiae beatus gustini dicas uidemur. Si hanc inquit distantia sedendi & standi ad honorem ecclesiasticor referamus. non eputandum leue esse peccatum. in personarum acceptione habere fidem dñi nri ihu xpi gloriae; Quis enim ferat. eligi diuitem ad sedem honoris ecclesiae. contempto pauperi se instructioris atq; sanctioris; Si aut de cotidianis confessib; loquitur. quis hic non peccat, si tamen peccat nisi cum apud semetipsum intus tacitus iudicat. ut ei tanto melior. quanto ditior ille uideatur, hoc enim uitio dicitur significari se subdendo; Nonne iudicatis apud uosmetipsos & facti estis iudices cogitationum iniquarum, sequitur. Audite fratres mei dilectissimi. Diligenter inquit animaduertite, quia non quidnioris ad seculu hunc diuino examine sunt meliores; Non nedum elegit pauperes in hoc mundo diuites in fide. & heredes regni. quod promisit diligentib; se; Pauperes uocat humiles. & qui pro caducarum uisibilium fide aut inuisibilium diuitiarum. huius mundo despicabiles parent; Tales namq; dñs elegit dñs nr ihs xps dicendo; Noli timere pusillus grex. quia complacuit patri uro dare uob regnum;

tales elegit. cum parentes sibi paupetes quorum officio immundum ueniens
nutriretur creauit, sed hos tamen futuri regni expectatione preclaros red-
" dit nobiles; Vos autē honorastis pauperem: propter illum scilicet cui dictū
" est. tu stabis hic. Cum haberem tam alium dictum tu sede hic bene; Nonne diui
" tes per potentiam obprimunt uos. & ipsi trahunt uos ad iudicia. nonne ipsi
" blasphemant bonum nomen quod inuocatum est super nos; hic ostendit aptius
quis sint diuites. de quorum humiliatione ac perditione supra disputauerat.
illi nimirum qui diuitias xpo preponunt. prorsus q; a fide eius aliem.
insup & eos qui credunt per potentiam opprimunt trahentes ad iudicia potenti
orum. ac blasphemantes nomen xpi quod super omne nomen; quia apostolo
rum tempore; plures & gentium & maxime iudeorum priores fecisse. & in ac
tib; eorundem apostolorum. & in epistolis apostoli pauli. satis patienter ofren
" ditur; Si tamen legem perficitis regalem secundum scripturas. diliges prox
" imum tuum sicut teipsum bene facis. si autem personas accipitis peccatum ope-
" ramini redarguti a lege quasi transgressores; Vide quemadmodum trans
gressores appellat. Qui dicunt diuti, sede hic. & pauperi. sta illic; Vnde ne
putarent. contemptibile esse in hac una re legem transgredi. secutus adiunxit;
" Quicumq; autem totam legem seruauerit & offendat in uno factus est omnium reus;
" Qui enim dixit non moechaberis. dixit & non occides; qui si non moechaberis. occi
" des autem. factus es transgressor legis. Propter illud quod dixerat redar
guti a lege. quasi transgressores; Quae cum tales sint. consequens. uide & ut
nisi aliomodo intellegendum ostendatur. ut qui dixerit diuti. sede hic. &
pauperi. sta illic. huic honorem ampliorem quam illi deferens. & idolatra. &
blasphemus. & adulter. & homicida. & ne quod longum est cuncta commemo
rem. reus omnium criminum iudicandus est; offendens quippe in uno factus est
omnium reus; Quaerendum ergo unde sit omnium reus. si in uno offendat.
qui totam legem seruauerit; An forte quia plenitudo legis caritas est. quae
proximus q; diligitur. In quib; preceptis caritatis tota lex pendet & prophetae;
Merito fit omnium reus. qui contra illam facit in qua pendent omnia; nemo
autem peccat nisi aduersus eam faciendo. Quia non adulterabis non homicidium

faciet non furaberis · non concupisces · & si quod ē aliud mandatum in hoc
sermone recapitulatur · diliges proximum tuum tanquam teipsum · dilec
tio proximi malum non operatur · plenitudo aut̄ legis ē caritas; reus itaq;
fit omnium faciendo contra eam · in qua pendent oīa; Cur ergo non dicant
parua peccata · an forte qui magis facit contra caritatem qui grauius peccat ·
minus qui leuius · tamen & iam si in uno offenderit · reus omnium erit · quia
contra eam facit · in qua pendent omnia; Sic loquimini & sic facite sicut ple-
gem libertatis incipientes iudicari · L & libertatis l & caritatis est · de qua
dicit; · si tamen legem perficitis secundum scripturas diliges proximum tuum
sicut teipsum benefacis · hoc inquit loquendo · hoc faciendo · curate ut proximos
diligendo · ad ō diligi · mereamini; proximis misericordiam impendendo · in
diuino iudicio misericordia digni & inuenti · Aliter · si secundum l & seruauerit ē
quae data ē p moysen · ita l & libertatis gratia ē euangelii · quae per ihm xpm
facta ē · apostolo teste · qui ait; non enim accepistis spm̄ seruitutis iterum in
timore · sed accepistis spm̄ adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater;
& iterum ubi aut̄ spūs dni ibi libertas · Sic ergo loquimini inquit & sic fa
cite sicut per legem libertatis, in cipientes iudicari; Grauius nam q; iudicabi
tur qui legem moysi quam qui legem nātu contempnit · Grauius ī eni qui agri
tam euangelii gratiā · quam qui moysi lacte ēdicta despicit; Omni enim cui
multum datum ē · multum quoq; auferetur abeo; & cui commendauer ē multum
plus p̄cunt abeo; Unde & apostolus ait · Si enim qui per angelos dictus ē sermo
factus est firmus · & omnis preuaricatio · & inobedientia · accepit iustam
mercedis rēributionem · quomodo nos effugiemus si tantam neglexerimus
salutem · Qui cum initium accepisset enarrare per dnm · ab eis qui audierūt
in nos confirmata ē · & iterum inritam quis faciens legem moysi · sine ulla
miseratione duob · ut trib · testib; morietur · quanto magis putatis d & eriora
meteri supplicia · qui filium dei conculcauerit · & sanguinem testamenti pollu
tum dixerit · in quo sanctificatus ē · & spūi gratiae contumeliam fecit; uterq;
aut̄ sensus ad unum finem respicit; ut uidelicet & diuinę gratiae iustis operib;
respondentes · si inuicem benigni · misericordes donantes inuicem · sicut

&dñs inxpo donauit nobis; Judicium enim sine miseri cordia illi qui non
facit miseri cordiam. Sine miseri cordia iudicabitur ille. qui cum facere
posset non fecit miseri cordiā ante quam iudi caretur. Quod cum de omnib;
immiseri cor dib; recte sentiatur. Constat omni modis. quia quo maiorem quisq;
adnō miseri cordiam consecutus ē. eo iniustius indigenti proximo miseri cor
diam negabit. eoq; iustius impiōrū suas poenas luet; Unde prouide dñs am
monēs nolite iudicare ut non iudicemini. nolite iudicio ri condemnare & non
condemnabi mini; dimittite & dimittetur uob. date & dabitur uobis; Judici
um ergo sine miseri cordia erit qui non fecit miseri cordiam. sup & altē & aūt mise
ri cordiā iudiciū; quia quem animo dāmnatus in iudicio dī dolebit qui non
fecit miseri cordiā. ita quisq; fecit remunera tus & exultabit atq; gaudebit. Alter
sup & exultat miseri cordia iudiciū. non dictum ē uincit miseri cordia iudiciū.
Non enim ē aduersa iudicio. sed sup & altē quia plures per miseri cordiam
colligunatur. sed qui miseri cordiam prestiterit uyte;
Beati enim miseri cordes qm ipsorum miseri bitur dñs; item sup & exultā miseri cor
diā iudiciū; supponitur miseri cordia iudicio. in quo inuentum fuerit opus mi
seri cordiae. & si habuerit aliquid forte in iudicio quo puniatur. tamquam unda
miseri cordiae. peccati ignis extinguatur;
Quid frater mei. si fidem quis se dicat habere. opera aūt non
habeat. & eger hinc de miseri cordiae operib; latius disputat. ut quo uehement
pderit.
sententia precedente terruerat. consolētur cum admonē. quomodo & iam
peccata cotti diana sine quib; hic non uiuitur cotti dianis remediis & pientur.
Nehomo qui cum in uno offenderit si omnium reus. in multis offendendo. quia
in multis offendimus omnes. Magnum agonem reatus sui minuturum. collec
tum ad tribunal tanti iudicis perueniat. & eam quam non fecit miseri cordia
non inueniat; sed potius dimittendo atq; dando mereatur sibi dimitti de
mitta debita reddiq; promissa; Si aūt inquit frater aut soror nudi sint.
& indigeant uictu cotidiano. dicat aūt aliquis deuot illis. rte in pace.
calfficamini & saturamini non dederis aūt eis quae necessaria sunt
corpori. quid proderit. ita & fides si non habeat opera. mortua ē in se
metipsa; Manifestum ē qđ sicut uerba sola pietatis nudum uelamen

entem nonrecreant · sinon &cib; prebeatur · &uerus · ita fides uerborenus
seruata nonsaluat; mor tuaest enim insem&ipsa sinonoperib; carritatis
quib; reuiuus cat anim&ur; Nequehuic sententiae contrariumē quodd̄s
att · quicrediderit &baptizatus fuerit saluus erit; subintellegendum
namq; ibiē · quodtamtū modouere credat qui &ex&operando quodcredit;
&quia fides &caritas ab inuicem sepārari nequeunt, paulo attestan
te quiatt · &fides quaēp dilectionem operatur · apte iohannis cpostolus talē
decaritatesententiam · qualem defide iacob; profert dicens; quihabuerit
substantiam mundi · &uiderit fratrem suum necessehabere · &clauserit uiscera
sua abeo quomodo caritas dī man&in eo; Tucredis qm̄ unus ē dī benefacis;
&demones credunt &contremēscunt; noputes qd̄ magnum aliquid facit̄ creden
do unum essedm̄, hoc enim &demones faciunt; nec solum dm̄ patrem sed&
filium dī credum; Undedicit lucas &ierunt &cū demonia amultis clamantia &dicentia
quiatues filius dī; &increpans nonsinebat ea loqui quiascebant ipsumesse
xp̄m; nec solum credunt uerum &contremēscunt; Unde adillum legio quae
hominem obsedebat supplici uoce proclamāt; quid mihi &tibi ihū fili dī
summi · adiuroteē dm̄ nemetor queas; qui ergo dm̄ essenon credunt uel
credtum nontamen · profectosunt demonib; sacerdotes ac proteruioles gr
timandi; sednecdm̄ credere &contremescere magnumē · sinon &ineum
credatur · hoc ē sinon eius in cor de amor teneatur; Aliud ē enim credere
illi · aliud credere illum; aliud credere in illum; credere illi ē · credere uera esse quaeloquit
Credeillum · credere quiaipse sit dr̄; credere in illum diligere illum; credere
uera esse quaeloquitur: multi &mali possunt · Credunt enim esse uera
&nolunt ea facere sua · quiadoperandum pigri sunt; Credere autem ipsū
essedm̄ · hoc &demones potuerunt; Credere uero indm̄ soli nouerunt
qui diligunt illum · quisolum nomine xp̄i dni sunt · sed &factis &ueritate;
quiasinedilectione fides inanis ē; Cum dilectione fides xp̄i am · sinedilec
tione fides demonis; quergononuult credere xp̄m · adhuc necdemones imi
tatur · Jam credit xp̄m · sed odit xp̄m · hab&confessionem fidei in ore sed poenā
non in amore coronae · nam &illi puniri timebant; Denq; beatus p&rus

cum dño confitens dicere. tue xpe filius dei uiui. eadem pene uerba quae &
demones proferre uidebatur. sed illorum confessio quia cum odio prolata expi-
merito damnata e. Illius quia & inter nadilectione processit. & ea beatitudi
§§ ne remunerata e; Vir autē sine homo in nobis. qm̄ fides sine operib; otiosa e;
§§ abraham pater noster nonne & operib; iustificatus e; Qm̄ paulus apostol predi
cans iustificari hominem per fidem sine operib; non bene intellectus e ab eis qui
sic dictum acceperunt. ut putarent cum semel in xpm̄ credidissent. & impune male
operarentur & facinorose flagitioseq; uiuerent saluos esse posse per fidem.
Locus iste huius epistole eundem sensum pauli apti. quomodo sit intellectus
exponit; Ideoq; abrahae magis exemplo utitur. uacuam esse fidem si non bene operetur.
Qm̄ abrahae exemplo eam patet aptius est. ut probaret iustificari hominem
sine operib;. Cum enim bona opera commemorat abrahe quae eius fidem commendata
sunt. satis ostendit apostolum paulum. non docere. iustificari hominē per fidem sine
operib;. Vtrique credidit. non ad eum pertinere & bene operari. sed ad hoc
potius utnemo arbitretur meritis priorum bonorum operum. se pervenire credentib;
se. ad donum iustificationis. quae e in fide. Jn hoc se gentib; in xpm̄; iudei
praeferre cupiebant. qui dicebant se meritis bonorum operū; quae in lege sunt peruenire
se ad euangelicam gratiam; Ideoq; scandali zabantur multi qui & eius crediderē.
quod incircumcisis gentib; xpi gratia traderetur; unde apostolus paulus dicit
posse hominē sine operib; sed precedentib; iustificari per fidem; Nam iustificatus
per fidem quomodo, nisi iuste operari. Cum ergo dicat iacob; abraham pater
non ne & operib; iustificatus e offerens isaac filium suum super altare. eleganter
exemplum bone operationis ab ipso patriarcha monuit esse discendē. prouocans
uidelicet eos qui deudeis crediderant. ut quasi bonae soboles primi & maximi
sui parentis actus sequerentur; & qui eos ne in temptationib; deficerent. ut fidem
suam per opera probarent admonebat. elegans de patriarcha positum exemplum.
per quod eos in utraq; uita posse infirmes; Quae enim temptatio maior.
& ceptus his ad proprii corporis plagas pertinent. accidit potest quam si quis filium
uni cum dilectis simum q; suum senex cogatur occidere. quomodo autem tunica
uelerem suam prodiuino amore pauperib; dare fert & qui filiū quem sen & accepera

heredem ad resurrectionem dñi · staim mortis date nondifferit ; Itaq; congruit huic
beati iacobi sententiae · quod paulus ait ; fide obtulit abraham isaac cum
tentaretur · & unigenitum offerebat · qui susceperat repromissiones : adquē
dictum ē · quod in isaac uocabitur tibi semen · arbitrans · quia & mortuos suscitare potens ē dr̄ · siquidem in uno eodemq; facto beati abraham · iacob ; operum eius
magnificentiam · paulus fidei constantiam laudauit ; nec tamen disparem diuersamq; a iacobo protulit paulus sententiam ; sciebantq; ambo · qd abraham
& fide & operib; erat perfectus · & ideo quisq; illorum illam in eo magis uirtutē
praedicauit · quas uos auditores amplius indigere perspexit ; Quia enim iacob ;
illis scribebat qui fidem sine operib; uos tamen uidebant · opa tunc illud protulit
exemplum · in quo illa precipua fides abrahe · quae & prius scripturae teste laudata ē ·
apparere & quia uos eius in cor decor puris s & · sed ad obediendum diuinis imperiis iam prompta
flagrasse ; Quia uero paulus illos instruebat · qui sine gratia fidei defuit meritis
& operib; excolebant · ostendit quia sine fide impossibile ē placere deo · atq; ; adhuc
quendam corrigendamq; eorum temeritatem · collecta communi patriarcharum &
emplis manifeste edocuit · qui omnes testimonio fidei probati sunt ; unde & specialiter
de abraham intulit · qui a fide offerre & isaac · arbitrans inquit qui & mortuos suscitare potens ē dr̄ ; Coniunxit ergo op' fidei · qui ideo filium mox offerre uoluit · quia
dñi hunc continuo resuscitaturum esse credebat ; Ideo autē hunc propter post mortem
adō resuscitandum esse credebat · quia uerum esse credebat quod audierat ; qui a in
isaac uocabitur tibi semen · quam coniunctionem utriusq; uir iustus beatusquoq;
iacob ; subsequenter exponit dicens · Uides qm̄ fides cōperabatur operib; illius · & & ‖
operib; fides seruatae ē · & suppleta ē scriptura dicens ; credidit abraham dō · & reputatum est illi ad iustitiam & amicus dei appellatus est · ; De hoc testimonio paulus ad roma ‖
nos fortissime disseruit · manifeste docens · qui ataraxia ē uirtus fidei · ut flamma per
cepit eius mysterium · iustum de impio facere posse & hominem · ; Quia enim abraham tanta
& tam fervente fide credidit dō · ut promptus esset & animo ad agenda omnia quae dr̄
iubebat · merito fides eius adō qui cor nouerat illius reputatur ad iustitiam · ;
& uos quoq; fidem illius qui iustificatur ē scire mus · tentauit eum dr̄ iubens
offerre filium · ; & & operib; fides consummata ē · id est qua esset & in corde eius perfecta

operum & fectione probatum ē, hoc quoque tempore siquis nuper ad fidem uenerit baptismum acceperit. & ponens se toto cor de dī seruire preceperit. mox hac de luce migrauerit. iustificatus utiq; per fidē sine operib; migrauit. qui a tempus operandi unde fidem probaret. ipse in quem credidit dō disponente non habuit, & quia per cepit fides sacramenta longo sup uuum tempore. nec bonis insistere curauit operib; hinc ait. Scimus quod beatus iacob; proposito & empto fidei simul & operū abrahe. mox subdidit dicens, Videris quoniam ex operib; iustificatur homo & non ex fide tantū; quia ait ex operib; significat ex operib; fidei. qui a perfecta opera sine fide nullus habere potest; fidem uero sine operib; multi. si illis operū tempus adsit; De equalib; dictum ē. Rapiat ē ne malitia mutet & intellectum illius. aut fictio decipiat animam illius; Similiter aut & rahab meretrix. nonne ex operib; iustificata ē. suscipiens nuntios & alia uia eiciens. ne se causarent operatricem patris abrahae imitari non ualere. presertim cum nullus eos modo cogeret dō filios offerre per immendos. sed hoc potius ipse per semper ait dī fieri. prohibebat. addit & mulieris ex emplum. mulieris alienigenae. quae tamen per opera misericordiae. per officium hospitalitatis. & iam cum periculo suae uitae. dī fi mulis exhibitum iustificari a peccatis meruit. Israheliti populi ciuis adsciti. regulis eorum pro sapiē cat alogo adnumerari. ipsius dni ac saluatoris nri ge nerationib; quae ex patriarcharum fonte dici oriundi. inseri. ab exci dio patriae pereuntis. cuius perfidiam deserui erui; his igitur conuersae ad melioris mulieris exemplis suader auditores suos. patriae pereuntis interitum cauere. & cuius sceleribus credendo receserant. ab hac iam fructuosis operib; semet minime secernere quatenus eorum ex ops cum operib; copulari. & ad redemptoris sui metam pariter consortium; Illos ergo hortatur suscipere ihū. hoc ē predicatores uerbi euangelii gratanter audire. & cum hos a contubernio suis repulsos. uel certe ad mortem quaesitos esse cognouerint. ut sepe factum eorum actus edocent. Ipsi econtra accepto abeis consilio saluti suae. ad dnm ihm eos impacare meruerant. quod honorabilem quondam uniuersi plebs iudeorum. & nunc magis honorandum omni ecclesiae xpi. per reuelationem reliquiarum beati protomartyris stephani effectum. beati pariter apti magistrum gamalihelem in hierosolimis

fecisse. prefatus actuum apostolatum liber insinuat. quando disponente se natu iudeorum. apostolos inter ficet. ipse sapientiosi consilio eorum molimina euacuauit. Ereptosq; demsidus eorum apostolos ad euangli gandium him misit in colomes; Noli te plures magistri fieri fratres mei. scientes qm maius iudicium sumitis; Multum fuisse studii credentib; tempore apostolorū. ut uerbum dni latius propicgiet ecclesiarum eorum edocent. Ita ut apollo uir in scripturis doctissimus. sciens tantū baptisma iohannis. fideuialiter xpm predicabat. Quamen quia sapiens erat. mox ut doctor adfuit facillime quod minus habuerat adimpleuit. atq; ad predicandi affectum per secutus reddit. Alii maiorum inepta adsercentes. de iudea anthiochiam docebant credentes. gentibus quia nisi circumciderentur secundum legem moysi saluari esse non possent; Nec parum casus predicatorib; questionis laborem contulerunt; hos ergo & huiusmodi doctores beatus ab; ab officio uerbi remouet. ne impedimentum his qui illud rite implere poterant facerent. Scientes inquit quod maius iudicium sumitis; Sicut enim is qui bene ministrauerit gradum sibi bonum adquirit. Ita qui officiū docendi sibi indoctus usurpate temptauerit. qui xpm annunciat non sinceste. maius iudiciū damnationis meretur. quam is qui solus suo in scelere periret; Immultis enim offendimus omnes; non dixit offendit; Cum illos arguebat quos & scientia & operatione minus perfectos uidebat. tales q; de cathedra magisterii. deponere. timens ne uel errorem predicando paruulos ledere rent. atq; ab audita doctrina preoccupando eorum aures auerterent. uel certe ea quae recta predicarent. non recte actionis sordes defecatam. ac per hoc curtam euangelicae perfectionis sinistra opinione furcatam. sed offendimus inquit; Cum summus xpi loquerētur apostolus & premisit immultis. subiunxit omnes. ut tanto cautius se in pfectu quiq; in agendo uel loquendo circumspicerent quanto certissime cognoscerent quia neperfecti quidem boni. & qui spūs sci gratia duce incedunt huius uitae uia abq; offensione peccati alicuius transire esse ullatenus possent. iuxta quod alibi scriptum ē, Cæli non sunt mundi in conspectu eius. & sicut salamon ait. quod nō ē homo iustus in terra qui faciat bonum & non peccet; Siquis in uerbo non offendit. hic perfectus ē uir. Quomodo hic

perfectum ee uirum qui nuerbo non offendit cumprem̃it tex̃. quia immultis offendimur omnes. An quia & in multis offendere possunt electi. & tamen perseuerare perfecti? Immo ita intellegendum ẽ. Namq; diuersa offensionũ ẽ species, aliter [illegible] electi. aliter offendunt reprobi; salâmon ecclesiastes quidit, septies enim [illegible] cadit iustus & resurgit. impij aũt corruent in malũ. Et si enim iustus per fragilitatem carnis. uel ignorantiam forte offenderit. iustus tamen ee non desistit. quia ut cottidiana ẽ huiusmodi & ineuitabilis offensio. ita ẽ & cottidiana orationum. ac bonorum medela. quae offendẽtem iustũ. neiter ram proueniat. & nuptialem carnis. ac fidei uestem. puluere uitiorũ sordi & obscurus erigẽs. Si quis ergo [illegible] nuerbo non offendit. hic perfectus ẽ uir. Illo udelice & uerbo. cuius offensionẽ humana potest uitare fragilitas. ut ẽ uerbum doli. detractionis. maledictionis. superbiae. iactantiae. accusationis. in peccatis. emulationis. desensionis. hereseos. mendacii. periurii. sed & otiose. nec non & iam sup fluę locutionis. in his quae necessaria uidentur. In quo nimirum uerbo quisq; se sine offensione custodit. hic perfectus ẽ uir. Qui enim custodit os suum & linguam suam. custodit ab angustiis animã suã. Potest & iam freno circumducere totum corp̃. Pende & hic uersus a superiore. Si quis inquit in uerbo non offendit. hic perfectus ẽ uir. & hic potest & iam freno circumducere totum corpus suum. quod ẽ apte dicere. si quis lapsũ linguae quipene ineuitabilis ẽ cau & hic consuetudine fixa. et eiusdem continentiae & iam cetera corporis membra quae facilius castigari possunt. ne a recto tramite deuertant discat obseruare. Sicut equis frenos in ora mittimus. ad consentiendum nobis. & omne corp̃ illorũ circumferimus. subaudis. quanto amplius dece & ut nob ipsis frenum continentiae in ora mittamus. ad consentiendum conditori nro. quatenus p̃ linguae custodiã operum quoq; rectitudinem obtinere queamus. Quod si ut quidã codices habent legerimus. Sicut autẽ equis frenos in ore mittimus. nihil questionis erit. quia coniungitur adhoc quod insequentib; dicitur. Ita & lingua modicum quidem membrum ẽ & cetera. Ecce & naues cum magnae sint. & uentis ualidis minentur. circumferẽtur a modico gubernaculo. ubi impetus dirigentis uoluerit.

naues magnae inmari mentes sum hominum in hac uita si ueborum siue malorum,
uenti ualidi aquib; minantur ipsi appetitus mentium quib; naturaliter cogun
tur aliquid agere per quod uel ad bonu uel ad malum perueniant finem;
Guber naculum quo huiusmodi naues circumferuntur ubi impetum diri uoluerit:
ipsa cordis intentio qua electi transgressis huius seculi flucib; felicem patriae
celestis portum attingunt, reprobi aut quasi scylla uel carybdi necati fluc
tuosis uitae huius erroribus quos deserere nesciebant intereunt; & quia & dum
dantia cordis ora loquuntur recte subiungit; lingua & modicum quidem
membrum est sed magna exaltat: Si eam impetus animi dirigentis bene guber
nauit, Juxta illud salomonis, qui intellegens gubernacula possidebit:
Sin aut male mala econtrario sibi suisq; magna perditionis exaltat, unde
& salomon monet: & lingua immanib; linguae, Vtram ergo exaltat si bene docet
ecclesiam mortem contra si praue agit nam q; aduersus eos qui & lingua
& scientia destituti docere populum id eq; magis ecclesiam ledebant; Quod si
ut inquib; dam codicib; inuenitur legatur & magna exaltat illa nimirum
hic exaltatio debet intellegi de qua in sequentib; cum plura linguae uitia enume
rasset adiunxit, Nunc aut exaltatis insuperbis uitis, Omnis exaltatio
talis mali gnae, Aqua & mater beata samuhelis nos pia & hortatione compes
cere dicens: Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes; Magna ergo
exaltat lingua quae ex uero rum sensus & uerbadi speciens singulariter
se sapientem esse iactat & facundam, Ecce quantus ignis quam magna siluam
incendit; quantus dicit quam modicus, Denique & codicos quidam sic habent:
Ecce modicus ignis, sicut enim a modico scintilla ignis & crescens magna
saepe silua incendit: tra in continentia linguae suis nutrita leuitatib; mag
nam bonorum operum materiam multos uitae spiritalis fructus ubi a stra
minauerit perdit; Sed & innumera plerumq; ob aq; ui debantur locutio
nis folia consumit; Et lingua ignis e uniuersitatis inquitatis; Ignis e lin
gua quia uir uitium siluam male loquendo deuorat; Unde uir sapiens de uir sipiente ait
rio inquit oritur illius inflammatio e; cuius dolie & igni peruersionis contra
ritur e ignis illecebrarius, qui ligna foenum stipula uitiorum consumens

secreta cordis illustrat. quorū inflāmantur doctores. ut & ipsi ardeant amando. & quasi linguis ignitis accendant alios predicando. De quibus bene scriptum est. quia apparuerunt illis dispartitae linguae tamquam ignis. sedit q; supra singulos eorum & repleti sunt omnes spū sco. Recte aut de lingua mendisciplina tractat. quia ipsa est uniuersitatis iniquitatis. quia cuncta fere facinora per eam aut concinnantur. ut latrocinia. stupra. aut patrantur. ut periuria. falsa testimonia. aut defendantur. ut quicquid libet impurus & crudelis scelus. quod animus excogitat & simulat ostentando bonum quod non fecit. & inflammat rotam nativitatis nrae. & inflammata aut a gehenna. a gehenna dicit. ad diabolo & angelis eius. propter quos gehenna facta est. & quibi cumq; uel in aere uoluitant. uel in terris. uel sub terris. uagantur. siue deambulent. suarum semp secum ferunt tormenta flammarum in star fabricientis. qui & si in lectis ponantur eburneis. & in locis apricis. feruore tamen uel frigore. infirmis ibi languoris euitare non possit. sic ergo demones & si in templis colantur aureis. & superaedificatis curruntur. igne semper ardent gehennali. & ipsa sua poena commenta. decepti quoq; hominib; fomitem uitiorum in deos ipse recte. inuidendo suggerunt. Cui contra scā dei ciuitas nouā hereditatē de decalogo adq descendere dicitur. Quā mirum quicquid celeste in terris agimus. hoc p fecto. ut agere mus celestia munere accepimus. Rota aut dicit nativitatis nre incessabilem uitae tempo ralis decursum. quo ad ipsa nativitatis usq; ad mortem uolut semp currente rota curruli incessanter agimur. Unde bene salomon cum dicit. memento creatoris tui in diebus iuuentutis tuae. antequam ueniat tempus afflictionis. paulo p addidit. & frangatur rota sup cisternam. & reuertatur pulus inter ram suam unde erat. Inflammat ergo lingua rotam nativitatis nrae. cum statum omnem nrae conuersationis prauā loquendo contaminat. Item rotā nativitatis nrae dicit. quia merito primae preuaricationis ab interna stabilitate proiecta. huc atq; illuc uagamente rapiamur. & incerta per cuncta discursib; ubi periculum. ubi salus sit ignoramus. Inflammatur aut hec rota mae nativitatis ignē lingua. maculamat. cum uitium natiue per turbationis ineptis & noxiis sermonib; accumulatur. Omnis enim natura bestiarum & uolucrum. & serpentium. & cetera rum de marie & iumentorum humana. Legimus in plinio. Inmanissimā serpentē in aspide in egypto

domicam ap.artefamiliar. & cor tiedecauer na sua egterram amensa eius an
nonamp cipes soltram; Legimus item scribente marcellino comite. mansue
factam gridem abindia anastasio principi missam: Uulter go intellegi quia
lingua pauorum bestiar ferocitate; leuitate uel & altatione serpentib; uiru
lentia precellat; Sunt enim bestiales qui & acuerunt ut gladium linguas
suas; posuerunt meglum suum os & quorum os locutum est uanitatem, Sunt
serpentini dequib; dictum est; uenenum aspidum sub labiis eorum, Linguam
aut nullus hominum domare potest.; Quob; modis haec sententia potest
recte intellegi; quia & nullus doctorum bonorum potest domare linguam
eorum. qui seipsos a stultra uerbositate cohibere noglegunt; & nullus loquen
tium est qui non aliquando delinquat in lingua sua; Denig; deuro perfec
to in articulo maxime temptationis constituto. ueraciter dictum est; Jnom
nib; his non peccauit iob labiis suis; & tam ipse sep modum auditis diuer monib;
de inepta stultae locutionis reprehendit dicens; Unum locutus sum quod uti
nam non dixissem. & alterum quib; ultra non addam; Jnquit & um malum plena
ueneno mortifero; Jnquit & um malum addit ad hoc quod dixerat: eam domari
non posse. cum bestia edomentur. & uolucres; plena uero dicit. ueneno
mortifero. & exponat indomabilem dicere eam. cum & serpentes constet posse domari; deinde a tro citate uenenum. plura sub sequenter adnectit; q
& ex ipso ore procedit benedictio. & maledictio. non oportet fratres mei
haec ita fieri; numquid fons de eodem foramine. emanat dulcem & amaram
aquam. Sicut dulcis & amara aqua; simul una de uena fontis ebullire.
sed & simisceantur inuase. uel cisterna. dulcis quidem nox amarescit
ab amara. amara aut. & admistione dulcis. in dulcedinem nescit immu
tari. ita benedictio & maledictio in uno ore nullatenus possunt conuenire. y
Sed quicumq; sic dm benedicere. orando. uel uerbum eius predicando con
fiteatur. ut eis maledicere homines non omittat. Constat quia dulcedine
benedictionis eius. amaritudo maledictionis consumit. y medicum enim fer
mentum totam massam corrumpit. & non est pulchra laudatio in ore peccatoris;
Denig; si faciem fistulam bino ore. unde aqua intret. simplicem aut

ūde & erat · & in hoc amaram aquam · in illo dulcem in mittas · absque
ulla dubiōcare ubi ad unum ẽxitus foramen perueniatur · ꝑ mixta utraq;
& amara parebit · Quia animirum multū dulce facilius in amarā ubi miscen
tur · quam amara ad uertatur in dulce · Quo exemplo colligitur · quia collo
quia mala · sicut mo ter bonos apto teste sic etiam sermones bonos corrūpunt ·
§§ Num quid potest frater mei sicut oliuas facere · aut uuas ficus; Impropra ē ·
quia sicut arbor · nequit amisso naturā fructu · alterius arboris & se fructū ferre
tra maledicus · & si quid boni ad tempꝰ loqui uidetur · fructum benedictionis
habere nullatenus ualet · Si aut̄ alius quis uelit discutere · potest in fi cu
cuius folia protoparentes nri post agnitionē preuaricationis · suapu
denda texuerūt · uelamentum excusationis intellegi · quod & ipsi tunc in
crepationē creatoris · a se repellere & in ipsum creatorem conabantur refundere ·
& nunc plerq; stultorum · cor suum declinant in uerbum malum · ad excusan
das excusationes impiorum; Potest in oliua · fructus misericordiæ · In arbore fe
ro r dilectionis accipi; Ego aut̄ sicut oliua fructifera in domo dei · speraui
in misericordia dei mei; Id est sicut is qui fructum misericordiæ fac̄ misericor
diam in proximo ipse a deo speratur · Item q; & poculum in quit tuum quā
preclarum ē · quod de carnali re dicitur constat dictum · quod diffusa ē in cor dib; nris
p spm̄ scm̄ · qui datus ē nobis · Non potest ergo fructus oliuas facere · qui a quicūq;
se impiorum excusare potuit quā accusare nititur · neq uaquam operā piorum · qua e proper
catis fiunt in proximos · per fectos sed magis superbo corde laudatur; Neq;
uitas fructus quia quid uina dilectione · sep fecte debriat · nullum iam deus erubes
§§ nisi seipsum accusat · Quis sapiens & disciplinatus inter uos · ostendat ex
§§ bona conuersatione · operationem suam in mansuetudine sapientiæ ;
Quia in probis doctoribꝰ silentium imposuerat · eos q; magisterii gradum
tenere uoluerat · quos nec curæ perfectionem · nec commentum linguæ habere
cernebat · Consequenter admonet, Ut si quis inter uos sapiens & disciplinatus ·
uel sit · uel sibi esse uideatur · magis sapientes ipse a discipli nare uolendo ·
eruditionem suam quam alios docendo demonstret · Quia enim mansueto corde ·
& ore serena · bona aqua euacuat & operatur · euidens utiq; dat animi sapientis ·

indicium. Principium enim sapientiae timor dñi. Qui uero magis ad prę
dicandum uerbum quam ad faciendum pro diuior ē plerumq; per amorem
tantae per studium contentionis per eloquentiā & facilitatem p inuidentiā
aliorum docentium per ignorantiam catholicae ueritatis stultitiae reatum in
curric. Cui bene congruit illud salāmonis. quia ubi uerba sunt plurimę ibi
frequenter geritur. unde & hic quoq; recte subiungitur. Quod si zelum hab&is
amarum & contentionem in cordib; uris nolite gloriari. Zelum amarū
quia ē & zelus dulcis
dicit. aquo & simon apostolus merito p fecti cordis nomen accepit. quem & helias
habuit cum ait. Zelo zelatus sum pro dnō dō exercituum. qui a dereliquerunt
pactum tuū filii israhel. & apostolus paulus. emolor enim in quit uos di emulatione.
Est & bona contentio. quā dñs habet nos precipit dicens. Contendite intrare p an
gustam portam. Nolite inquit gloriari & mendaces esse aduersus ueritatem.
Qui auertat ipse probat non esse gloriandum eos qui sapientiā uerba promentes
& ore. Zelum amarum. & contentionem infructuose studium gestant in corde.
Non ē ista sapientia. desursum descendens. sed terrena. animalis. diabolica.
& paulus ait. quia animalis homo non percipit ea quę sunt spūs dei. notandū
autē. quia animalis homo. siue animalis sapientia. non ab animali. sed ā rīma. diui
uantur. teste apostolo. Quia factus est primus homo adam in animā uiuentē.
Nouissimus adam in spūm uiuificantem. sed non prius quod spūale. sed quod
animale. quod ab anima diriuatū. grecae testatur auctoritas. In qua uidelicet
lingua. psyche. anima. psychi condictum animale. porro animalia quamuis
latine. ab anima uocabulum accepisse uideantur. longe diuersam grece assimi
lem habent. & rimologiam. namq; ab eo quod uiuant nomen sortiuntur. sicut
dem apud eos. zoe. ζωή. a uocantur animalia. Cum ergo apostolus me pisciolis
sepissime nominat carnalem hominem. nominat animalem. nominat spiritalē.
spiritalem uel primum dñm dicit. qui in carne & anima apparens. spū sco plenus
& fuit. uel omnem electum. qui in carne & anima naturaliter consistens. gra
tiam quoque spūs sci secundum mensuram donationis xpi quam luce dignus accepit.
Carnalem uero ut animalem appellat hominem. qui nil gratiae spiritalis habens.
eatenus modo qua naturaliter carnis fit & anime sensib; inseruiunt cogitat

uel facere nouit. Merito ergo contentiosa & superba sapientia esse terrena animalis & diabolica memoratur. Quia dum terrenam gloriam animaq; querit. dum & per gratiae spiritalis remanens. sola ea quae sibi naturaliter. post rectum primae prevaricationis. sunt insita cogitat. Jure a maligno deiusa spiritu adagenda se illa quae sunt uersana & noxia conuertit. Ubi enim zelus & contentio. ibi inconstantia & omne opus prauum. Omne, inquit custodia seruacordium quia ex ipsa uita procedit. Qualis enim cor dis & radix. talis in conspectu interni arbitri. & omnis fructus actionis. & qui neq; tam cor de liuoris uel contentionis contegit. huius & prauum opus omne. quam lub & rectam hominib; esse uidetur. uidelicet propter inconstantiam mentis. huc illuc q; fluctuantis. qui se aduna supra meus anchoram figere neglexit. Quae aut de sursum est sapientia. primum quidem pudica est. deinde pacifica. modesta. suadibilis. bonis consentiens. hoc est mansu & docilis sapientiae. quam superius habendam esse precepit. Zelo autq; amaritudinis. & contentionib; fructus aduersa. qua scilicet horum praedicatorum uirtutis & doctrina. uicissim sibi incantatis atq; concordiae pace sotiatur. Primum inquit pudicae. deinde pacifica. pudica uidelicet quia caste intelligit. pacifica aut. quia pelata omnem seminime. proximorum sotietate diriuat. modesta uero. suadibilis. bonis consentiens. quia animi rum sapientis est. bonorum suasioni assensum prebere. Quomodo petrus redarguendi sepulto conscius annuit. Improborum uero doctrina. tota intentione. addocendo. aeluuendo repellere. Plena misericordia & fructib. bonis. Et haec est bona conuersatio. quam supra sapientem & disciplinatum ostendere monuit. Misericordem uidelicet esse animo. & eius misericordiae fructus. & terius ppis actus opera monstrare. Judicans sine simulatione. Hac utrum. quantum pudica sapientia proprie utatur. tantum contentiosa protinus carpit & blasphema. Namq; ut se doctiorem ceteris perfectiorq; appetit uideri. mutuum. necesse est laborare. ut & proximum quasi imprudentiorem docte possit arguere. & se nonnum quam etiam ex quibus alios emunit bona fecisse. uel dixisse simulando prehendit. Fructus aut iustitiae in pace seminatur. faciendi pace. Omne quod in hac uita agimus. semen est futurae retributionis. ipsa aut retri

burio fructus ē operum presentiū apostolo tefte quia ; Quecumque semi
nauerit homo haec &c̄ ; & qui seminat in carne de carne mē̄ corrupta
onem ; qui aut̄ seminat in spū de spū mē̄ uitam ꝑcipiet nam ; & ideo recedicit :
quod fructus iustitiae in pace seminatur facientib: pacem ; fructus
enim iustitiae uita & pax ē quę operib: iustis rēribuitur . Quia qui inqui
runt pacem sequuntur eam ; ipsa pace cui studeant quasi optima semente
terram sui cordis aspergunt quop cottidianum bonę opera incrementum
ad fructum ualeant peruenire uitae ęternae ; De quo alibi scriptum ē ;
qui seminant in lacrimis in gaudio mē̄ent & c̄ usq; finem psalmi ; Semi
nant aut̄ & mē̄ent & iam reprobi , quia promeritis in iudicio recipient
non tamen fructum sed corruptionem ; Mercere dicuntur quę non bonis
fruuntur ꝑmis ; fructus quippe a fruendo dicitur sed pro corruptione in qua
ut̄ernam poenam luent semper nas ; Unde bella & liter inter uos non ne hic
h̄mc ; id est ązelo & contentione quae superauerat habent ; Unde & la
tius idem ꝙponendo sub iugit dicens , & concupiscentis uris quae
militant in membris uris . Concupiscentiae aut̄ militant in membris
cum ea quae mens improba praue suggesserit , manus uel lingua uel ce te
rorum membrorum consentius in temperanter obedit ; de quo & primus
huius epistolae partib; ait ; unus quis q; uirm temptatur a concupiscentia sua
abstractus & illectus & ꝓlect ; possunt aut̄ concupiscentiae & hic ter
restrium bonorum in hoc loco dici quę intellegi regni uidelic & appetitus .
dignarum honorum dignitatem ; propter haec enim & huiusmodi numera
liter frequenter inter malos & bella committuntur , Litigat & bellę ratur .
& non habet is . propter quod non postulatis , Litigatis inquit & bellatis
propter temporali gloria neque hanc optinere ualetis . propter hoc nmmrū
quae dnm postulatē curatis aut ip se uob salutaria quaeque confert ;
Si enim illum pia intentione postulartis . & ter rena uobis necessaria . ad usum
temporalem . & ad fruenda ꝑ ꝑ & uo semper nā bona tribuer & ; p & tis .
& non accipitis . eo quod male p & atis . utrm concupiscentis uris insumatis
Praedixerat eos . & nunc dicit eos male p & ere . quia qui male p & it . iam incon

spectu inter nitesfat nihil pcē uidet̄ur. Malepert quidni iussa contempnens
dñi. adnō beneficia super na desiderent contempnens, Malep&rt ille qui amisso amo
te supernorum. infimata tantum querit bona percipere. & haec non ad sustentatio
onem humanae fragilitatis. sed ad redundantiam libere uoluptatis, haec est
enim quod ait. utrm concupiscentiis uir consumatis adulteri. Nescitis quia
amicitia huius mundi inimica dō, Adulteros recte nuncupat. quos dere
licto amore sapientiae celestis ad implēcus portus amicitiae mundi alius esse de
flēcos increpat. Quos conditore contempto mammonae magis seruire
cernebat, Dixerat quidem supra de aptis. di inimicis. nonne diuites p
potentiam obprimunt uos. & ipsi ad tribunalia uos ad iudicia nonne ipsi blas
phemant bonum nomen quod inuocatum ē sup̄ uos. Sed nelli os solos
putatis inimicos esse dī qui eum aperte blasphemant. qui fidem eius per
secuntur insciis. & eos iniquo iudicio condēpnāt., Ostendit & iam eos esse
dī inimicos qui sub fide & confessione nominis mundi in lecebris. & amore
deseruiunt. qui nomine tenus fideles reb; terrenis. caelestia posti pōnunt,
Qd & iam sequente uersiculo instantius inculcat subdens., Quicumq;
ergo uoluerit amicus esse seculi huius. inimicus dī constituit̄ur, Ergo
inimici dī omnes amatores mundi. Omnes inquisitores nugarum. Omnes
putantes ad eos de quibus dicit., Qm̄ ecce inimici tui dñe peribunt., Intelle
ecclesias. non intellexerunt ecclesias inimici dī sunt., Ad tempus possunt florere
sicut foenum. sed ubi iudicii ardor apparuerit. peribunt. & decor uultus eorum
decidit; Aut putatis quia inaniter scriptura dicat; Illa uidelicet scrip
tura quae amatorū societate fideles coercens. ita moysen loquitur;
Non inibis cum eis foedus nec cum dīs eorum. non habitent in terra tua. ne forte
peccare faciant imme. si seruieris dīs eorum. qd tibi certo erit in scanda
lum. & rursum. non facies opera eorum. sed destrues eos & confringes sta
tuas eorum. Ad inuidiam concupiscit spūs. qui habitat in nob;. Inter ro gatiue
per increpationem legendum. quasi diceret., Num quid spūs gratiae. quo
signati estis. in die redemptionis. hoc concupiscit. ut inuidēat alteruter
Nonne q; bonus spūs. inuidiae uitium in uob. sed malus operatur, Cui similis est

modus locutionis inpsalmo; Frater nonredemit redim & homo. Ita enim
intellegitur. sinon xpc nonredemit quando frater fieridignatus e perhuma
nitatem. numquid alius homopurus nos redimere suffic. Quidam hancsenten
tiam ita edisser. Adinuidiam concupisc spc quihabitat inuobis; Aduersus
inuidiam concupiscit hoc inuidiæ morbum debellari atq; auersis mentib;
& fit pari desiderat; Alii despu hominis dictum intellegunt utsit sensus;
nolite concupiscere. noli te mundihuius amicitias adhærere. quia spc mentis unc
dunter rena concupiscit. Ad inuidiam q; concupiscit. dum eaquæ ipsiadqui
re concupiscitas alios inuidos habet. Maiorem aut dat gratia; maiorem
dns dat gratiam. quam amicitiam mundi; Quia haec terrena bona adtempus
& cum dolore amittenda tribuit. illeg audium utrae largitur & finem.
Qualib; aut hanc gratiam largiatur. subsequentur exponit;
propter quod dicitur. dsuperbis resistit humilib; aut dat gratia. Fures
quidem periuros luxuriosos. quicsi & alios peccatores temp
reos. preceptorum suorum pu
nit ds; sed specialiter superbis resistere dicitur. Quanimirum maiori poe
na plectuntur. qui confidunt inuirtute sua. quidiuinæ potentiæ subdi
penitendo neglegunt. qui quasi sibi ipsi ad saluandu sufficiant auxiliu
supnæ gratiæ querere decreuerunt. Acontra humilib; dat gratia. quiaquisuo
rum plagis uulnerum ueniss & medicinam manib; suppliciter se subdunt. me
rito desedentes sanitatis donare capiunt; Notandum uero quod hancsenten
tiam de superbis & humilib; beatus iacob; de parabolis salomonis iuxta
antiquam translationem. quem admodum & petrus in suaepistola posuit. pro
quo in nra editione. quaedam hebraica ueritate descendit radicit; Inluso res
ipse deludet & manus eius dabit gratiam; Deludet aut dns inluso res. Juxta
hoc quod paulus loquitur. de his qui illum in nomine patris sui recipere ueni
entem recusantes. anti xpm in nomine suo uenientem suscepturi sunt;
Eo qui dilectionem inquit ueritatis non receperunt ut salui fierent. ideo mittit
illis dc operationem erroris ut credant mendacio. Deluserit in eos inluserit inluso res
cum dicenab; iudeis; Sirquis rahel e descendat nunc de cruce & credimus ei.

patienter sustinuit: donec mortuus ac sepultus & eorum insultationes
& ipsam mortem crucis resurrectione superaret; Dabit autem mansuetis gratiam
quia eis qui se humiliter sequuntur & per fectionem bonis operis & beate
per ennitatis donalargitatem; Ad propinquate dō & ad propinquabit uob;
Ad propinquate dō p humilitatem eius uestigia sectando & ad propinqua
bit uob per misericordiam uos de angustiis liberando; Non enim regiōb;
quisq; longe ē ado sed affectib;, Namq; uno commorantes terre loco
si quis tamb; sancti & si quide flum sordib; ut iorum; unus longe ē
ado alius proximum hab& dm; unde & psal mista dicit; Prope ē dns omnib;
inuocantib; inuocantib; eum in ueritate; Rursusq; longe ē a peccatorib;
salus; Illa itaq; salus cui anim⁹ dns inluminatio mea & salus mea; & ipse
dns cum nos sibi ad propinquare suaderet dicit Uenite ad omnes qui labo
rastis & onerati estis & ego reficiam uos; Comanito quia non hoc pedib;
sed acib; esset implendum demonstrauit cum subdidit tollite iugum
meum sup uos & discite a me qui a mitis sum & humilis corde; Emunda
manus peccatores & purificate corda duplices animo; hoc est
ueraciter nos dnō ad propinquare operis iudeli & mundicia & cor
dis simplicitate habere; Innocens inquid manib; & mundo corde hic accipiē be
nedictionē a dnō & misericordiam; & hoc ē dnm ueraciter
ad propinquare nobis suae nobis donapi & artis simpliciter querentib;
dare, Scr enim spūs disciplinae effugiet fictum & auferet se a cogitatio
nib; quae sunt sine intellectu, Miseri estote & lugete & plorate risus
uester in luctum conuertatur & gaudiū immemorem humiliamini in con
spectu dī & exaltabit uos, Nolite ergo quit locupletare amare & gaudere
in hoc seculo sed memores scelerum quae fecistis hoc potius procurate
& post breuem uitae huius miseriae paupertatem q; aclamentationem tran
sitoriam ad gaudia celestis regni aeterna pertingatis Quā ut pro lcitia tem
porali oppi burq; primiquū laborem adquisitis pp& uo mendice & lugen
tis tormenta soluatis; Nolite detrahere alter utrum fratres mei;

&hocuersum detractionis aduenientium linguę mor tiferum respicit. Dequo aut
Ligatur & belligeratis. Quid detrahit fratri & qui iudicat fratem suum. detrahit §§
legi & iudicat legem. Detrahit legi quid detrahit fratri. quasi ipsa non recte face
re & quando uidetur detractionem. dicens pp prophetam; Detrahentem aduersus
proximum suum occulte hunc persequebar. & in leuita co; non erit criminator & fu sur
ro in populis; post & tra intellegi; Quid detrahit fratri legis iussa faciendi detrahit
legi & iudicat legem; quare talia iussa dederit. Verbi gratia precipit lex dicens;
nememor eris iniuriae ciuium tuorum; qui ergo detrahit fratri & qui iudicat
fratem suum. quem uidet pro dei amore libenter iniurias suscipere. detrahit
utrique legi & iudicat legem. quae nos iniurias obliuisci precipit; Tua aut quis qui iudicet §§
proximum; Temeritatem arguit eius qui proximum delectatur iudicare
nec suę fragilitatis. aeuitatis temporalis incertum perpendere curat.
Et quia nan numquam per ammutationem decretae & celsi. hi qui iudicabant prox
imum. eius quem iudicabant potestati subduntur; Nam num quam ipso superfi
ce rapiuntur demando. Arguit subsequenter & eorum temeritatem. qui cer
titudinem uitae suae nullam habentes de multorum temporum lucro.
animum in futurum discendunt; nam sequit. Ecce qui dicitis hodie aut crastino §§
ibimus in illam ciuitatem & faciemus ibi quidem annum & mercabimur & lucrum §§
faciemus; Multa fariam in huius modi disputatione stultitiam in esse notat.
quo duidelicet & de lucrorum agmento consilium agunt. & se multo tempore uic
turos arbitrantur & ubi annum faciunt suae esse potestatis autumant. & in hir
omnib; supni iudicis & amen admentem reuocare contempnunt; Quę enim §§
uita ua porem admodicum apparens deinceps extemina bitur; Non enim ait;
quae est uita. sed quae est inquit uita. qui a iusti tunc uerius uiuere incipiunt
cum ad huius uitae finem peruenerint. Inimici aut dni mox honorati & & alta
ti fuerint deficientes ut fumus deficient. Non aut putandum est hanc eandem
esse sententiam quam apud salomonem in libro sapientiae dixisse perhibentur.
quia & nihilo nati sumus & post hoc erimus tam quam non fuerimus. qm
fumus afflatus est in narib; nris & sermo scintillae ad commouendum cor nrm

quia & ſtincta cami ſ erit corpus · & ſpūs diffunditur · tam quam mollis aer · haec eni illuratio cinabantur · quinullanutitam nisi istam esse sperabant dicentes cumepi curo · post mortem nihi ipsa nihil · ē · Illud aūt beatus iacob; intulit ut doceat quia uita prauārum breuis ē in presenti · quo. tāmē infuturo mors sequi ē externa tuxta beati iob illa beata ducunt inbonis dies suos & inpuncto adinferna discendūt · Scienti igitur bonum facere & non facienti peccatum ē illi · Per totum epistole huius textu beatus iacob; ostendit quibi quib; scripsit scientiam benefaciendi habeant simul & fidem rectam quā didicerant Ita & iam alios emagistros fieri posse presumere nec tamen operum pfectionem neq; mentis humilitatem neq; continentiam · adhuc sermones erant ad epti Unde illos modo inter alia increpationis & exortationis uerba non minimū terret in eo quod scientē bona facere & non facientem quplouit · maius dicit habere peccatum · quia illum qui ignoranter delinquit tamen & sine culpe prorsus a reatu liber esse possit qui nescius erravit · Cum ipsa boni ignorantia non parum sit malum · hinc & enim dns ait · seruus qui cognouit uoluntatem domini sui & non preparauit & non fecit secundum uoluntatem eius uapulabit multis · Qui aūt non cognouit & fecit digna plagis uapulabit paucis ·

Agite nunc diuites plorate ululantes immiseriis quae aduenient uob ; Nunc dum tempus acceptabile dum dies ē salutis · Futuras inquit poenas miserias flendo & elemosynas dando uitate · Aurum & argentum eruginabit & manducabit carnes eius sicut ignis & erugo eorum intestimonium uob erit · Non solum impios & inmisericordes diuites uisibilis gehenne ignis intormentis & cruciat sed & iam ipsa diuitiarū putrefactarum & inanium memoria quib; facillime possent suas redimere nequitias · nonminus & ante iudicium animas eorum & ā carnes & post resurrectionē cum ipsis & ipsis grauiter irasci incipiunt quare sua scelera elemosinis abluere noluerint · Denicq; diuitis illi purpurato erugo pecuniarum intestimoniū nequitie & in augmentū poenarum uersum erat · quando p̄ increpationem abrahe audiunt · Fili recordare quia recepisti bona in uita tua & lazarus similiter mala · Possunt & iam nomine carnium ipsae delitiae carnales intelligi · quae erugo

pecuniarum sicut ignis manducat. dum animā luxoriosam & extrinsecus seuiens
flamma cruciat. & non minus interius pungens suae tenacię dolor accusat.
quod in hac quod uita repius contingit. ut nonnulli diuitiar quib; male utebantur amit
tant perdituq; facultatib; iamsero incipiant quia ear sine fructu habuerint in
dolere. [illegible] & tunc segemant indigentib:
sua non dedisse. cum ipsi in gruenti indigentia cogantur mendicare. Thesaurij
zabulus iram in nouissimis dieb. Qm neglecta pauperum nuditate uel esurie ther
auros pecuniae uobis condere gaudebatis. Jam uob ipsi non preuidentes interni
iudicij iram comulabatis. Quę & fine dum apierunt in nouissimis dieb. iam certissima
refert. ideſt ubi tempor eius dierum finis ad fuerit. Ecce merces operariorum
qui messuer regiones ueras qui fraudatus e uob clamat. Quanta iniquitas super
borum qui cum diuitias sufficienter habeant. non solum paupere passim uenientes
sus cipere & reficere spernunt. sed ipsis quoq; mercenarijs uel famulis suis de
bitam laboris sui mercedem reddere nolunt. Quod impietatis unum beatus Iob secau
re insinuat cum ait. Si aduersum me terra mea clamat & cum ipsa sulci eius deflent.
Si fructus eius comedi absq; pecunia & animā agricolarum eius afflixi pro frumento
oriatur mihi tribulus. & pro ordeo spina. & clamor ipsorum in aures dni sabaoth
introit. Dns sabaoth ideſt dns exercituū appellat. ad terrorem eorum qui pauperes
putent. nullum habere uindicem. Huic aut loco congruit illud psalmistae. Tibi
enim delicatus e pauper pupillo tu eris adiutor. & quod in libro beati Iob scriptum e
Neq; enim frustra audit dns omnipotens singulorum causas intuetur;
Epulatur sup terram. neglectis gaudijs celestib; ad quae per afflictionem &
tribulationem peruenire poteratis. epulas tantum diligitis carnales quas tanta in futuro fames
sitis sequitur. ut ne una quidem aquae gutta tunc possit celitus de scindi qui
per quam ardens uob lingua paruper refrigeretur. & in luxorijs enutritas
corda uestra. Illi in luxorijs enutriti unt. qui iuxta illum ecclesiasten sermonem
Non prohibent cor quin omni uo luptate fruatur. & oblectet se in his quae
parauerint & hanc deum partem suam fruantur ipsi laborib; suis nullā depau
perum nutrimento uel oblectamen to curam habentes. Jndie occisionis addixistis.

occidistis iustum non resistentem. Justum appellat dñm saluatorem · de quo &
beatus protomar. dr. stephanus eisdem iudeis loquitur · Quem prophetarum
non sunt persecuti patres uri & occiderunt eos qui adnuntiabant de aduentu iusti
cuius uos nunc prodit estis · & homicidę fuistis · Apparet ergo qui abeatur
iacob: illos diuites alloquitur & eo loco quo ait · Agite nunc diuites plorate
ululantes · qui in necem dni conspirauerant & nomini eius · qua saluabantur accepe
rant; De quib; & supra loquitur credentib · non diuites ꝓpotentiam ob
primunt uos · & ipsi trahunt uos ad iudicia · non ipsi blasphemant bonu nom
quod inuocatum est sup nos; & quia xii · tribub; quae sunt in dispersione scri
bit · ex fide. ler mon & opera fidei facere · ut eos & iam qui necdum crediderunt ·
ad fidem dominicam simul & fidei opera suadeat conuerti · Reuocans
eos ad memoriam qui adhuc filium occiderint · & insup quasi nihil male
fecissent · luxorię esse & auaritiae manciparium; nec tantum scelus poe
nitentia & elemosynis emundare curarent · quib; ꝓprie conuenit quod ait ·
auaritiam carnes eorum instar ignis manducaturam · & quod thesauri congauerint sibi in
nouissimis diebus; hoc enim ineis propter occasionem ipsius iacobi comple
tum ee dicitur · cum hierosolimorum ciuitas · immo omnis iudeę prouincia
expugnaretur accenderetur a romanis · in ultionem iudelicę dominicę
sanguinis & ceteroru quae patrarant scelerum; Patienter igitur fratres estote
usq; in aduentum dni; Post quam superbos & incredulos increpauerat · rursus
conuertitur ad eos qui talium improbitate fuerant oppressi · cohortans eos ad patien
tiam · & insinuans quia talium prefuraru finis proximus instat · aut ipsis
iudelicę raptis · ad dnm fructum q; suae patientiae recipientib; aut perse
cutorib; eorum potestate ꝓsequendi priuatis; Ecce agricola expectat pretiosum
tempora fructum terrae patienter ferens · donec accipiat temporeum in & seroti nu & cedem ·
Sit ille proterrae fructu quem expectat · & temporalem sperat prouentu tam
patienter laborat · quanto magis uos pro celesti fructu mercedis quem per
ꝓpriu possidebitis · Omnia nunc aduersa sustinere debetis; Accipietis
enim & uos temporalem fructu · unam iudelicę animae post mortem ·

accipiẽs & serotinum · carnis in corruptionem in iudicio uel cer te temporaneũ ·
in operarium in operib; iustitiae · serotinum laborum · iuxta illud apostoli ·
in retributione
habẽs fruc[illegible]tum ut in sanctificatione finem uero uitã æternam ·
Nolite in[illegible]gemere fratres in alterutrum. quasi uos maiora meri
tis aduersa patiamini · & persecutores uri cum maxima scelera fecerint nihil
ferre uideantur aduersi, Ut non iudicemini; Judicio uidelicet & damnationis · eo qd iudicem iustum · quasi nimique iudicia uestra uitupertis ·
Ecce iud& ante ianuam adsistit · qui & uos pro emia patientiae · & aduersarius uris pœnam quam merentur refutet; Ante ianuam aut adsistit ·
qui aut proximus ẽ ad noscenda omã quæ gessit · uel ut ouenie& re adtribuendum & uos & persecutorib; uris quod singuli meruistis; & exemplum accipite
fratres & uasmali & longanimitatis · laboris & patientiae · p prophetas qui
locuti sunt in nomine dni · Ut id& ait quia prophetae qui tam sci erant
tanim munere delectis · ut di spr per eos sua mysteria loquer& ut hominibus ·
& tum malum hi cbuerunt. mor tem patiendo ab infidelib; · ut zacharias · urias ·
& machabei martyres · & in nouo testamento iohannes · stephanus iacob; ze
bedei · & alii quamplurimi · nec tamen huius modi & tu ingemuere · sed
eum potius longanimiter forte uolebant · Alii longos sustinuere labores · sed hos
patienter · & sine murmuratione tulere · ut noe in edificatione archa per cen
tum annos · Moyses in eremi tione & ducatu populi per annos xl · Dauid in&
alio sine culpa per perso · Josep h inse r uitio fratrum fraude suscepto; · & ut utrumq; ad
firmum & imitabile subiunxit exemplum dicens · Job audistis & finem dni
uidistis; laborem inquit & patientiam iob lectione cognouistis · & quia dupli
cia cuncta quæ hostis fraude perdidit · dno miserante recepit; & utrumquoq;
dni in cruce quem longanimiter susceptit · ad stantes ipsi uidistis · sed & glo
riam resurrectionis & ascensionis eius ad cetos · euangelica predicatione didi
cistis, quia misericors & dns & miserator; ut uel in presenti suos exemptione
liberet · & pro constantia fidei · & iam coram hominib: uiuentes glorificet ·
uel post mortem in occulto coronet · & nefic quidem ab hominib; memoriam

§§ quammeritelaudis auferat. Ante omnia aut fratres mei nolite iurare &c. Quia &c. Iferum linguę uirus ad integrum insurgit auditoribus. &c. auriste. dum derat. quid &c. rahes. alteutrum uel aut. qui iudicat proximū interdixit. qui inaduersitatib; ideūtrum ingemescere prohibuit. quę sunt apta peccata, addit &iam hoc quod quib; dam leue uidet. ut iuris quog; iurandi consuetudinem tollat. Nam hoquoque illis nequaquā parui pendendum pater appāret qui illam dni sententiā sollicite considerant. quadicit. Omne uerbum otiosum quod locuti fuerint homines: reddent rationem deo indie iudicii; Ut non subiudicio decidatis. ideo inquit uos aliquando iurationis culpa conpesco. ne frequenter uera iurando. aliquando &iam inpiurium decidatis. sed eo longius a peiurandi uitio stetis. quo nec uerbum deierare nisi proxima necessitate uelitis; Sed &ille subiudicium featur decidit qui &si numquam pierat crebriur tamen quam op'ē dierat uerum: Quia animi rum ipsa superfluę locutionis otiositate delinquit. offendit q; iudicem. qui &uti leuer bum. &iuramentum omne uetat. Tristatur aliquis ur̄m or& æquo animo &psallat. Qui supra impressuris adinuicē fratres ingemescere prohibuit. Nunciquid econtrario gerendum sit. ipse demonstrat; Siquid inquit alicui uestrum tristitiae deprimentis aut abstrahit hominib; inlatae forte iniuria ingruerit. uel culpa accidente. uel domestico damno preoccupante. uel aliis aqualib& ratione uos contristari contigerit. nequaquam illa hora adinuicem murmuraturi & dedi iudicii querelas deposituri conueniatis. sed potius ad ecclesiam concurrentes flexis genib; dnm̄ orate. ut consolationis suę gratiam mittat. ne uos tristitia seculi quae mortem operatur absorbeat. Ipsa quoq; celebra psalmodiae dulcedine. nociuam mestitiae pestem uro decorde pellite.

§§ Infirmatur quis uestrum inducat prb'r ecclę &orent super eū. sic declarat confessio sic clarius firmanti consilium. qualiter se a murmurationis stultitia tueatur. Iuxtaq; mo dum uulneris. mo dum ponit &medellae. tristicia precipiens ut ipse prose or& &psallat. infirmanti aut̄ uel corpore

uel fidemandans. utquam aiotem sustanuit plagam plurimorum sec adiuto
rio & hoc senio rum curam se meminerit. neq; admittet mimusq; docto causa
suae in beati tatis referat. ne for te quid per eos allocutionis. aut consilii
no centis accipiat; & orent inquit super eum unguentes eū oleo in nomine dnī
& oratio fidei salvabit infirmum; hoc & apostoli in euangelio fecis legunt.
& nunc ecclesiae consuetudo tenet ut infirmi oleo consecrato unguantur
a presbiteris & oratione comitante sanentur. non solum presbiteris sed & innocentius
papa scribit & iam omnibus xpianis utile & eodem oleo in suam aut in suo
rum necessitatem unguendo. quod tamen oleum non nisi ab epō. lic & confici.
Nam quod ait oleo in nomine dnī significat olea in nomine dnī consecratu
uel certe quod & licet cum unguant infirmum. nomen dnī super eum invocare
partter debent; & si in peccatis sit dimittentur ei. Multi propter peccata
in animas facta infirmitate aut & iam morte plectuntur corporis. Unde apos
tolus corinthis quia corp dnī indigne percipere solitos erant. ait. Ideo inter
vos multi infirmi & in bedei iles. & dormiunt multi. Si ergo infirmi
in peccatis sint. & hae presbiteris ecclesiae confessi fuerint. & per fectam cor
de ec relinquere ac emendare secundum decreverint. dimittentur eis. neq; enim sine
confessione emendationis peccata queunt dimitti. unde recte subiungitur.
Confitemini alter utrum peccata ura & orate pro invicem ut saluemini
In hac autē sententia illa debet ecclesiae cetus. ut cotidiana leuia q;
peccata alter utrum coequalib; confiteamur. eorum cotidiana credam
orationes saluari; Porro gravioris in mundiciam iuxta legem sacerdotis pan
damus atq; eius arbitrium qualiter. & quanto tempore iusserit purificari custodiamus
Multum enim ualet deprecatio iusti assidua: helias. homo erat sim
lis nob passibilis. & oratione orauit ut non pluere super terram. & non pluit
annis tres & menses sex; deceitq; astruit & exemplo quantū deprecatio iusti ualeat assidua. cum helias trecentum una oratione orando tam
longo tempore cael os contenuerit terris imbres [illegible] auerterit. fructus
mortalib; negauerit. & rursus ubi uoluit. ubi tempus esse per spexit.

ubilongaine diae tabe corregis supri & genitas idolatriae ad pñtem tã uidit influ-
xu unasolũmodo oratione orauerit & fructus atq; aquas quas negauerat retulerit.
ss refrauerit. Sic enim sequitur Et rursum orauit & caelũ dedit pluuiam & terra
dedit fructum suum; semel ergo & prius & post modum orauit & hoc unus helias
R actanta impetrauit quantum aũt ualde frequens plurimorum oratio iustorum.
sed ne trepidare tenra fragilitas reputans se prophẽte tanto quicurrẽ igneo
rapi meruit ad çelos. similia facere non posse Consule beatus iacob; de eius ora-
one locuturus ita inchoauit helias homo erat similis nob passibilis. homo nãq;
erat tam & si nulli hominũ uir tute secundus similis nobis origine carnis. pas
sibilis utnos. & mentis fragilitate & carnis. Namq; ea case fragilis est &
apud se reptã nam ui duam uictum querendo monstrauit. quia mente quoq;
passibilis fuerit ostendit cum post redditas terris aquas. & tunc tos
prophetas & sacerdotes idolatrũ unius mulier culã minis per deserta diffugit.
Quanti aũt sit meritũ apud dnm pro infirmantib; orare eosq; sua peccata con
fitentes ad amissã reuocasse sospitatem subdendo manifestatur; Frater met
si quis ex uobis errauerit a ueritate & conuerterit quis eum conuerterit
saluabit a morte; Quia enim in superioribus humus epistole partib; lin
guarũ ambigua uel ofa locutione opus tunc infine. quid maxime loqui debea
mus ostenditur; Jubemur itaq; orare & pro fratres dno. quoties aliquib;
pulsamur aduersis. Item confiteri alterutrum peccata animã & ora
re pro inuicem ut sal uemur. pro sanitate proximorum. non solum temporali sed
& etna quantum possumus impendere curam; Si enim magna mercede ex
a morte eripere carnem quandoq; morituram. quanto e meriti a morte animã
liberare. in celesti patria sine fine uicturam Notandum sane quod quidam
codices habent. saluabit animam suam. & ambiguo greco ita & iam recte in
terpretari potest. & reuera qui eam emendat. sibi & ipsi pro cuncta
celestis gaudia ampliora conquirit. Sal[illegible]uabit inquit animã eius
a morte & cooperit multitudinem peccatorum; qui peccatorem aberrore con
uertit. & eius peccata per hanc conuersionem ab aspectu interni iudicis suppo

frtione utrae melioris abscondit & sua quoq; in quib; cum q; offendit errata · ab inuentionis qui omnia unde & proximum curando cõtegit. Juxta illud psalmistae Beati quorum remissae sunt iniquitates & quorum tecta sunt peccata, nõe obliuiscit haec hortatus beatus iacob; qui superius ait. Nolite plures magistri fieri fratres mei; Jbi namq; inperfectos impropria actione magisterii officio quo dp iactantiam quaerebant subiice & hic uero instructos & omni parte. quid ergo sit proximorum per amore fraterne nitatis agere debeant docet &. quod enim hic doctor face per hibetur. hoc alio loco caritas facere memoratur. dicente beato apostolo petro. quia caritas operit multitudinem peccatorum. Nec praeter eundum quod haec erratum conuersio. non solum loquendo. sed plerumq; & iam bene agendo perficitur; Nam si quis & iam linguata centi proximis & exempla bonae actionis ostendit. eos q; ad imitanda quae neglexerant. elemosinae. uel hospitalitatis. uel aliorum operum uirtutum conuertit. officium profecto doctoris & sequitur. ac pro eius quem correxit salutione fratris certam apud iudicem mercedem consequitur;

BEATI

EXPLICIT LIBER EXPOSITIONIS IN EPISTOLAM IACOBI

APOSTOLI INCIPIT EPISTOLA BEATI PETRI APOSTOLI

Petrus apostolus ihu xpi. electis aduenis dispersionis ponti galatiae cappadociae. asiae & bithiniae; aduenae latine grece proselyti dicuntur. quo nomine appellabant iudei eos qui de gentib; nati indm̃ credere. & circumcisione accepta iudaico more iuxta di legem uitam ducere uoluerunt; De quorum numero fuere quidam eorum qui in cõperte correxerat quo apostoli spiritum inspiratione perceperat. ad predicationem eorum xpo crediderunt. dicente scriptura. quod iudei quoq; & psẽlyti adhesẽrint; electis aduenis dicit. quia de gentilitate ad agnitionem & susceptionem diuinae legis. ac per cepta sacramenta legalib; ad acceptionem gratiae fidei peruenire meruerunt; Unde & hieronimus dehis loquens ait. quia petrus post episcopatum antiochenis ecclesiae & predicationem dispersionis eorum qui de circumcisione crediderunt

in ponto galatia capadocia asia & bithinia / secundo anno claudii ad expugnan
dum simonem magum romam pergit, sed & nos siue acriter cum prophetā de-
repossumus · qm̄ incolae nossumus apud te interra & peregrini sicut omnes patres
nri / Ad nos quoq; epistolas beati pet̄ri credere scriptas · uti & nob scriptas & missas
legere debeamus; Deniq; in ipsis epistolis quasi alibi patriā habentes nos admonet
dicens: Karissimi obsecro uos tamquā aduenas & peregrinos · abstinete uos a car-
nalib; desideriis: Quod uero adiungitur · dispersionis significat quia dispersi
sunt ab hierosolimis in persecutione quae facta fuerat sub stephano / uel certe
aliis multis fidelibus per secutionib; sunt profecto · uel a iudeis uel a gentib; afflic
ti / a propriis sepe fedis; pulsi / in uitactib; apostolorum legimus, sed & paulus ad
galatas, tanta inquit passi estis sine causa / si tamen sine causa: Dispersionis inquit
pontigalatiae · capadociae asiae & bithiniae; Omnes haeprouinciae sunt grecorū
magis / Sed & alia bythinia est in europa / de qua illi qui in asia sunt bythini
originem ducere prohibentur / Illa autē quae in asia est bythinia uocatur & maior
Frigia · quae in hiera flumine est a galatia distinguitur, Secundum prescientiā
dei patris · in sanctificatione spūs in oboedientiam & aspersionem sanguinis ihu xpi ·
Adhērent hi uersiculi ad hoc quod dixerat · electis aduenis, electi namq; erant
secundum prescientiā dei patris · Unde & paulus ait, Quos prescisit · & predesti-
nauit · conformes fieri imaginis filii sui; & alibi sicut elegit nos in ipso ante
mundi constitutionem; electi autē erant ad hoc ut per dationem spūs sanctificarentur ·
emundati ab omnib; peccatis ut oboedire inciperent dno ihu xpo · qui per inobe-
dientiam protoplasti perierant · ut aspersi sanguine eius · potestatem satanae
uitarent · sicut israhel per agni sanguinem · egyptiorum dominatum dedi-
nauit · Aspersionem autem dicit more scripturae dicens · ubi quae sanctificanda erant
sanguine hostiarum solebant aspergi; Ceterum ipse dicit manifeste deo ·
Nisi manducaueritis · carnem filii hominis · & biberitis eius sanguinem non habebitis uitam
in uobis; Gratia uob & pax multiplicetur · Ut quod bene coepistis · perfecte
compleatis; Bene primo gratiam post ea nominat pacem · quia sine gratia
xpi · ad pacem reconciliationis peruenire non possumus, Immo nil pacificum ·

niſi per gratiam eius habere ualemus; Benedictus dr̄ & pater dn̄i nr̄i ih̄u
xp̄i; Jta dō pam laudet benedictionis refert. ut dn̄m sal uatorem nostrum.
& dn̄m esse monstret & hominē., Cum enim dicat. dr̄ & pater dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i.
Om̄ quidem dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i appellat. quia ipsum dn̄m xp̄m hominem fac
tum fuisse meminit. patrem aut̄ dn̄i nr̄i nominat. quia eundem dn̄m nr̄m
di filium semp & fuisse non dubitat. per resur rectionem. Qui secundum ſſ
magnam miseri cor diā suā. regenerauit nos in spem uiuam. ih̄u xp̄i & mor ſſ.
tuos; Jure benedictus dr̄ a nobis dr̄; qui cum nīs meritis generati fuissemus ad
mortem. suā nos miseri cor dia. regenerauit ad uitam. & hoc per resurrectio
nem filii sui. Cum in tantum nr̄m dilexerit uitam. ut illum pro hac mori dis
poneret. at quae eadem morte presur rectionem destructis pen nob exemplū q;
surgendi monstraret; Mortuus ē nam q; ne nos mortimeremur. resurrexit
amor tuus. ut & nos per eum resurrecturos esse speremus; Jn hereditatem. in cor ſſ
ruptibilem & in contaminatam & in marcescibilem; Jncorruptibilem. ſſ)
qui aurta celestis nec senio nec morbo nec morte. nec aliqua mestitia tangitur;
Jncontaminatam. quia nullus in eam potest in mundus intrare. Jnmarcescibi
lem. qui a nec in ipsis beatorum hominum mentib; longo usu. caelestis illa conuersa
tio ual & aliquando uiles esse. quomodo presentis seculi luxus & deliciae solent
nonnum quam. diuturna consuetudine & usu in fastidium uerti; Conseruatam
in celis in uob; Conseruatam uob dicit. pro eo ut diceret. nobis. ideſt
ad hoc conseruatam nunc. ut tempore prefinito uobis reddatur. in celis. uel cer
te conseruatam in celis in uob. quia qui dedit credentib; potestatem filios di fieri.
ipse dedit potestatem. hereditatem in celis accipere. per seuerando usq; in finē.
ut saluus sint; & ideo conseruatam dic in illis hereditatem quorum meritis nos ante dn̄o
peruenien dum nouit ad illam; qua quinon seruauer disciplinam patris here
ditatem a deo non mererentur accipere; Quinuit tuendi custodimini per fidem in salutē ſſ
paratam reuelari in tempore nouissimo. & dn̄s ait in euangelio. Jn domo patris mei
mansiones multae sunt; & iterum non ē meum dare uob sed quib; paratū ē a patre
meo; Parate sunt ergo sedes in regno dei. paratae mansiones in domo patris

parata salus modis; tantum faciat se dignum qui accipere desiderat; Sed quia nemo
suo tantum conamine dignus fieri salus unius; ad cuius etiam potest uenire salutem
recepte mittitur; qui in uirtute dei custodimini per fidem; Neq; enim quisq; suae
libertatis custodi ri ualet in bonis sed illius p omia querendu est auxilium
ut p ficiamur a quo in tantum bona acti onis accepimus. [illegible]
[illegible] Inquo exultabitis modicum nunc si oportet contristati in uariis tempta-
tionibus; quod dicit in qua significat in eo q tempore nouissimo salus parata reuelabitur ac ideo gaudebitis dicitur;
Deque dns ait; uerum ui debo uos et gaudebit eorum et gaudium uni nemo tollet
a uobis; modicum nunc si oportet contristari
qui a non sine tristitia m seculi labentur. et afflictionibus potest ad gaudia etiam peruenire; Modi
cum aut dicit quia ubi merces etiam retribuetur breue uidebitur. ac leue eorum
fuisse. quod in seculi tribulationib. graue uidebatur. et acerbum; Ut probatio fidei
uestre. multo pretiosior sit auro quod p ignem probatur; et sapientiae liber. pas si
ones sanctorum quod per ignem examinat comparat dicens deus; tamquam aurum
in fornace probauit illos et quasi holocausti hostie accepit illos; Qui animi rum quos in
camino tribulationis fideles probauit. hos in gaudio remunerationis quasi pla
cabilem sibi hostiam sumit; et bene patientia sanctorum auro assimilatur quia sic
ma. alli spretio sius aurum aliqd nomen trahat ac apud dm omnem laude dignissima; hinc et
enim scriptum est; pretiosa in conspectu dni mors sanctorum eius; sicut enim aurum
in fornace clausum ignibus examinatur. prolatum uero foras eius sit fulgoris
apparebit. ita fidelium constantia inter fidelium quidem contemptibilis ui
detur ac stulta sed ubi tempus retributionis finito certamine tribulationum.
affuerit gloriae quantum flammis passionum profecerit. eorum uirtus
ostendit; Unde apte subiungitur; Inueniatur in laudem. et gloriam et honorem
in reuelatione ihu xpi. Inueniatur aut in laudem probatio fidei. cum laudem
eam iudex dicit; Etenim dedistis mihi manducare et cetera; Inueniatur in glo
ria cum premitur. eandem glorificans. Uenite benedicti patris mei possidete
paratum uobis regnum a constitutione mundi; Inueniatur in honorem cum cae
cis impius in supplicium dicit. Iusti ibunt in uitam eternam;

Deq̃ dic̃ ipſe; - quis mihi miniſtrauerit honorificabit eum pat̃
meus; Quē cum uiderint & exultabunt lętitia inenarrabili & glorificata;
& paulus ait; Quod oculus non uidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis aſcen
derunt quæ preparauit d̃s diligentib; ſe. & eas salute quesierunt & ſcrutatæ ſ̃t pphę.
qui de futura in uob gratia prophęauerunt; & quis ex̃ & ſcrutatis sunt in occulto ad nō.
uel ab angelis. de futura euangelii gratia. quando uel quo ordine salus & ema mun
do aduenirę. quæ in eorum libris inuentur. unde & unus & eis pro magno ſcientię
ſalutaris amore. uir desideratus. appellari ab angelo meruit. Prophęabant
autē loquendo palam hominib; & exponendo quæ in occulto in ęterna contemplatio
nis. ipsi cognouerunt; Scrutantes inquo uel quale tempꝰ ſignificaret in eis
ſpūs xp̃i prenuntians eis quæ in xp̃o erant passiones. & posteriores glorias;
Has gloras ſignificabat euangelista cum ait. Spūs enim nondum erat datus.
quia ih̃s nondum erat glorificatus, Duæ sunt autē glorificationes. ſecundum ſuſceptę
hominis formam una quam ſurrexit amor tuus. alia qua aſcendit in ęlum ante
oculos discipulorum ſuorū. Reſtat tertia. & ipsa in conſpectu hominum cum uene
rit in maiestate ſua. & patris. & ſcōrum angelorum. ut reddat uni cuiq; ſecundum op̃
eius, Quib; reuelatum ē. qui non sibi ipsis uob autē miniſtrabant ea quæ nunc nun
ciata sunt uob,. Inter multa archana quæ reuelata ſ̃t prophętis cum diligenter de
salute futura ſcrutarentur & & quirerent. & iam hoc illis reuelatum ē. quod non in diēb;
ipsorum eadem salus. ſed in uitis ponitur qui in fine ſęculorum nascentur. esse aduentura
temporib; Hæc ideo dicit. ut animoneat eos curam gerere ſalutis oblatę quā
tanto sperabant prophętæ. & optabant. Desiderauerunt illo tempore uenire in mun
do. quo ablatis e mundo satanę licebit cęlestia regna conscendere;
Per eos qui euangelizauerunt uobis. ſpū ſcō misso de cęlo; Supradixerat prophętis
ſpūm xp̃i prenuntiasse passiones eius. & posteriores glorias. & nunc dicit eadem apos
tolos eis enuntiasse ſpū ſcō misso de cęlo; Unde pulcre quia idem ſpūs xp̃i erat in
prophętis prius. qui post modum in apostolis; Ideoq; eandem fidem passionis xp̃i
& posteriorem gloriæ utriq; populis predicabant. illi ad huc uentura. isti ea uenisse.
Ac phoc unam eē unam esse ecclesiam. cuius pater carnalem dn̄i aduentū preceſſerit.

pass sit altera secundra, Inquem desiderant angeli prospicere, Confitar
pro certo quinticenta eius qui passus est pro nob. h minis ihu xpi. posteriori gloria fulgeat
sit. utetiam angeli qui in celo uirtutes cum sint gremia felicitatis repfecte. Non solum in
mortalium. ditatis magnificentiam. sed & assumpte humanitatis eius claritatem.
semp aspicere gaudeant, Uerum diligentius intuendu. quomodo dicat quod eum
desiderant angeli prospicere. cum desiderium dici non soleat eius rei quam habe
mus. sed quam uolumus habere, Nam nemo desiderat quod habet; quomodo imp
ergo prospicere desiderant. cuius cernere faciem numqua cessant. Nisi qui a contē
platio diuine presentie. & ab supne patrie ciuer beatificat. ut in ineffabili noua ordi
ne. & semper uisa eius gloria satientur. & semp eius dulcedinem quasi noua mirifa
biliter esuriant, Nam sicut beatus papa gregorius. deliciae corporis mirifice dis
tinguent ut, Corporales delitiae cum non habentur. grauem in fidelibus accendunt
cum uero habitae eduntur. cōmedentem protinus infastidium persaci & a te muertunt.
At contra spirales delitiae. cum non habentur infastidiosiant. cum uero habentur mode
rio. tantoq; a comedente amplius esuriuntur. quanto & a besuriente amplius
commedantur, Inillis appetitus saturitatem saturitas fastidium generat. Inistis aut
appetitus saturitatem. saturitas appetitum parit. Augent enim spirales delitiae
desiderium in mente dum saciant. Qua quanto magis earum sapor percipitur. eo ā
plius cognoscitur quo amplius amētur, Potest aut qd ait. Inquem desiderant
angeli prospicere & iam de spu sco recte intelligi, De quo pr̄ misserat. qui eum
gelizauerunt in uob. spu sco misso de celo, Nam quem hoc beatus petrus ad gratiam
refert diuinae pietatis. quod eum qui tanta fecit & gloriae. ut semp eius uisio
† maiestatis sicut & ipsius patris. & filii. quae enim rum una eademq; ē desidereat ab angelis
in celis. causa salutis humanae acterna spm misereat. atq; illustrandis fidelium mēn
tib; infudere, Propter quod sucincti lumbos mentis uestre. sobrii perfecte sperate
in eam quae offertur uob gratiam. in reuelatione ihu xpi. Qui a uob hoc promissum
inquit. ut reuelationem ihu xpi videatis. post hanc uitam. quam nunc angeli uident
Quanto magnae gratia uob promissa tanto amplius digni esse curate. ut eam capere
ualeatis, Succingit lumbos mentis. qui hanc & iam a cogitatione restringit;

Et recedicatur. Spem tm̃ quae offertur uob̃ gratiam in reuelatione ih̃u xp̃i
quia qui succincti sunt lumbis mentis .id est & mente & corpore
castus dn̄i aduentum
& pectat merito quando reuelet̃ur sperat. Nam qui dn̄o seplacere nonnouit.
merito spe bonorum carens. ne cum eius reduenias mer̃it. Quasi filii oboedi
entiae. Recte filios oboedientiae uult illos uult illos & iste quos in prefatione
in oboedientiam. & aspersionem sanguinis ih̃u xp̃i dixerit. electos. sed secund
eum qui uocauit uos scm̃. & ipsi sc̃i in omni conuersatione̅ huic simile ē illud
in euangelio. Estote ergo & uos perfecti sicut & pater uester celestis pfectus
est. & si patrem inuocatis eum dicendo in oratione. pater noster qui es in cęlis.
Qui sine accepti one personarū iudicat secundum uniusc cuiusq; opus. Noui
pater carnalis. qui filius peccantib; indulgentius. parcere quam̃ salis consueuit
Pater aut̃ dr tanto pi&us & iustius & utiliusq; uos seruos humiles atq; obedientes. immo
& iam hostes. si bi manum dantes. mut&t̃ ad optionem filiorum. & rursum eos qui
filiorum nomine uidentur honorabiles. pro culpa inoboedientiae prorsus he
redit atis p̃p&uae reddat & sortes. Immo te incolatus ur̃i. tempore conuersamini.
Ne in delic& per desidiam & neglegentiam tanto patre & ista tus indigni. & du
tempore presentis incolatus securi stis. ad promissam patriae beatitudinē. per
uenire non possitis. Scientes quod non corruptibilib; auro uel argento
redempti estis de uana uā conuersatione. patern̄ae traditionis. sed pretio
so sanguine quasi agni incontaminati & immaculati ih̃u xp̃i. Quanto maius ē
pretium. quo redempti estis a corruptione uitae carnalis. tanto amplius timere
debetis. ne forte ad corruptelam uitiorum reuertendo animos ur̃i redemptoris
offendatis. Renati non ex semine corruptibili. sed incorruptibili p̃ uerbum
di uiui & p̃manentis in ęternū. tale ē in euangelio iohannis. his qui credunt
in nomine eius. qui non ex sanguinib; neq; ex uoluntate carnis neq; ex uolun
tate uiri. sed ex dōnati sunt. Sicut ergo incorruptibile ē pretium do
minicae passionis. quo redempti sumus. ita & iam incorruptibile ē sacra
mentum fontis sacri. quo renati simur. quae ita sibi inuicē connectuntur;

ut unum nobis sine altero salutē conferre nequeat; Qui animi
dñi nri nos tempore incarnationis suae sacro sanguine simul omnes rede
mit. ut nos quoque nro tempore ut singulos per regenerationē baptismi ad
consortium eiusdem regenerationis pueniſe debeamus, De qua regeneratione
benedicitur; Qua non ex semine corruptibili sed p uerbum di uiui & p ma
nentis in ęternum, agatur ut hinc colligatur quia ex semine corruptibili
caro quae corrumpitur nascitur. sic per aquam uerbo di consecratam.
uitam nobis quae finem nescit tribuitur, Quod & iam aperte prophetico asserit
testimonio subiciens; Quia omnis caro foenum. & omnis gloria eius. tanquā
flos foeni; & aruit foenum & flos decidit, uerbum autem dni manet in ęternū.
Sicut ergo corruptibilis corruptibilem. caro generat carnem. trauer
bum dni quod manet in ęternum. & nos hinc quos aqua recreat in carne
simul & anima uitam dat, Huius testimonii scs cipriani mi libro de habitu uir
ginum ita meminit; Clamat inquit esaias dicens. Omnis caro foenum &
omnis claritas eius ut flos foeni, Aruit foenum & flos eius decidit; sermo aut
dni manet in ęternum, Neminem xpianum decet & maxime uirginem claritatem
illam computare carnis & honorem. sed solum ad seruire monem. ut bona in ęternum
mansum complecti; Aut si caro nesit gloriandum. tunc plane quando in nominis
dni confessione cruciatur. quando fortior femina uinis torquentib; inuenit.
quando ignes aut cruces. aut ferrum aut bestias patitur ut coronetur; Illa sunt
carnis pretiosa monilia. illa corporis ornamenta meliora; Non aut
urbs & lectos em qd in hac prophetica sententia. ille claritatem nra translatio
gloriam posuit; Nā q; & uno greco quod ē doxa utrumq; sole & latine transferri;
Deponentes igitur omnem malitiā. & omnē dolum. & simulationes. & inuidias;
& omnes detractiones. sicut modo geniti infantes. rationabile & sine dolo lac concu
piscite, Quadrenarii estis nup inquit & filii di p baptismā facti. tales modo estote
per studium bonae conuersationis. quales recens edite infantes. per naturam innocē
tiae. ignari doli & malitiae & dole. simulate. inuidiae. detrahere. alterq; huius

modi uarijs mancipari · omnimodo dr ignorantes · Quasic lac maternum natu
raliter desiderant · ut ad salutem crescere atq; ad panē comedendum · Ita & uos puericulosa
simplicia fidei rudimenta primo de ecclesiae uberib; quasi lacte hoc est deuterijs q; testa
menti doctorib; quasi nutrita eloquia uel scripsere · uel & iam ui ua uo buoce predicant ·
ut bene edita nutriendo puerilis ad refectionem panis uiui qui de celo descendit hoc
est per sacramenta dominicae incarnationis quib; renati estis · & quib; nutriti per
ueniatis ad contemplationē diuinae maiestatis · Rationabile inquit & sine dolo lac
concupiscite uti neo crescatis in salutem · Precepto concupiscendi lac uerbi tangit
eos qui ad audiendas lectiones sacras muti & fastidiosi aduenium · Ignauiloquus
tatis & segnitiei · de quadam ait · Beati qui seminant & stetunt in uirtutem · Ideoq; tardius
ad perfectum · id est salutis incrementum perueniemus · si quo possimus solido uerbi cibo refici ·
Si deest archana cognoscere diuina ut maiora facere bona · Stramen gustuscitis qm
dulcis ē dn̄s · hoc inquit pacto dimissa atq; emendata cordis uri malitia & spurci
tia · uitalem xpi · alimoniam concupiscite · si diuinae dulcedinis quantalis multitudo
sapitis · Nā qui nihil de supna suauitate animo gustat · non ē mirum si hunc terrestri
b; inlecebris surdidare non euitat · Bene aut̄ psalmista gustate & monet · quam dulcis
sit dn̄s · Qua sunt non nulli quinondedo sentiunt · quam dulce interius sapiat ·
sed qua & cursum & terius sonat · quia & si secreta quaedam intellegendo percipi
unt · eorum dulcedinem experire non possunt · & sinouerunt · quomodo sunt ·
ignorant tamen uti dicit · quomodo sapiant · & qm̄ ipso psalmo · de quo hunc uersi
culum assumpsit · p̄missum ē · Accedite ad eum & inluminamini · Recte beatus
petrus subdidit dicens · Ad quem accedentes lapidem uiuum · ab hominib; quidē
reprobatum · ad o aut̄ electum & honorificatum · & honorificatum · & hoc de lapi
de testimonium sumpsit & psalmo · ubi scriptum ē · lapidem quem reprobauer̄
edificantes · hic factus ē in caput anguli · quod nequis iudaico sensu putet de mate
riali lapide · aprophetica cantatum qui in edificio terrenę caturlib & domus · con
tra hominum dispositionē diuino iudicio imponeretur · consulte addidit uiuum ·
ad quem accedentes inquit · lapidem uiuum · ut dexpo dictū significet ·

quirectelapisappellatur ē· quinecarneuenient ꝯ edificationi scē ecclesiæ quo
hanc confirmarē & reseruisse dignatur ē; Unus aūt qui dicere potuit; Ego su
ua uerbis & uita; Qui ab hominib; reprobatur ē. Cum dicerent non habemus regem
nisi cesarem; Ado aūt electus. cum aut ipse Ego aūt constitutus sū rex abeo & ceteri;
& honorificatus quando postmor tem crucis dr illum & altauit & donauit illi nomen
quod est sup omne nomen & cetera; & ipsi tanquā lapides uiui sup edificamini domus
spūalis; Super edificari illos dicit quia sine dnō ihū xpo lapide scili & uiuo
nulla spūalis ędificatio stare potest, fundamentum enim aliud nemo potest ponere
preter ipsum cuius participatione fideles lapides uiui efficiuntur; quip infidelitate
lapides mortui fuerant; duri scili & & insensibiles; quib; merito dicebat dr; Auferam
uob cor lapideum & dabo uob cor carneum, Sed tum quam lapides uiui aliud spūale
edificium aptantur; quip directionē erudita doctoris amp̄ exercitatis actib; & cogi
tationib; sup fluis uelut ictu quadrantur securis; & sicut ordines lapi
dum in pariete; portentur alii ab aliis; ita portantur fideles quiq; ap
ap̄ cedentib; in ecclesia iuxta; portant ipsi sequentes per doctrinā & tolerantiā
usq; ad ultimum iudicium. Qui cum apriorib; portātur quem portare debeo ipse
sequentē non habebit. Qui aūt omne edificium portat. & ipse a nemine portatur. dns ē
xp̄s; unde & lapis a prophetā in fundamento fundatus; Item lapides uiuos appellat
electos utcōnatum in finē & bone intentionis siue actionis eorum quo prueniente se
accomitante dī gratia semp & ercerci semper exercem debeant; Mortuum ꝯ dest
materiales lapides cum preparantur aut ponuntur in edificio nil ipsi laborem operantib;
iuuant nil per se, nisi cadere possunt. Sed quomodo cumq; & ubicumq; a structore repo
siti fuerint. ibi cibidem insensibiliter perdurant. aut & iam lapsi decidunt; Non aūt
nos beatus petrus tale lapidum duritiam atq; insensibilitatem uult inuenire; sed
tanquam lapides uiuos fundamento xp̄o sup edificari. Ut uidelicet iuuante nos gratia
sobrie & iuste & pie uiuendo cooperemur. Iuxta & emplum eius qui dicebat. & gra
tia eius imerua cua non fuit sed plus omnib; illis laborauit. Unus namq; lapis in
edificio sce ecclesiae & fuit; qui negligentiam dī frustra accepit & sedulus labore

contendit & nealiquid eiusdem pilaboris rimbi & tribuisse uideretur. Vigilanter adiunxit. nonauit ego sed gratia dei mecum; tamquā ergo uiuus lapis aedificatur xpō in domo eius. Quicumq; enim donante & adiuuante ipso bonis indefessus insistere curat operib; & qui per gratiam regenerationis scae ecclesiae incorporatur nihil ampliusq; pro sua salute operari studuerit. hic quasi mortuus lapis celestis propriae aedificio indignus. ideoq; abiciendus diuino examine atq; aliis quidignus ē loco eius substituendus. Iuxta preceptum leuitici. in quo leprosi domorum lapides a sacerdote inspici & si purificari nequiuerint. tam inter immundos computari. & de ordine mundorum lapidum. precipiuntur erui; Sup edificamini inquit domos spiritales. Illos domus spiritales dicit fieri debere. Cum sit una ecclesia domus xpi & electis omnib; angelis & hominib; condita. quomodo cum sit una ecclesia catholica toto orbe diffusa. sepe pluraliter appellantur ecclesiae. Propter multa fidelium conuentacula uariis locis aedificata. uariis scriptis; linguis & populis diuersa. unde dicit ipse. ego ibi sum in angelum meum testificatus uobis in ecclesiis. Nec preterea eundum quod quidam codices habent numero singulari. sup aedificamini domus spiritalis. Alii. sup edificamini in domum spiritalem. In quo nimirum unitas ipsa totius scae ecclesiae commendatur aptius. Cum autem dixisset. sup edificamini domus spiritales siue domus spiritalis. Addidit. Sacerdotium sem. Quo manifestissime nos hortatur. ut sacerdotium sem ipsi & existentes. sup edificemur supra fundamentum xpi. Omnem ergo ecclesiae. sacerdotium sem appellat. quod sola domus aaron in lege. nomen. & officium habuit. Quia nimirum omnes summi sacerdotis membra sumus. cuncti oleo laetitiae signamur. uniuersis congruit quod subditur. Offerre spiritales hostias acceptabiles deo per ihm xpm; Spiritales autem hostias operantur. elemosynam & preces dicit. ad differentiam carnalium in lege uictimarum; Qui autem in conclusione dicit per ihm xpm. Ad cuncta quae premiserat pertinet. quia per ipsius gratiam & sup edificamur in illo per architectos sapientes. hoc est ministros noui testamenti. & domus spirituales efficimur per spm eius. contra pluuias. uentos. flumina temptationum uenientes

& facer dono sco participare · & bona aliquid acceptabile deo gerere nonnisi per ipsum ualemus. Sicut enim palmes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in uite · sic nec uos inquit nisi in me permanseritis;
Propter quod continet scriptura · Ecce pono in sion lapidem summum angularem electum pretiosum · Hoc testimonium dei assumpsit · ad confirmandum hoc quod premiserat · ad quem accedentes lapidem uiuum · astruens & affirmans dnm saluatorem propter firmitatem sua lapidem a prophetis uocari; & quid addit;
Omnis qui crediderit in eo non confundetur · Propter hoc posuit quod dixerat & uos tanquam lapides uiui superedificamini · pulchre autem conuenit hic prophetie & apostoli sermo quo dicitur · accedentes ad lapidem uiuum uel credentes in eo non confundi · Illius psalmi uersiculo inquam cum dictum esset · accedite ad eum & illuminamini · Continuo subiungitur & uultus uestri non erubescent;
Cui simile est quod iohannes ait · & nunc filioli manete in eo · ut cum apparuerit habeamus fiduciam · & non confundamur · ab eo in aduentu eius · sed ne ipse ait · si quis mihi ministrauerit me sequatur · & honorificabit eum pater meus · Non credentib; ait lapis quem reprobauerunt edificantes; ut sicut illum reprobauerunt edificantes ad suos nolentes eum in fundamentum cordium ponere ita & ipsi reprobentur ab eo inuenta eius nolente illo · tunc eos qui sic reprobauerunt in sedificationem accipere dominus quae est in celis · & haec distinctio honoris credentium; non credentium ait reprobatio · huc usq; pertingit · hinc · ps de credentib; infert · hic factus est in caput anguli · Quia unde lic & sicut lapis angularis duos parietes conjungit · ita dns iudaorum plebem & gentium in una sibi fidei soliditate copulauit · Ac mox de infidelib · addit · & lapis offensionis & petra scandali · hinc & paulus Nos inquit predicamus xpm crucifixum iudeis quidem scandalum gentib; autem stultitiam · His qui offendunt uerbo necesse dum in quo & ponuntur · Offendunt uerbo qui eo ipso qui uerbum dei audiit eos contingit · Offendunt animo dum nolunt credere quod audiunt · quorum stul

ertiam & agerando subiecit. nec credunt in quo & positi sunt. quia in hoc positi
id est in hoc per naturam facti sunt homines ut credunt do. & eius uoluntati obtem
perent. si lamonie autem cum ait Timete & mandata eius obserua
hoc est enim omnis homo. id est in hoc naturaliter factus est omnis homo ut dñi mandatis eius obsecundet. Quidam codices habent in quo & positis. quod in
tellegitur hoc iuxta hoc quod paulus sic dicto loquens ait; Ipso enim uiuimus &
mouemur & sumus Vos autem genus electum regale sacerdotium gens sca popu
lus ad quisitionis hoc laudis est monium quondam in quo dicit populo per moysen
dictum est. quod nunc ecce gentib; dat apostolus petrus. qui aut delicet xpm
crediderunt. quibus dicitur lapis angularis in eam quam in se erat habuerat salutem
gentes adunauit quos genus electus uocat propter fidem ut distinguat
ab eis qui lapidem uiuum reprobando facti sunt ipsi reprobi. Regale autem sacer
dotium quia illius corpori sunt uniti qui & sumuntur & sacerdos est uerus
regnum uero tribuens uite. & ut ponat & eorum peccata sui sanguinis hostia
mundans. Regale sacerdotium eos nominat ut & regnum spem ate per petuum
& hostias immaculate conuersationis. do semper offerre meminerint. Gens quoq;
sca & populus ad quisitionis uocantur ut ex id quod apostolus paulus pro
phete exponens sententiam dicentis. Justus aut meus ex fide uiuit. quasi
subtrahere se non placebit animo ei. Nos aut in quit non sumus subtracti
onis in perditionem. sed fidei in adquisitionem animae. & in actib; apostolo
rum. uos spe sos posuit epos regere ecclesia dni quam adquisiuit san
guine suo. Populus ergo adquisitionis facti sumus in sanguine ni redemptoris
quo erat quondam populus israhel redemptus sanguine agni de egypto
Unde & in sequoq; quidem uersiculo mystice ut ueteris recordatur historie. & hanc etia
nouo dei populo spiritaliter doc & implendam dicens. Ut uirtutes annuntietis eius
qui de tenebris uos suo uocauit in admirabile lumen suum. Sicut enim hi qui de
egypti. seruitute liberati sunt per moysen carmen triumphale per transmarinis
rubri & demersum pharaonis & exercitum dno cantarunt ita & nos oportet per acceptam

inbaptismo remissionē peccatorū dignas beneficiis celebrib: rependere gratias.
Nam q; egyptii qui populum dei afflige bant. ueniebat quia tenebre uel tribulationes in
terpretantur aptē per sequentia nos peccatas sed in baptismate deleta significant.
Liberatio quoq; filiorum israhel & ad promissā olim patriā per ductio. congruit
mysterio nrē redemptionis. p quam ad lucem supnæ mansionis inluxtrante nos
adducente xpō gratia tendimus. cuius lucem gratiæ & illa nub & ignis colūna
monstrauit. quæ eos & impetu retinere ille tenebris defendere nocturnum & ad p
missas patriae sedes inerrabili calle fide p duxit. Qui aliquando non populus nunc
autē populus dei quinon consecuti misericordiam nunc autē misericordiam
consecuti. Indicat aptē per hos uersiculos. qui ahis qui de gentib; ad fidem uene
rant. hanc scripsit epistolam. qui quondam alienati a conuersatione populi dei
tunc p gratiā fidei populo sūt. eius adunati. & misericordiā quā sperare
non noueram. ecclepti. ad sumit autē eos de prophēa osee. qui de uocatione gentiū.
prenunciat. Vocauit inquit non plebem meā. plebem meam. & non misericordiā
consecutam misericordiam consecutā. & erit in loco ubi dicum ē non plebs meus uos
ibi uocabuntur filii dei uiui. Carissimi obsecro uos tamquam aduenas & peregri
nos ab stinere a carnalib; desideriis. quæ militant aduersus animam. huius q;
beatus petrus generaliter ecclesiam instruit. explicans uel beneficia quib; nos
diuina pietas ad lucem uocare. uel dona quib; aliquando rudes nunc autē nos hono
rare dignatus. hinc diuersas fidelium personas sollerter hortatur. ne seruata
spūs gratia carnaliter uiuendo reddant indignos. Neque regalis aut sacer
dotalis uocabulo sunt insigniti uitiorum imitata subacti ac condonare uel
permissis ibi nobilitatis gloria degenerent. Itaq; primo liberos & seruos. dein
de mulieres & uiros specialiter alloquitur. ac post inter locutionē generalis
& hortationis sermonem quoq; & adulescentes qualiter se se agere debeant
ostendit. Apertius autē liberos docet a carnalib. abstinere desiderii. qui fo
libras utre remissionis maiora in lacebrarum titillationem tolerate pericula.
Quæ militant aduersus animam. qui adhuc compiscentiis blandientib; carnem

subiugatur tam uitiorum q̃ercetus firmiter aduersus animam armatur. quos con
pt̃enter aduenas uocat & peregrinos & eominus terrenis reb; animū subponant quos patriam inqꝫ
lit habere meminerint. Nam q; hoc dicitur in hac uita inter electos solos & reprobos;
quod electi peregrini nunc & exules patriam & pectam in futuro tanto q; min⁹
impresenti gaudijs delectantur caducis quanto futura sine fine gaudia sperant
accipere & in ꝑnam regnare cum xpo. At uero reprobi hic habent patriam huius
solum uite desiderijs nolunt hinitare. Jdeo q; post hanc uitam in exilium p̃petuo mittentur
perp̃tuum ubi cunctis carentes uoluptatib; solaintor mentis patientur aduersa;
Vt ineo quod de ꝓximis uob tanquam de male factorib; & bonis operib; uos consi de
rantes glorificent dñm in die uisitationis; Plerumq; enim contigit ut pagani
qui fidem xpianorum ut rupebant quasi deos suos deseliquisse postmodum
considerantes castam eorum conuersationē & in uicem in xpo animum cessasse eis
derahere magis q; dñm glorificare ac ueudare inceperint qui bonitate actuū iusti
cultorū suorum bonus esse probatur & iustus; Glorificent inquit dñm in die
uisitationis hoc est in tempore retributionis quando uob sit gloria p̃dm donanda -
tam nunc agnoscant in credulij cum uos instare intr obstantia pericula illum requi
perspexerint; Subiecta estote omni humane creature propter dñm. Omni humane
creature dicit. omni dignitati hominum omni personae omni principatui
cuius diuina dispensatio sub di uoluerit hoc est enim quod ait propter dm;
Qui a non est potestas nisi a deo. & qui potestati resistit di ordinationi resistit;
Quia creaturam subsequenter exponit adiungens. Siue regi quasi pre
cellenti siue ducib; tanquam ab eo missis Jdeo regi tamen & ducib; non ait
& domini dicit. quia hoc in loco illos specialiter incp̃ fatisumus instruit
quis sunt domini seruorū. Subsequenter uero & seruos quo modo domini famu
lentur admꝫ. Docet ergo fideles famulos uidelicet & ꝑfectos regis & iam mundi
potestatib; subdi. ne uel in hoc fidei & religioni xpianae possit derahi quod
per eam humane conditionis iura p̃turbentur. Nam & ita potest recte intelligi
quod dictum est omni humane creature ut significetur & fidelib; & incredulis

rerum dominis. Aduindictam malefactorum laudem uero bonorum; Nonquidomis
quiaregis & duces siue malefactores punite uellaudate bonos nouerint. sed ostenso
debeat bonis ducis simpliciter narrare hoc ut malefacientes coerceat bene
agentes remuneret. Quidiam si iniuste agit si bonos damnat nihilominus ad lau
dem eorum pertinet quae facit si patienter eius improbitatem tolerant. &
sapienter eius stultitiae resistunt. Uis inquit nonti mere potestatem bonum fac
& habebis laudem; illa nidic abilla sed illa quae si potestas te mandauerit. laudat
immo & iam per
sequitur. si occidat gladio ut paulum. si cruci figat. ut petrum. habebis & illa laus
dum & eo quod ille malefacit. iniustum & innocentiae uir tutis patientiae coronā
laudis mereāt. Nam & hoc intendisse beatum petrum in hac sententia uerba
sequentia docent quib; dicitur Quasi cē uoluntas di ut benefacientes obmutescat
faciatis imprudentium hominum ignorantiā. Haec ē enim laus bonorum ad quam
ducet a rege dicit minor. dum ignorantia ducum imprudentium bonos ad lau
dem suam per pecuam bene se agendo trahuntur. Quasi liberi & non quasi uelamen habentes malitiae
libertatis. Quasi liberi bona faciunt. quiquomodo se apud homines liberta
te trahuntur. Eo arctius immo liberius diuino famulatui subiunguntur. Sed & illi
quasi liberi beneficiunt qui ex plo ioseph patriarchae tamen si seruitio depri
muntur. hominum seruire esse uitiorum nulla aste compellantur. At uero
libertatem suam in uelamen malitiae uertunt. quique dominius humani famulatus
iugo coibentur. Eo latius peccatorum dominio mancipantur. & cum uitiis impune
impune seruiunt libertatem uocant. hoc profecto nomine culpam. potest
aut iuxta illud apostoli pauli generaliter accipi. Uos in libertatem uocati estis
fratres. tantum ne libertatem in occasionem carnis. Liberi enim recte
uocamur qui per baptismum a peccatorum nexib; sumus. soluti. quia a demonica
seruitute redempti. quia filii di effecti. ut nonnamen do nos libertatis pote
rem peccandi facultatem & licentiam accipiamus. quin immo si peccamus.
mox libertate per dita seruiefficamur peccati. & quis q; se ad hoc liberum
ad no putat. ut liceat ei peccare. talis suam libertatem in uelamen malitie

aut apte

mittat. Vltra aut̄ nos beatus petrus liberos esse asserit a culparum ut seruicte tes nri boni & fideles pmanere possimus. Unde subsequenter adiungit. Sed sicut seruidi omnes honorate & fratrem nrm diligite dm timete regem honorificate. Monet ergo congruū cunctis impendere honorem. & iuxta imperium dni cesari quae cesaris sunt & deo reddere quae dei sunt. & fratrem nrm ate mbenemerentes alia diligere nos & liberos. ut eos quoq; qui sibi temporali condicione subiecti sunt fratres sibi esse in xpo (facto) colant. una cum ipsis patrem inuocantes eum qui sine acceptione psonarum iudicat. Serui subditi estote in omni timore domini ut ip̄s. non tantum bonis & modestis sed & iam discolis. Discolus indisciplinatus (dicitur) a nomine ducto a greco eloquio. quia greca (scola) uocatur locus in quo adolescentes litteralib; studijs operam dare. & audientes magistros uacare solent. unde scola interpretatur uocatio. Denique in psalmo ubi canimus. uacate & uidete qm ego sum dr̄. pro eo quod nos dicimus. uacare in greco habet scolasate. scolastici ergo sunt eruditi. discoli indocti & agrestes sed utrumq; uult obedire. subditos explicans. apertius quodo nos supra omnem humanae creaturae naturam esse subiectos. alia edit̄ pro discolis difficiles habet. & ser antis est fulgentius in opusculis suis sic ponit. seruientes cū timore. non tantum bonis & modestis sed & iam difficilibus. Sed benefacientes & patientes sunt enim hae gratia apud dm̄. In hoc enim uocati estis. quia & xp̄s passus est pro uobis. esto pro nob̄ nos relinquens exemplum. & cetera. No tandum quidam (audeamus) summe condicionem seruorum glorificare quos benefacientes. & absq; culpa uapulantes a dominis crudelibus & improbis. immitatores esse dominicae passionis adfirmat. audiamus xp̄s passus est pro nobis. & gaudet. qui a pro nobis mortuus est. Attende quod sequitur. Relinquens uob̄ exemplum ut (se) quamini uestigia eius. & exemplum tribulationum non dilatarum. contumeliarum flagellorum. dolorum obprobriorum spinarum crucis uulnerum mortis. In psalmo scriptum est. propter uerba labiorum tuorum ego custodiui uias duras. propter quae uerba labiorum dī nisi quibus promittit uita aeterna

)(qui peccata nra ipse pertulit in corpore suo sup lignu. Cum supra adseruos specialiter
facer& sermonem. nunc generaliter eam admonet& & iam dominos in memoriam seruoc&
quid pro illis dr dns sustinuerit; Immo totam ecclesiam instruat quid pro eius libe-
ratione suus dux pertulerit. Non enim ait peccata uel sed & iam se addit.
)(qui peccata inquit nra ipse pertulit in corpore suo sup lignum. Erant enim sicut
)(oues errantes. Quomodo & oues dicit & errantes. cum hi qui in errore sunt uitam
ducunt. ecorum potius quam ouium nomine censeantur. Nisi quia nouit dns
qui sunt eius. qui & multos diu male conuersantes sustinet quos tamen in ouili
suarum numero saluandos esse prouidet. Sed conuertitur nunc ad pastorem
& uisitatorem animarum unarum. tangit euangelicam parabola. ubi pius pastor
relicta nonaginta nouem ouib; in deserto uente uisitat unam quae errauerit;
Nam quid ibi dicitur nē qui & hanc inuentam imposuerit in humeros suos gaudens
hoc ipse beatus petrus petrus premisit dicens. qui a peccata nra ipse portauit in
corpore suo sup lignum. Quia nimirum tra nos sed in meteuolunt ut lignum in quo
peccata nra tolleret & pendens in humeris haberet. Ad pastorem ergo & uisitatorem
animarum unarum. pastorem uidelicet & qui a parcua nobis uice
donat & eterna. Parcus a presenti temporalium prestat gratiarum;
Uisitatorem uero animarū nrarum. qui a uisitat nos oriens ex alto. in tene-
bris hic qui mortis sedent. Uisitat cotidie ipse minnos
quando aufert lucem. ne deficiat seruando immo ut eterna tribuendo; Quia
codices ipsius gregis cum habent. Ad pastorem & episcopum animarum nrarum;
Episcopus autem latine superintendens dicitur; Quia nimirum oculi ni supra nos
& aures eius ad preces eorum. ut & omnib; tribulationib; eorum liberet eos;
)(Similiter & mulieres subditae sint uiris. ut & qui non credunt uerbo
)(per mulieram conuersationem. sine uerbo lucrifiant & cetera;
Notandum quod beatus petrus ea condicione desiderat mulieres bonas
& honestas. uiros incredulos subditos. ut non solum nihil mali ad imperium eorum
faciant. uerum & tanta eam casta conuersatione persistant. insuperabiles

ut & iam ipsi uiris & emplum possint esse castitatis. & fides
Quarum sit non extrinsecus
capillatura aut circumdatio auro. aut indumenti uestimentorum cultus.
Quasi cut cipianus ait Syrico & purpura induti, xpm induere non possunt
auro & margaritis & manilis; ad ornatu ornamenta cordis ac pectoris per
diderunt; Quod sip & rus inquit mulieres quoq; ammon & coercendas
& ad ecclesiasticam disciplinam religiosa obseruatione moderandas. quae &
curare cultus suos soleant. per martium quanto id magis obseruare uirginē
fas ē. cōi nulla ornatus compta uenia. nec diuinari in alterum possit mendacium
culpae; Sed sola ipsa remaneant in crimine. Sed qui abscondit cor dis est
homo in incorruptibilitate quieti & modesti spūs qui ē in conspectu dei locu
ples. Castitate predicat & ornatum interioris hominis. in incorruptione
quieti & modesti spūs quodammodo dicens; Qm & terior nost homo corrupture
& beatitudinem integritatis quae propri e uirginum habere dest atur;
Imitamini incorruptionem spūs per seram abstinentia & quod corpore non po
testis mente prestare; Nam enim xps diuitias & horum coniunctionis querit
ornatus. Mirum & apud phytagoram naturalis scientiae lege dictante hanc
sententiam inuenire. uera ornamenta matronarum pudicitiam non uestes esse,
Vir similiter cohabitans secundum scientiam quasi infirmiori uasculo muliebri.
imperanter honorem similiter dicit uxori. ad imitationem spūs
uocans. quia & ipse uxorib: precepit dicens. Considerent uiri in mansuetudi
castam uitam conuersationem; Secundum scientiam aut ut noverint quod
debitor & reddi & tribuant honorem uasculo muliebri. Si abstinemur nos honore
remtribuimus. sinon abstinemus per spiritum honori contrarium esse concu
bitum, Ut ne impediantur orationes uestre. & paulus ait nolite fraudare in
uicem nisi forte & consensu ad tempus ut uacetis orationi. Impediri ergo
orationes officio coniugali commemorat. Quia quoties cumq; uxori debitū
reddo oratio non possum; Quod si iuxta alium apostoli sermonem sine inter
missione orandum est. nunquam enim mihi coniugio seruiendum est. ne oratio

cui semper insistere iubeor ullahora prepedit; Infide autē omnes un animē mor
tione compati entes &cetera; Qui superius diuersas per sonas discretione doce
bat iamnunc omnes communiter admonēt infidei dominice causa unum cor
& unam habere animam; Quia in hoc uocati esse ut benedictionem hereditate possi
deant; Dicente uidelicet iudice, Uenite benedicti patris mei percipite regnum;
Potest bene dicta hereditatis & illa intelligi quae ecclesia in futura aurea per pe&uo
benedicte; Unde & iamnunc spe futurorum gratulabunda canit; & altabore dī mi
re & benedicam nomen tuum in seculum & in seculū seculi; Quod ergo quisq; in fu
turo inuenire desiderat hoc in presenti meditari & agere satagat. & condiscat
uidelicet & proximum sincere uoce benedicere & se ipsum & iam diuina parter ac
fraterna benedictione dignum reddere; quia oculi dni super iustos & aures eius in
preces eorum uultus autē dni super facientes mala; Quia beatus petrus malum nor
pro malo reddere uetuerat. unum male dicentib; benedicere iusserat. recte pro
phetico testimonio astruit. super a inspectione & bonos semper uideri & malos.
quatenus meminerimus & nostram patientia quato leramus malos. nrūq; benuolentia
quaper sequemur bona opemur. & hemo premio remuneranda dam & persecutores nros
sipoenitentem nra luerint digno plectendos esse supplicio. siue poenitere noluerint nos
quoque pro ipsorum salute quam deprecabamur ad nō coronam iuste congratula
tionis acceptauros. Et quis sit qui uobis noceat si boni emulatores fueritis;
Dehinc dicit. quae nob aduersarius per uerba contumeliosa. per damna rerum
temporalium. per tormenta corporis accedunt; Haec enim & huiusmodi omnia. cum fidelib; irrogantur. his duntaxat qui boni emulatores sunt.
& hoc secundum scientiam. nequaquam eis nocere possunt. sed potius magis patientiae. sequanimiter tolerantib; efferunt; econtra illos qui ir
rogant. poenam accumulando & eternam. plurimum nocent; Siquis aut
huiusmodi aduersitatis uictus defecit. non hucille qui malum intulit. sed ip
se sibi qui hoc patienter ferre recusauit nocuit; neq; enim domus quam
uir sapiens edificauit. ideo non cecidit. qui aut olentias tempestatum

nonptulit · sedquiafundata erat suprapetram; Necrursus quamstultus stul
tus abscaum ideocecidit · quiapulsantempestatib: · sedquiasuperenampositа
erat; utrumq; enim · equaliter aduersitas feriens tempauit · sedunifirmi
tas fundamenti · coronamperseuerantiae tribuit · altera fragilis structurae
stultitiaperuit; Nonenimpfectumboni emulatorem · casus aliquis ueladuersabo
lo · uel abhomineimprobo · uel generali rerum labentiumturbine inlatus · lédere
potest; Cæterum constat · plurimos bonos emulatores leuos esse dum euentus
quamdiligum scientia · maleinstituimur; Quantos enim indm catholice
credere · & recte inecclia uiuere cupientes · arrii uesani · quantos rabelli · ·
aliorumuehementicorum nequitia · nes cientes seduxit; Legelibrum iohannis
chrisostchomi · quemscripsit deeo · neminēpossēledi ab alio · nisi aseipso;
Sed & siquid patimini propter iustitiam beati; Nonsolumnquit nihiluobis nocet ·
quibonum facientib; mala irrogat · sed & iam cumuos propter bona · quae
& ecclesiae hostis insequitur · causamuobis maioris beatitudinis prestat · ·
Cumpatientiae cunctos uiresq; er cet; Juxta illud euangelicum; Beati qui p
secutionempatiuntur propter iustitiam; Dnm nrm ihm xpm · sc̄ificate
incordib: uris; quid est dnm sc̄ificare incordib; nris · nisi sc̄itatem eius ·
quamsit inconprehensibilis gloriae · intimo cordis affectu · intus intuen · ·
quamtam inesperantib; · uincendi fortitudinem dare ual & · cuius inestima
bilis scientiae fulgor; Paratisemp adsatisfactionem · omni poscenti uos ratione · ·
de eaquae inuobis est spe & fide; Duob; modis despe & fide · nam ratio
nem poscentib; reddere debemus · ut & uitas spei ac fidei nrae causas · omnib:
inimicis intimemur · siue fideliter siue infideliter queremib; · & ipsam fidei
aespei nrae professionē · inlibertatemsemp teneamur · & iam iter pressuras ad uer
santium ostendentes perpatientiā · quamrationabiliter eamseruandam
didicerimus · pro cuius amore nec aduersa pati · nec mortem sub ire formidamus;
Sed modestiam & timorem · conscientiam habentes bonam; Inipsa doctrinae scien
tia · qualitatem mon & docendi obseruari · ut rudes lic & humiles · quae magistrae

omnium mater q; uirtutum. & loquendo dicatur. & uiuendo monstretur;
§§ Ut in eo quod detrahant de uobis tamquam malefactoribus. confundantur qui colu
§§ niantur uram bonam in xpo conuersatione; Ut qui fidem ac spem celestium. quam
uidere nequeunt in uobis irrident. uideant opera ura bona. & p haec confundant.
quae apta esse bona negare non ualent; uel certe resentiendum; cura te benefaci
entes. ut qui bonę uitae conuersationi detrahunt. aduenientе tempore retributi
onis futurae confundantur. Uidentes uos cum xpo coronatos. se secum diabolo dam
§§ cruciari Melius enim. si uelit uoluntas dei benefacientes pati. quam malefacientes;
Haec sententia illorum stultitiam arguit elegantер. qui cum pro culpis arguun
tur a fratribus. uel etiam poenis coercentur. patienter omnino tolerant, de fabrq.
culpa. uel uerborum contumelias. uel damna rerum. uel aduersa quae patiuntur
a proximis. mox ad iracundiam prorumpunt. & quia actenus uidebantur innoxii.
impatientiam se & murmurationem noxios reddent; Ut autem flagellorum dis
tantia. in dissimilibus meritis longe dispar appareat. uideamus una eademq; ce
cidisse malefactis. tobiam. saulum. elymam fuisse reprehensorem; sed tobiam ob hoc.
ut uirtus patientiae eius. clarius in exemplum cunctis claresceret. saulum
ob hoc. ut de saulo persecutore. in paulum mutaretur apostolum. elymam
ut dignas suae perfidiae poenas luerent. ceteorum quoq; qui credituri erant de
mentatione cessarent; & mihi sic dicitur optio. malum cum tanto patre. siue dominis
seu humanis subiacere iustum uerberibus. quam uelut sine iustitia uerborum. uel actus
rei studiatenus hi; Rursum qui malum aculpis flagello temporali. quam pro insana
§§ bi ponderet peccatorum. & aeterna ultione subiici; Quia & xps semel pro peccatis nris
§§ mortuus est. iustus pro iniustis; qui ergo iustus patitur. xpm imitatur; Qui in
flagellis corrigitur. latronem qui in cruce xpm cognouit. & post crucem pa
radisum cum xpo intrauit; Qui nec inter flagella desistit ac calcitrosus
trucidatur latronem. qui propter peccata descendit in crucem. & post
crucem ruit in tartarum; Ideo autem xpm semel mortuum ecclesia commemorat. ut nobis quoq;
§§ immemoriam reuocet. qui a temporalibus nri passionibus. mercede redimitur & aeterna uita

offerr&do. Mortificatur quidem carne.uiuificator aut spū; Dehac mortifica
tione carnis.&uiuificatione spr. quam habent hi quipro dño per patientiam laborant.
Dicit &apostolus paulus; Et si exterior homo noster corrumpit ur. sed tamen
is quinturē renouatur de die in diem; Offert ergo nos do patri xpr. cum p
mortificationē carnis. pro illo immolari gaudemus. ideo ut iam nram laudabi
lem. in conspectu patris ostendit; Uelcerte offert nos do. cum absolutos carne.
in eternum nos regnum introducit; Sane hoc quod dicitur. uiuificatos aut spū.
scs athanasius alexandrie pontifex. non ad hominis spm. qui mortificatus melius
uiuificatur. dicit reprophe&ad dnō. ut uiuifice&spm humilium. &uiuifi
ce&cor contritum. sed ad gratiam potius refert qui mortificatis carnem suam. ut iam
non seruiant sempiternam; Utitur enim &hoc testimonio
contra arrianos. qui equalitatem sce trinitatis contradicunt. destruens
quā indiuidua diuine operationis unitate. uiuifice&uiuifilius. uiuifi
ce&spr scs; Pater ut delice&&filius. qui ascripturā ē; Sicut enim pater
suscitat mortuos &uiuificat. sic&filius quos ut uiuificat; spr uero scs.
ut hoc testimonio declaratur. quod dicitur de filio. ut nos offerre&do. mortifi
catis quidem carne. uiuificatos aut spū; Ideoq; quorum una operatio est.
horum esse dispar substantia uel essentia non possit; In quo &hi qui in car
ne erant. spū [ecclesi]ā uenientē predicauit. qui erant increduli aliquando;
quinti temporis; in carne uenientē. ter [mundo] ut predicauit. Ipse &iam ante
diluuium. est ut tunc increduli erant. &carnaliter uixerant. spū uenientē
predicauit; Ipse enim spūs semetipso erat in noe. &c. q; ut tunc fuere scis.
&per eorum bonam conuersationem. prauis illius ęui hominib;. ut ad melio
ra conuerterentur predicauit; Conclusos nanq; in ca me dicit. carnalib,
desideriis uehementer adhęrentes; unde de illis scriptura ait; Quia
omnis caro corrupit uiam suam; quod ait mediat. in quo signi ficat in eo
quod premisit. ut nos offerre&do. quia &tunc si qui ad predicationē
dni. qui per utam fidelium pretendebat credere si uoluissent. &ipsos offer
re deo patri gaudebat; Si qui aut de&rahebant de bonis. tamquam de

malefactorib; hiueniente diluuio confundebantur; Nam & de utroq;
potest intellegi quod dic in quo; ideſt in quo & ei qui in carne conclusi
erant; spū uenies predicabat; & per eosdem suam predicationem; & resecten
tib; coronalicudis; & his qui incredulitate perstiterunt; confusionas ceretur;
Quidam codices habent; in quo & his qui in carcere erant; spū uenies
predicauit; quod ad eandem pricatorum; atq; incredulorum intentionem
respicit; qui q̄ tenebr̄as obscuratum habent sensum; merito & iam in hac uita
in carcere inclusi essedicuntur; In quoui delicet carcere; interiob; adhuc
tenebris; hoc cecitatementis; & operib; inuitis grauantur; donec carne
soluti; in tenebras & exteriores; & in carcere tempro iciantur & eternae
damnationes; De quod nr̄s in euangelio; & iud& in quit trad& te ministro;
& in carcere mittaris; quic emuit & iā sci; in hac uita s in carcere tempos i
tos; cum gaudium supna epatriae sentiunt; merito pro clamet iuxta illud
psalmistae; Educ de carcere animā meam; ad confitendū nomini tuo;
Differt namq; inter utrumq carcerem mutuum; Si quidem r̄eprobi in car
cere sunt peccatorum & ignorantiae; Iusti uero in carcere licet tribulationū
postri; luce sempiternae; dilatationem corda fruunt; quod designauerun
apostoli paulus & silas; cum media nocte in intimo carcere horrore; luce
umq & flagella acti; ymnum dō laudis lectissime uoce canebant;
Quidam hunc locum trans̄ precatus e; quod consolationem illam de qua
dicit apostolus dns; multi proph& ae & iusti; Cupierunt uidere quae uos
uidetis & non uiderunt; & audire quae uos audritis & n̄ audierunt;
De quo & psalmista; defecerunt oculi mei in eloquium tuum; dicentes
quando consolaberis me; Sci quidem tes in inferno desiderauer̄; 77
quod descendente in inferna in infernaculo; & iam hi qui in carcere erant;
& incredulis quondam fuerunt indi ob; noe; consolatio uel & ortatio pre
dicare fuerit; haec illa dixerit; sed catholica fides hab&; quia descendens ad infer
na dns; non increduloſ inde; sed fideles solummodo suos educens; ad celestia se
cum regna p duxerit; Neq; & unic cor post animab; & inferorum carcere seele

rum inclusis · sed in hac una uel per seipsum · uel p suorum exempla · siue uerba fidelium ·
§§ cotidie uiam uitae demonstrat; Deq; benedicitur; Qui incredulus fuer aliquan
§§ do expectabant dipatientiam · In dieb; noe cum fabricar archa; Nam & ipsa dipatientia ·
predicatio eius erat · Cum noe aerum annor. arc; e operib; insistent · quid mundo securu
esse · cotidiana operis & secutione monstrabat; Unde paulus ait; An ignoras ·
qm patientia dei adpoenitentiā reducit. & cetera; Alia trans latio. hunc locum ita
hab &; Xps semel propeccatis nris mortuus e · iustus pro iniustis · ut nos adducat ad deu ·
mortificatus carne postea uiuificatus in spu · in quo spu · & his qui in carcere erant predica
uit · qui quondam non crediderant in dieb; illis · cum expectabat dei patientia; in di
ebus in dieb; noe & cetera; In qua pauci id est octo animae salua facta sunt p aquam · quod
§§ & uos nunc similis formae saluos facit baptisma · assimilatam dicit archae · &
forma baptismi
aquis diluuii; & recte omnino · quia & ipsa fabricatio archae de lignis leui gatis ·
constructionem significat ecclesiae · quae fit de collectione animarum
fidelium · p archi rectos uerbi; & quod pereunte orbe toto · pauci id est octo
animae salue factae sunt p aquam · significat quia ad compiecrationem pereuntiu
gentiliu mundanorum · hereticorum · & falsorum fidelium · multo breuior e numerus
electorum; Unde de angusta porta & arcta · quae ducit ad uitam dicit ·
& pauci sunt qui inueniunt eam; & iterum; noli timere pusillus grex ·
quia conplacuit patri uro dare uob regnum; de quo pusillo grege · & hic apte sub
§§ iungitur; Non carnis depositio sordium · sed conscientiae bonae interrogatio
in dm; Ubi enim e conscientia bona · nisi ubi e & fides non ficta; Doc & namq ·
apostolus paulus · quia finis precepti e caritas · de corde pura & conscientia bona ·
& fide non ficta; quia ergo aqua diluuii non saluauit · & ea arcam portans sed occi
dit · sine dubio prefigurabat omnem hereti cum · licet habentem baptismatis sacra
mentum · non alius · sed ipsis aquis admixtam errorem · quib; archa subleuatur
ad celum; ipsequoq; octonarius numerus ipsequoq; octonarius numerus animā
rum · quae salua facta sunt · (paqua) significat quod scā ecclesia · in sacramento dominicae
resurrectionis · baptismi lauacrum p cepit · ut sicut ipse ihesus christus mortuus
per gloriam patris · ita & nos expurgati a peccatis per aquam regenerationis ·

33v

innouitatem uitae ambulemus. ; Octauanamq; die. ideſt poſt ſeptimam ſabbati. dñr
amortuis reſurgens. & & emplum nob futurae reſurrectionis. & myſterium
nouae conuerſationis. quaminter nos poſiti. celeſtem uitam agere mur oſtendit;
quod & iam ipſe & ruſ & exponendo. ſubiungit dicens; per reſurrectionem ihū xpi.
qui eſt ind & tenebr. Declinauens mortem. uitae & lucis partici per efficere mur;
Sicut ipſe reſurgens amortuis aſcendit in celum. & ſed & ad dexteram dei. ſic & iam
nob. p baptiſmum uiam ſalutis. ac regni celeſtis introitum patere ſignauit; Beneuit dr.
declinauens mortem; quod enim declinamus. agimus ut uitam tenui corporis nus
quam. pereat aſſumptum; & deglutiuit mortem dñr. quam reſurgens amortuis
in fundit ur conſumpſit. ut nihil contra ſe ultra. per attractionem alicuius corrup
tionis ualeret. ac mante ſpecie ueri corporis. abeſſet & prorſus labes. omnis priſtę
fragilitatis; quod ipſum & nob. in fine promittitur futurum. dicente apoſtolo. cum
dem tā reſurrectione loquente ur; tunc fiet ſermo qui ſcriptus e. abſorpta e mors in uic
toria; Bene abſorpta. qui cum & nos uitae & ternae participes fuerimus effecta.
Ita nimirum uirtus corporis immortalis. omnem pretereſt corruptionis. nemū tollit.
Quomodo ſolet flamma ignis. immiſſam ſibi aquae guttam. ardoris ſui conſumere
uirtute; profecturus inquit in celum. ſubiecta ſibi angelica. & potestatibus. & iuſtificatibus;
nulli dubium. quin ſi hodie ſemper tanti angelici & omnes potestates. ce leſtes
Virtutes. ac poteſtates ſubiectae. . . . qui cum patre & ſpu ſco. unum ſine ullo
initio dñm laudant. & tremunt. ac orant; Sed neceſſario admonendi ſumus
p & hui eſtam aut. q ta aſſumpta humanitate in tanti ſit gloriam reſurgendo. ſublimata.
ut in comparabili culmine. omni angelicae dignitatis potentia praeferatur; Juxta quod & pſalmiſta eū dicer & de ipſo patri; Minuiſti eum paulo omi
nus ab angelis. continuo ſubiecit; gloria & honore coronaſti eum. & con
ſtituiſti eum ſup opera manuum tuarum; Omnia ſubiecisti ſubpedib; eius;
Xps igitur paſſo in carne. & quos eādem cogitatione. arma mini. Poſt quam & emplum
reſurrectionis dominicae. & ablutionis nrae quae fit in baptiſmo. de arche
& diluuii ſacramento. aſtruxerat. reuertitur ad hoc quod dicere coe
perat. ut imitantes opus redemptoris nri. inter bona quae facimus.

patienter malorum nequitiã toleremus; Notandum aut. quã distincte lo
quens ait, Xpo igitur passo in carne; quia sicut beatus Ambrosius ait. caro eius
ẽ passa. diuinitas aut. mortis libera a passione. corp̃ naturæ humanæ concessit legi;
Anue o mori diuinitas potest. cum anima non possit; Nolite inquit uereri. timete
eos qui corpus occidunt. animam aut non possunt occidere; si ergo anima occi
di non potest. quomodo diuinitas potest; Qui aqui passus ẽ in carne. desit a pecca
tis. Utnon iam hominum desideriis. sed uoluntati di qd reliquum ẽ. in carne bre
uissimi temporis; Quisquis sanctorum. corp̃ suum admarty rium. per secutorum sæ
uitiæ subdidit. nulli dubium. quin usq; ultra suæ ẽ terminum. quantum huma
næ naturæ possibile ẽ. se a peccatis abstinuit; Quid enim de peccati perp̃tra
tione. quid de carnalib; desiderii cogitare. quod nisi uoluntatem di potuit ani
mo uersare; quid uel ligno affixus. uel lapidum ictib; cæsus. uel bestia
rum morsibus subactus. uel ignium flammis suppositus. uel corp̃ suum flagris
per fossus. uel alio quo libet poenarum genere afflictus. hoc tantummodo desiderare
cogebatur. quando finito certamine. coronam uitæ p capere. talium ergo nos
mentem. beatus p̃trus cupit semper imitari. cum proposito dominicæ passionis
& exemplo. eadem cogitatione. contra nequitiam prauorum. contra q; ultiorum
oblectamenta præcipit armari; uolens intelligi. qui & iam nos in pace ecclesiæ
quiescentes. si habitum patientiæ induimus. facile iuuante deo. lapsus uitamus pec
catorum. hominumq; desideria cuncta. diuinæ diuinæ uoluntati subiugamus
imperiis; denique & psalmista dñm precatur dicens; Infige timore tuo carnes
meas. a iudiciis enim tuis timui; Et apostolus; qui ergo xpi sunt inquit. carnem
suam crucifixerunt. cum uitiis & concupiscentiis; Qui ergo timore iudiciorum
celestium. carnales in mente concupiscentias & extinguit. iam tales crucifixo
re patientiæ p̃ xpo similes. qui mortuus. et existens peccatis. dicitur iam seruitio
uiuit; In quo admirantur. non concurrentibus uobis. in eandem luxuriæ confusio
nem blasphemantes; Quia carnem inquit uiam. crucifixistis cum uitiis
& concupiscentiis. euenit profecto. ut & si propter suam p fidiã uos blasphe
mant. ut puriæ segregatos. ab eorum consortio. in uita tamen conuersatione.

sēp opera iustitiae & pietatis uideant. Quae merito admirentur & pro quib; fide
§§ iure laudent. Acueneremur xpi anam. Qui reddent rationem et qui paratus est
§§ iudicare uiuos & mortuos; Ideo inquit minus curate minus dolete si bene facientes
blasphemamini blasphemamini a reprobis quia & si uos tacuerit. non tamen
tacebit neq; compescatur dē. iud & utiq; iustus qui & illis blasphemiae suae
§§ & patientiae curae uob premia digna restituet, Propter hoc aut & mortui
§§ euangelizati. ē utiu dicemur quidem secund homines in carne uiuant aut
secund dm in spu; tanta do cura tantus amor, tanti ē desiderium nos mor
tificari carne uiuificare aut spu. urbis quoq; quinationib; criminib;
inuoluti sunt. & inter mortuos iure nominandi. luxoriis uidelic & desideriis
uis olentis comessationib. potationib; & inlicitis idolorum cultib; uerbum
fidei euangelizare precepit. quatenus & iam illis iudicatis. ideo spretis
& abiectis carnalib; desideriis. spiritaliter uiuant. unaq; cuiusq; uos m
no centes uiuentes. euangelii gratia inueniat unam & spectent & esta;
Omnium aut finis adpropinquabit, Nesibi quisq; blandiatur de longa qui
tate futuri iudicii. in quo uiuos & mortuos dixerat esse iudicandos;
Consulte admonet. quia & si incertus ē & extremi discriminis adueniat.
Certamen omnib; constat quod in hac mortali uita diu subsistere neque
unt. Este itaq; ergo prudentes. & uigilate orationib; ; & dns in euangelio.
nos in certa finis imminu semp orare & uigilare precepit; Ait namq; loquens
de die iudicii Uigilate itaq; omni tempore orantes. ut digni habeamini fu
gere ista oma quae uentura sunt. & stare ante filium hominis; Beneaut
in orationib; uigilare iubemur. ut cum stamus ad oratione cogitatio omnis
carnalis & secu la abscedat. neq; quia quam tunc animus precet id solum
quod precatur cogitet. subrepit enim frequenter hostis & subtiliter
fallens preces nras ad deum uocat. ut aliud habeamus in corde. & aliud
proferamus in uoce. cum intentione sincera dm deleat. non sensus uo
§§ cis. sed animi fletus ad orat. Ante oma mutuam in uob met ipsis
§§ caritatem habentes continuam. Bene addidit continua qua sep

diligere ualeamus, Semp aũt uigilare in orationib; fragilitate carnis obstan
te nequimus. semper his quae subiungit uirtutib; insistere minime ualemus
ideſt hospitalitati doctrinae administratiõ gratiarum uel communium uel spi
ritalium in proximos cẽteros q; huiusmodi. quia haec nimirum & per officium corporis
& per tempora oportuna fieri necesse ẽ, Ipsa enim caritas. cuius instinctu haec so
licitudines agũtur. quia interi homini presidẽ & semp ibidem habere potest. quamuis
in publicum non semp ostendi possit; Quia caritas cooperit multitudinem peccа
torum, In eo maxime cum ueraciter dõ dicit. & dẽmitte nob debita nra. sicut & nos
dimittimus debitoribus nris; Et quidem cuncta opera bona quae facimus culpas
quas facimus diluere & operire certum ẽ, Sed hoc ideo specialiter de cari
tate dicitur. per quam proximis nris eaque nob debent donamus. quia iuxta
simum ẽ apud dm. ut iuxta mensuram pietatis quam mensi fuerimus remitti etur
nobis. Sicut econtra terribiliter duri cordis uir sapiens ait dicens.
Homo homini iram seruat. & a dõ quaerit medelam, nec dubitandum quin & eo
quoq; qui per caritatẽ quicquid ualet erigit correctionem proximi admonen
do increpando. castigãn do. operatur. caritas ipsa cooperit multitudinem
peccatorum. iacobo testante qui ait; qui conuerti fecerit peccatorem ab errore
uiae suae saluabit animam suam a morte & operit multitudinem peccatorum. Sic quit loqui
quasi sermones dei. Timens uidelicet ne praeter uoluntatem dei, uel praeter quod in scri
ptis euidenter praecipitur, uel dicat aliquid uel imperet. & inueniatur
tam quam falsus testis dei ut sic ei legis, uel introducens aliquid alienum a doctri
na dni. uel certe subtrahens & prętereat aliquid eorum quae dõ placuerunt
Cum ipsa manifestissime predicatorib; ueritas de his quos imbuerent praecipiat
dicens. docentes eos seruare omnia quaecumq; mandaui uobis. & ea enim quae
ipse mandauit non alia. & haec non ex parte sed omnia suis auditoribus seruanda
tradere iubet, Si quis ministrat tam quam ex uirtute quam administrat dei,
Tanto humilius impendat quis q; proximo bonum omne quod potest. quanto cer
tissime nouit quia a se & ipso non potest habere quod impendat, ut in omnib;
honorificetur dr per ihm xpm. Juxta ipsius ihu xpi praeceptum quo ait. uideant

uestra bona opera & glorificent patrem uestrum qui in celis est. Honorificatur ergo
dns in actib. nostris. cum omne quod bene ac secundum uoluntatem eius fit a nobis
non hoc nris meritis sed eius gratiae tribuimus. Econtra aut mala gerimus
nrae solam malitiae uel ignorantiae deputamus. Carissimi nolite mirari in
fer uore qui ad tentationem uob fit. Quidam codices habent. nolite peregri
nari: in fer uore. utr fusq; aut uerbis enis sui. in promptu est. qui a neq; mi
rari quisq; fidelis debet. quare in hac urta fer uoris em patiatur tribulationum.
qui certamine ideo nunc tribulationib; temptatur. ut cum probatus fuerit
ad futurae uitae coronam percipiendam dignus habeatur. Neq; se aliquis
ideo peregrinum & extraneum xpi membris estimare debet. quod presentis seculi
feratur aduersis. cum & dnm & eius mortis & in eius ecclesia nunquam a proto
martyre abel usq; ad ultimum electum qui in fine seculi nasciturus est infidelium
persecutio cessauerit. Unde bene cum dixisset. nolite mirari in fer uore. addidit.
quasi nouum aliquid contingat. Quia ualde est antiquum & frequens electorum uitae
presentis aduersa pro aeterna salute tolerare. Nemo enim ut non patiatur tam
homicida aut fur aut maledicus. Tam qua maledicus enim patitur. qui passio
nis suae tempore in sui saltem iniuria persecutoris effrenatum. Qui tempus est ut incipiat
iudicium de domo dni. Duo sunt iudicia de quib scripturae insinuata. Unum occul
tum alterum manifestum. Occultum iudicium est poena qua nunc unusquisq; homi
num aut exercetur ad purgationem. Aut admonetur ad conuersionem. Aut
si contempserit uocationem & disciplinam dei excecatur ad damnationem. Judicium
aut manifestum est quo uenturus est dns iudicare uiuos & mortuos. Nunc aut esse
dicitur et tempus quo incipiat iudicium de domo dni. ideo est de ecclesia. qua per
exercitium presentium afflictionem futurae gaudia praeparantur. Nam q; repro
bi tanto securiores nunc & sine ullo uindictae uerbere uitam transitoriam
ducunt. quanto eos infuturo nihil nisi uindicta terret. iuxta illud beati iob.
dicunt in bonis dies suos. & in puncto ad infernа descendunt. Sciatur primum
a nobis. quis finis eorum qui non credunt euangelio dei. Hinc colligitur diuersum quin
ratione illic feriat districtione quos reprobat. si hic sic cruciat quos amat. si enim flu-

§§ gellantur filii quid debent sperare serui nequissimi; & iustus uix saluabitur
§§ impius & peccator ubi parebunt. Nolunt credere pelagiani quod uno homine
totae generis humani massa uitiata & damnata. A quo uitio & damnatione
sola sanat & liberat gratia xpi. Quare enim iustus uix saluus erit. num
quid liberare iusti labor. e. do. abit; sed ut ostendatur quanto merito fuerit
damnata natura. Non uult facile de tanto malo recipere omnipotens li
berare: propter quod & peccata pro cluuia sunt. & laboriosa iustitia
nisi amantib; sed cartas quas thor amantes facit & do. e. Notandum aut quod
hanc sententiam beatus petrus de prouerbiis salomonis uix tan, & esse m [illegible] dixerat
& actionem adsumpsit. pro quo in hebraice ueritate fortis dicendit
sempiterne. Iustus inter rare cipit quanto magis impius & peccator
quod e aperte dicere. Strantae uitae mortalis fragilitas ut ne iustus
quidem qui in caelo coronandus sunt hanc sine tribulationib. propter
innumeram uitiatae naturae labem transeant quanto magis hi qui a celesti.
sunt gratia & horres certe perpetuae suae damnationis & tanta expectant.
§§ Senior ergo qui in uobis sunt obsecro consenior & testis xpi passionum
In equuleo & cetera quae pertulit illo patiente adstitit & cuncta uigilanter aspexit, & ideo quia
& ipse propter nomen xpi. carcerem uincula & uerbera passus e in actib; apos
tolorum legimus. Qui & eius qui futuro reuelandae gloriae communicator
Tunc nimirum cum in monte sco gloriam uidebit eius celestem cum iacobo &
iohanne conspexit. siue cum resurrectionis & ascensionis eius potentia
cum ceteris quae ad fuere discipulis uidit. Pascite qui in uobis e gregem di, sicut
dns beato petro totius gregis eius hoc e ecclesiae curam habere iussit. tra ipse
petrus sequentib; ecclesiae pastorib. iure mandat. ut eum quisq. qui sec um est
gregem di sollicitudinib nutrione tueatur. Prouidenter non coactus sed
§§ spontanee secundum dm. Coactus pascit gregem di & prouidit ille qui prop
ter inopiam rerum temporalium non habent unde uiuat. id circo predicat euan
gelium ut de euangelio uiuere possit. Spontanee uero & secundum dm qui nullus
terrenum queritur. sed tantum supernae mercedis in cuius uerbum di proficit

Quod utrumq; distinguens ab inuicem apostolus paulus, Si enim uolens inquit hoc ago mercedem habeo, Si autem inuitus dispensatio mihi credita est, Dispensatio quippe credita quiret cum ad tempus habet precipitur, Verbi gratia quum ei dominus conseruus in tempore dispertire iubetur cui assimilatur qui non spontanee sed inuitus euangelizat, Neque enim pro lucri gratia sed uoluntarie; tur pro lucri gratia prouidus gregi qui propter questum & terrena commoda predicat cum religionis opera cuncta sponte fieri debeant, Juxta illud exemplum constructionis tabernaculi quod presentem ecclesie constructionem preten debant, Ubi & omnis multitudo filiorum israel obtulit mente promptissima atq; deuota primitias dno ad faciendu opus tabernaculi, sponte propria cuncta attribu erunt & ipsi artifices sponte sua obtulerunt se ad faciendu opus, Neq; uidelicet dominantes in clericis sed formam facti gregi & animo, Ut uidelicet & humilitatem quam sub doctore & aduocato ecclesiam habere desiderent ipsi prius facto monstrent & in animo seruo & integro; Juxta illud dominicum, Scitis quia hi qui uidentur principari gentib; dominantur eis & principes eorum dominantur eis & potestatem habent ipsorum, Non ita autem inuobis; sed quicumq; uoluerit fieri maior erit uester minister, & quicumq; uoluerit inuobis primus esse erit omnium seruus, Quod paulus imperium diligen ter obseruans ait, Non enim nos met ipsos predicamus sed ihm xpm dnm nrm nos autem seruos per ihm, Similiter adolescentes subditi estote senioribus, postquam seniores quomodo preessent docuit oportebat ut & iam iuniores ad obediendum patrie eorum prouisioni instrueret, non autem erat plura loqui sed tantum proiectionis dare preceptum. quia nimirum seniorib; preceperat ut formati facti essent subditi & sufficiebat minores ad maiorum bene agentium exempla respicere & hec deuote imitari, Sed nec hec audientes prelati putarent subditos suos & non iam sibi debitae humilitatis iura esse seruanda continuo generaliter admonendo subiecit. Omnes autem inuicem humilitatem insinuate omnes enim dicit & seniores & adolescentes. qui inuicem iubentur

humiliatus insinuatur autem. & hinc delicto regendo. & illi obsequendo
humiliter. quod apud ipsū patrum & in ipso factum legimus; cum intrante eo cel-
ream cornelius corruit pedib; se humiliter eius adstrauit. & ille humiliu
leuauit eum dicens. Surge & ego enim hō sum sicut & tu. Et quidē
cornelius necdum renatus in xpo. necdum ecclesiae erat membris incorpora
tus. Omnes ergo humilitatem alter utrum uel & exemplo doc & uel & iam uerbo
insinuate. Qui animirum omnib; superbiae uitium quod angelos de caelo eie-
cerat esse cauendum. Omnes ad iuncta salamonis sententia ter re salubrit
ac refouet dicens. Qui ecclesiastes superbis resistit humilib; aut dat gratiam,
Et quaesit eadem gratia quam confert humilib; dī consequenter exponit cum am
monendo subiungit. Humiliamini igitur sub potenti manu dei uiuos & alte
in tempore uisitationis; hanc ergo gratiam humilib; tribuit. ut quo magis
humiliati fuerint propter ipsum tempore certaminis. eo gloriosius
& altemur a bipso tempore reipi a buri omis; potest aut humiliatio hoc in
loco multifariam accipi. hoc e & ea qua incipiens quis quae uia uitiorum pro ab
luendis quae commiserat peccatis salubriter adterritur. & illa quae spontanea
mentis deuotione ap fectionib; do uel proximis impace & hibetur. rerum circū
stantium. necnon & ea qua incursantib; persecutionū turbinib; muniens
ppatientiae uirtutem animus armat. Omni aut genere do deuote humiliatis
merces succedit illa; ut quis e tempore suae peregrinationis humiliant tempore
suae uisitationis exaltentur. Sobrii estote & uigilate quia aduersarius
uester diabulus tanquam leo rugiens circuit. quaerens quem deuoret;
Inhuius expositione sententiae non nra uerum beati cypriani dictapo
namus. Circuit inquit ille nos singulos & tam quam hostis dauos obsidens
muros. explorat & temptat. An sit pars aliqua membrorum minus stabilis
& minus fida cuius aditu ad interiora penetretur. Offert oculis
forma s illices & faciles uoluptates. ut usu destruat castitatem. Auri
per canora musica temperat. ubi sonum dulcioris flatu soluat & molliat
xpiani uigorem; linguam conuiuio prouocat manum iniuriis lacessit

trib; adpeculiarticon cedit instigat · ut fraudatorem faciat lucra opponit
iniusta ut animā peccuniā capiat ingerit pernitiosa compendia honores
terrenos promittat ut celos adimat · Ostendit falsa ut uera subripiat
& cum latenter nonpotest fallere & erte atq; aperte minatur terrorem
tur bidō persecutionis intentat ad debellandos seruos dī inquietus semp
& semper infestus · Impace subdolus imper secutione uiolentus · Quam
obrem omnis diaboli uel fallaces insidias uel apertas minas stare debet
instructus animus & armatus temperatus semper ad repugnandum · quam
cumest ad impugnandum semp paratus inimicus · Cui resistite fortes infi
de saeculi eandem passionem eique in mundo fratēr nitatī interfieri
Tanto inquit fortiores estote in fide tanto maiorem habete de fiduciam ad
superandas diaboli uersutias · quanto constat quia non uos soli temptamini
sed ipsa passio quae uos fatigat eique quae per totum mundum est
ecclesiae xpi nrē cuidelicet fratertnitati · & quod a constitutione mundi semp
passi sunt iusti · pudeat nos solos prō omnib; sustenere non posse ;
Per siluanum uob ut arbitror fidelem fratrem breuiter scripsi obsecrans
& contestans hanc esse ueram gratiam ; Quod aut obsecrans potest ad supe
riora referri · Qui auidelicet breuiter eis scripserit non imperans sed obsecrans
eos fortes in fide persistere · Potest & ad sequentia recte copulari · ut intelle
gatur non solum contestari eos hanc esse ueram eorum gratiam quam scriben
do predicat · quia nimirum non ē in alio aliquo salus in quo oporteat nos
saluos fieri · sed & iam obsecrare eos ut hanc esse ueram sua gratiam faciat
quam biberunt in xpō ; Gratia aut xpi eorum fit gratia qui hanc mundo
corde susceperunt Nam gratiam dī qui spernit non ipsam gratiam
minuit sed hanc suam non esse id est sibi non faciat prodesse · Salutat
uos ecclesia quae ē in babillone coelecta · & marcus filius meus ;
Babillonem typice non romam dicit uidelicet propter confusionem multi
plicis idolatriae in cuius medio scā ecclesia iam rudis & per parua fulge
bat ; Juxta & emplum plebis israheliticē quae quondam parua numero & captiua

sup flumina babyllonis sedens absentiā scae terrae deflebat · nec cara cum dni
in terra aliena cantare ualebat · Et bene beatus petrus dum suos auditores ad
tolerantiam hortatur · aduersitatum presentium · Docet etiam ecclesiam quae
secum in babillone constituta id est in confusione tribulationum · & tamen caelec
eam esse confirmat ut ostendat scam ciuitatem · in hac uita · per mixtionem
& pressuram ciuitatis diaboli quam babilloniam signat immunem esse non posse ·
Marcum autem filium suum euangelistam dicit · quem ait baptis mate dictum filium
effectum · Unde patet quia prius quam marcum alexandriam de roma mitteret · ad euan
gelizandum · epistolam ante scripsit · Tempore autem claudi principis dicit petrus
ad marcum cum romam uenerunt · & ipsum marcum descripto rem euangelio suo ale
xandriam misisse · Unde colligitur quod epistolam hanc petrus dum quereretur
ubi uel quando scripserit · loco suo erat roma · temp' claudii cesaris ·
Salutate inuicem · in osculo sco · Osculo sco · osculo uero · osculo pacifico · oscu
lo columbino · non ficto · sub dolo polluto · quali usus est iudas ad occi · dendum
dominum quali nudas ad trahendum saluatorem · qualiter utuntur hi · qui loquuntur pa-
cem cum proximo suo · malam autem in cordibus eorum · Illi ergo osculo sco salutant in
uicem qui non diligunt uerbo nec lingua sed opere & ueritate ·
Gratia uobis omnibus · qui estis in xpo ihu · A gratia incepit epistolam · in gratia
consummauit · media gratiae reperit · ut errorem pelagianum omni loco
tionis suae parte · damnaret · ecclesiam uero xpi non nisi per gratiam etur
saluari posse docuit · Et consulte eum dicere · gratia uobis addit omnibus ·
qui estis in xpo ihu · ut ea quae paucis ecclesiis · id est ponti galatiae ·
capadociae · asiae · & bythiniae · scripsit · cunctis per orbem xpi ecclesiis
scribere designet · sicut & iohannis · in apocalipsi · cum septem asiae
ecclesias · singillatim pro ut competebat · admonere · adiunxit · per sin
gularia concludens · qui habet aures audiat · quid spiritus dicat ecclesiis ·
Apte insinuans · quod cuncta quae uni cuilibet ecclesiae scripsit · scripsit
omnibus · qui auditum salubrem habere · uniuersis fidelium scribere ecclesiis

EXPLICIT IN EPISTOLAM BEATI PETRI APOSTOLI PRIMAM ·

INCIT · IN EPISTOLAM · EIVSDEM · SECVNDAM

Simon petrus seruus & apostolus ihu xpi his qui nobiscum equalem nobis sortiti sunt
fidem · Scriptum est in sequentibus huius epistolae · Ecce hanc uobis carissimi
secundam scribo · Unde constat quia hanc eisdem · quibus & priorem epistolam
misserat · electis proselytis dispersionis galatiae ponti · cappadociae · asiae · & byt-
thiniae epistolam scripsit · Quos co equales sibi cognoscens · non quia circumcisionem
& legem acceperant quam ipse utpote natura iudeus habebat · sed quod
eandem quam ipse in lustrando xpi gratia acceperat · sortiti sunt fidem ;
Nonenim circumcisio legalis · sed fides euangelica qua gentium populi
antiquae diplebi consortes · Verum quia fidem eadem sine operibus saluare non po
test · recte subdicitur · Iniustitia dni nri & saluatoris ihu xpi · Illis ergo scribit
epistolam · illos salutat apostolus petrus · qui co equalem sibi sortitos sunt fidem ·
& hanc per opera iustitiae & percepta · eius uidelicet & iustitiae · quam non huma-
na prudentia reperit · nec legalis institutio docet · sed euangelium loquens
dns & saluator noster ostendit cum ait · Nisi habundauerit iustitia uestra
plus quam scribarum & pharisaeorum non intrabitis in regnum caelorum
& iterum · Audistis quia dictum est antiquis · ego autem dico uobis · Et pax ad
impleatur · in cognitione dni nri ihu xpi · Inprima epistola scripsit ·
Gratia uobis & pax multiplicetur · in hac autem · Gratia uobis & pax adimpleatur ;
Quia mirum illam incipientibus · hanc profectis scripsit epistolam ;
Multiplicatur enim pax & gratia bene proficientibus · in hac uita per fidem · Ad
implebitur autem perfruentibus · in alia uita per speciem · Unde bene cum dicere ·
Gratia uobis & pax adimpleatur · Addidit · in cognitione dni nri ihu xpi ;
Quia haec est inquit uita aeterna ut cognoscant te unum & uerum deum · & quem
misisti ihm xpm · & iterum · Si uos filius liberauerit uere liberi eritis · & cog-
noscetis ueritatem · & ueritas liberabit uos · Quomodo omnia uobis diuinae
uirtutis suae quae ad uitam & pietatem donata sunt · pendet autem sententia
a superioribus · Est enim sensus · Gratia uobis & pax adimpleatur in eo ut

dñmnrm ihm xpm perfecte cognoscatis. Et hoc quoque pertum cognoscatis quomodo omnia nob diuine uirtutis suae donatas per eius gratiam quae ad uitā obtinendam & pietatem conseruandam sufficiunt. Unde ait; Quia omnia quae audiui ap patrem meo nota feci uob & alibi. Ego dabo uitam quam dedisti mihi dedi eis. Qua silegatur ut qui dā codices habent quae ad uitam & pietatem donatae hic erat sensus. Ut cognoscatis quomodo deus nr omnia nob diuinae uirtutis suae dona iuxta modum mihi capacitatis prestiterit. Quae uidelicet ut nos ad uitam nobis & pietatem consequendam donata est.

Hic enim modus locutionis scripturis ē usitatissimus. & apellatur agramma tica. ecclsis. id est defectus necessariae dictionis. quale in psalmo. Quia neq; ab oriente neq; ab occidente neq; a deserti montib; qm dr iudex ē sub auditur enim patet uia fugiendi qm dr ubiq; iudex ē. Per cognitionē eius qui uocauit nos propria gloria & uirtute. & hoc a superioribus pendet qui per cognitionem dni & saluatoris nri omnia diuinitatis eius mysteria. quib. saluamur agnouimus. qui nos propria uirtute & gloria uocauit. Quia non angelum ad saluationē nram non archangelum misit. non nob aliquid mortiboni pro quo saluaremur inuenit. Qui potius infirmos & inglorios cernens sua nos uirtute recuperauit. & gloria. Hinc & rursum dicit; non uos me elegistis sed ego elegi uos. per quā maxima & pretiosa nobis promissa donauit. Per quam per cognitionem eius dicit. qui quamuis quis perfecta sit dnm cognoscit. tanto altius promissorum eius magnitudinem sentit; ut per hoc efficiamini diuinae consortes naturae emanare per sonam. & qui prius deserta q; dum erat pretiosa nob promissa donauit. Conuertit ex emplo ad eos quib; loquebatur. Ut per hoc efficiaminquit diuinae consortes naturae. quod non fortuito. sed ... prouidenter agit. Ideo inquit dns nob qui natura inimici sumus fit ad filiogenati. qui magisterio ipius. & iam corporaliter imbuti omnia diuinae uirtutis suae secreta reseruit. Ideo nob fuis fidelib & discipulis maxima & pretiosa spes fuis promissa donauit. ut per haec & iam uos qui de gentib. estis. quem corporaliter inde nequitis. diuinae uitae naturae de nat esse participes.

nobis scilicet uos quae ab ipso audiuimus docemus; uos p eius mysteria con
secutis; Unde rectissime quod supra dixit gratia uobis & pax adimpleatur
in cognitione dni nri ihu xpi quomodo omnia nobis diuinae uirtutis suae
quae ad uitam & pietatem donata sunt per cognitionem accepi gratia uobis
& pax adimpleatur. Ut sic cognoscatis dnm nrm ihm xpm & iam uos sic
nobis per illum omnia diuina gratiae suae promissa uel munera quae ad uitam & pietatem
ducunt donata sunt. Utsicut nos promissa a dno illo dona uel accepimus uel accep
turos nos esse sine ulla dubietate confidimus. Ita & iam uos credentes de omnibus
dixisse sine dubio; Fugienter ergo quae in mundo est concupiscentiae corruptio
Benedicit concupiscentiam mundi habere corruptionem ideoq; esse fugiendam
Juxta eum qui dixit; Quasi a facie colubri fuge peccata. Quae est im corrup
tibilis concupiscentia dequa canit. Concupiuit & defecit anima mea in atria
dni. De qua & iam in libro sapientiae perfiguram locutionis quae greco ty
max latine gradatio uocatur pulcherrime refert; Initium sapientiae inquit
timae disciplinae concupiscentia. Cura ergo disciplinae dilectio est & dilec
tio custodia legum illius est. Custodia autem legum consummatio incorrupti
nis est. Incorruptio autem facit esse proximum deo. Concupiscentia itaq; sapi
entiae deducit ad regnum perpetuum Uos autem omnem curam subinferentes
ministerio infidem uirtutem Virtute hoc loco non prosa cuiusmodi sed pro uirtuosa
bona posuit quae fida retributione sunt merito perbonae conscientiae. In quo recte omnem curam
subinferre precepit. qua aqui mollis & dissolutus est in opere suo. frater est
sua opera deserue ntis. Inuirtute autem scientia. Juxta illud erasde. Discite bene
facere. quaerite iudicium In scientia autem abstinentia, ut cum bona facere didi
cerint. mox a malis abstineant ne nudatum scientia celestium cedat. sicut ebri
os cebrius terrestribus. quos cum a nere ne gloxerit. In abstinentia autem patientiam
Abstinentiam necesse est semper patientia comitetur. Ut quicumq; a uoluptatibus
mundi se continere didicit. eum quoq; aduersa cor defirmo sustineat. A doctris
uidelicet & ministris. per arma iustitiae muniatur Impatientia autem pietatem.
Ut erga eos quos patienter tolerat & iam pie existat Juxta illud apostoli paulu

Caritas patiens est benigna est. Inuidere autem amorem frater nitatur; ut non alteri usse
inuideat aut operam suis quisque aduersariis impendat nisi fuerit nec tanta
dilectionis. Hoc uidelicet intentione procurans ut quos docendo solum
uel redarguendo nequit ad effectum proficientis orando uel benefaciendo conuer
tat. In amore autem frater nitatur caritatem; Caritatem hoc loco appellat
specialiter eam qua conditorem diligimus quae proficientibus ut tantum gra
dibus merito amori fraterni adiungitur. Quia nec deus sine proximo nec prox
imus sine deo perfecte uale amari; Et quidem dei amor excellentior est amore
proximorum. Quia illos sicut nos ipsos. deum uero ex toto corde tota anima totaque mente
te diligere iubemur. Sed tamen consuetudinem nostri amoris fraterni oportet ad amo
rem conditoris ascendere. Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet cotidie.
deum quem non uidet quomodo potest diligere; Haec enim omnia si uobis cum adsint
et superent non uacuos et sine fructu uos constituent. Si superent dixit. si aduersus
bella uitiorum potenter uirtutes preualuerint. Cui enim non prefuerint haec cecus e
et manu temptans; Oculus scientiam. manus operationem designat. Cecus autem
est et manu temptans qui scientia rectae operationis non habens quicquid sibi recti
uidetur operatur et lumen ueritatis ignorans. Quasi manum ad opus quod non uidet
extendit grassatus inter... quod non prouide et attollit. Ideoque repente miser inru
na perditionis quae previsa euitare nequibat incidit. Talis est autem omnis cui non prefuit
haec quae per uirtutem loquitur quae per mercimonia uirtutum spiritalium ad consortium diui
nitatis perueniunt conuenit. At contra salomon sapientissimus monens audientem
et palpebras inquit tuae precedant gressus tuos. Quod est patienter fugere
rere.. ut in cunctis actibus; nostris qui nos finis sequatur sedula intentione prouideat
curemus quid secundum dei uoluntatem quid aliter agatur sollerter exploremus,
Quapropter magis satagite ut per bona opera certam uestram uocationem et elec
tionem faciatis. Multi autem sunt uocati pauci uero electi. Certae uocatio cunctorum qui
ad fidem ueniunt. Quia uero fidei sacramenta quae perceperunt bona quoque opera
perseueranter adiungunt. isti suam cum uocatione et electionem certam intu
entibus faciunt. sicut econtra qui post uocationem ad crimina reuertuntur

cuminhis & hacuitamigrauerunt. Certum iamomnib; quareprobisunt reddun
§ Haec enimfacientes nonpeccabitis aliquando. Demaioribus peccatis dicit. Quaequ
cumque fecerit. nonhabet hereditatem inregnoxpi & dei. & aquib; omnis
quisupradictis uitiis semaculis immunis dnō permanet; Alioquin sint
peccataminora dequib; scriptum e. qui anonē homoiustus inter ra qui faciat bonū
§§ & nonpecet. & non iustificabitur inconspectuiusomnis uiuens. Sic enim habundan
§§ ter ministrabitur uob introitus in & ternum regnum dni ni & saluatoris ihuxpi
Huic loco congruit illud ezechielis prophetae. ubide edificio immonte constitu
tuto loquensait. & inocto gradib: ascensus eius. & hic enimbeatus petrus octo
uirtutum gradus enumerat quib; fugientes mundalis concupiscentiae cor ruptio
nem. adhabitationem regni celestis ascendere debeamus. fidem scientiam. & uirtutē
scientiam. abstinentiam patientiā. pietatem. Amorem fraternitatis & caritatem.
Dequib; nimirum gradib. psalmus dicē. Ascensiones incorde eius disposuit. & cetera
usq; dumait ambulabunt deuir tute tinuir tem uidebitur dr deorū in sion.
§ Propter quā incipiam uos commonere debui. & quidem scientes & confirmatos
§§ inpresentiueritate. Quare uult illos semper commonere debuit operib;
quor habere scientiam dicit. & depresentiaueritatis esse confirmatos. nisi
forte ob hoc scientiam quamnorunt operib; & exerceant & ueritatem cuius
presentia confirmatisunt fixa mente custodiant. nequan do permagistros
erroris. & cadant asimplicitate & castitate fidei. Dequib; uidelicet magistris.
improcessu epistole pluraloquitur. Concinit autē huic sententiabeati
iohannis quadicit. Non scripsimuruob quasi ignorantib. ueritatem
sed quasi scientib; eam. Ideo autē scientib; ueritatem scribunt. & eos com
monent apostoli. & quod sciunt obseruent. Unde & iohannis hec
loquens. postpauca subiungit; uos quod audistis abinitio. inuobis
§§ pmaneat; Justum autē arbitror quamdiu sum inhoc tabernaculo sus
§§ citare uos incommunitione; Tabernaculo solemus intrinomine uel mbello
rum. & ideo serecte fideles quamdiu sunt incorpore & peregrinantur
adnō. intabernaculis esse testantur. inquib; terr hui uitae pagam

¶ & contra aduersarios ueritatis certamen agant. Certus quod uelox est depositio
tabernaculi mei Pulcherrime beatus petrus obitum suum non mortem sed deposi
tionem tabernaculi sui dicit. quia animi rum sicē per sectas di famulis carnis rōna
cula & uere. sicut uiatoribus; confecto itinere. domum propriam pro habitati
one tabernaculi adire. sicut post in expeditione fugato hoste uel prostrato
ad patriam redire. Solam namq; sibi domum propriam solum municipatum
solam patriam norunt in celis. de qua & apostolus ait. Scimus inquit si terrestris
domus nra huius habitationis dissoluatur quod ędificationē & dō habemus do
¶ mum non manu factam. & etiam in celis. Non enim doctas fabulas secuti notam fecimus
¶ uob dni nri ihu xpi uirtutem & presentiam sed speculatores facti illius magnitu
dinis. Hic paganos simul & hereticos tangit. quorum primi quic qui deos
delectabat deos appellare non timuerunt. Secundi acceptis di ueri
mysteriis deceptis non diuinis scripturis adtendere. sed ad suum po
tius sensum erroneum has male interpretando transferre studuerunt
¶ & hanc uocē nos audiuimus de celo allatam. Quidam hanc epistolam
negant ab eius apostolo petro ee conscriptā. qui sibi hunc uersiculum sollertius
adtenderent. & hoc quod sequitur. cum essemus cum ipso in monte sco. nequa
quā de epistola huius auctoris dubitarent. Constat enim iuxta fidem euangeli
orum quib; prefatam uocem super dnm in monte clarificatum idem
¶ petrus cum iacobo & iohanne coapostolis suis audiuit. Et habemus fir
miorem ppheticum sermonem. Illum angelicū quo & persona mediatoris di
& hominum loquitur dicens. Dns dixit ad me filius meus es tu ego hodie
genui te. Si enim quispiam inquit nro testimonio diffidendum putauer
rit. quod in sco gloriam nri redemptoris conspexerimus. diuinam
que uocem pater ad eum factam audierimus. Certe sermonē profecto
nemo contradicere nullus debebit. quem diuinis scripturarum oracul
¶ ris olim inserta omnes uerum esse testantur. Cui bene facitur
¶ adtendenti quasi lucerne lucenti in caliginoso loco. Ordo sensus est cui adtendenti quasi
lucerna lucenti in caliginoso loco bene facit. sic huius seculi nocte tenebrosis tentationib;
(plena ubi difficile quisquam inuenitur

quinon offendat. Quid essemus si lucerna prophetica sermonis non haberemus.
¶ Sednumquid semp lucerna erit necessaria nonne utiq; Donec dies inquit lucescat
Mane enim adstabo & contestabor. Ad lucernā interim noctur nā pertinēt quod
filii dei sumus & nondum apparuit quid erimus. & in comparatione quidem impiorum
dies sumus; paulo dicente; Euigilet aliquando tenebrae nunc autē lux in dnō. Sed si
comparemur illi uitae in qua futuri sumus. Adhuc nox sumus & lucerna indigemur.
¶ Et lucifer oriatur in cordib; nrīs; Quis ē lucifer iste. si dnm dicat parum est.
Lucifer ipse clarus intellectus noster ē. Ipse enim oritur in cordib; nostris. Ipse illuminat
illabitur. ipse manifestabitur; Dilectio erit qualem nunc optamus. & qm̄ non est
suspiramus. & qualis erit singuli in singulis uidebimus quomodo nunc facies
¶ nrīs in matre utro uidemus; Hoc primum intellegentes quod omnes prophetia
¶ scripturae propria inter prēdicationem non sit; Pendet hic uersiculus & eo quod sup
riuerat. cur bene facitis adtendentes; Qui enim prophetarum uerb adtendentes
bene utiq; faciunt ut per haec possint habere lucem scientiae. hoc primum
intellegere debent quod nullus prophetarum sc̄orum. propria sua inter prēdi
catione populis dogmata uitae predicaret. sed quae adnō didicerant. haec suis
auditoribus agenda commendabant, quaeq; in secreto celestia archana per
ceperant. uel loquendo uel scribendo haec simpliciter hæc simpliciter diplebi tradebant;
Et non sicut gentium diuini quisq; ipsi decor de suo fingebant haec turbis
deceptorum. quasi diuini oraculi consulta proferebant; Sicut ergo prophetae
non sua propria. sed dei uerba scribebant. ita & lector eorum non sua propria inter
prētatione potest uti. ne a sensu ueritatis & orbitē. Sed hoc omnimodis debet
adtendere quomodo sua uerba uoluerit. intelligi ipse qui scripsit;
¶ Non enim uoluntate humana allata ē aliquando prophetia. sed spū sco inspi
¶ rati locuti sunt sci dei homines, Sicut in potestate prophetarum non erat
semp habere spm̄ scm̄. semp futura posse predicare. sed ipse spūs eorum corda quando
uoluit implebat. ita & iam potestatis eorum non erat utique quae uellent
docerent. sed quae spū in ueritate didicerant. ea sola dicebant; Haec ideo
dicuntur. ne quis ad librum suum scripturas & ponere audeat; Ridiculo quid

haec beatipsa uerbi interpres ē dicens; Quod sicut fistula flatu oris humani
ut reson& & accepit. Nec sonum tamen ipsa quem ministrat. Quia insensibilis naturae
ē intellegere ualē. Ita prophē dī spū inspirati eaq; de ipso ut lē & orepro
ferrent. nec tamen ea quae dicer& ipsi mente tenerent, iuxta illud maronis,
Dat sine mente sonum. quod impudentissimi erroris esse palam clarē; Quomodo
enim audientib; tam sana uiuendi consilia darent. si insanis similes ipsi quae ren
tur nescirent; Quas euidenter appellantur pphē. Quaratione scriptum ē.
Uerbum quod uidit isaias. aut aliur aliquis prophē. nisi quia in occulta uisionū
celestium lucidissimo mentis intuitu cognoscebant archana suis auditoribus foris pala
uerbis quib; cum q; uellent offerent, Fuerunt uero & pseudo prophē in populo sicut &
in uob erunt. magistri mendaces qui inducē & sectas perditionis. quae sectae latine graece
dicuntur hereses. Cum quis stulta obstinatione errorem quem semel coepit semper sec
tari. nullatenus cessat. quod hereticorū est proprium quis nescias. Et eum. qui
emit eos dn̄m negantes. superducentes sibi celerem perditionem; De hoc empto & paul
at. Empti enim estis pretio magno glorificate & portate dn̄m in corpore uestro. Mer
to & iam sibi celerem perditionem superducunt. qui redemptorem sum negantes hunc
recte confiteri do glorificare & benefaciendo suo in corpore ferre dedignantur. quod omnis
faciunt hereticи. Nam & arrius qui redemptorem dn̄m in diuinitate patre minorem dic
& fotinus qui dicit xp̄s homo ē & non est. & manicheus qui dicit xp̄m tantū dē
homo uenit non (est) ebion qui dicit. xp̄m ante mariam non erat & ipsa originem
sumpsit. & apollenaris dicit, xp̄m anīa & caro est. Animam aut rationabilem
num quam suscepit; Et pelagius qui dicit. xp̄s redemptor parulorum in bap
tismo non ē! quia sine iniquitatib; conceptus & sine delictis a matre sua genitus
nullum prorsus habent peccatum quod sibi dimitti debeat; Ideo q; xp̄s non ē saluator
omnium electorum. & cēteri cum his heretici. dn̄o profecto qui emit eos pre
tioso sanguine negant. Qui illum non qualem ueritas ostendit sed qualem
sibi ipsi fingunt. predicant. & propter ea a redemptore alieni facti nihil cer
tius quam foueam perditionis expectant. Per quos ut ueritatis blas phema
tur, Ut ueritatis blasphemia breph̄ete a cor̄ solue mur quos tic hereticos sectatores adiocat

Arrius
fotinus
manicheus
Ebion
Apollinaris
Pelagius

sed meis quoq; quos impurissima sua facta & sacrificia uel mysteria & secunda que
faciunt in odium nominis xpiani conantur. Existimantib; imperitis omnes xpi
anos huiusmodi flagitiis esse mancipatos. qualib; die scriptura; Per uos nomen di pla
phemabitur inge tib; Quib; iudicium iam olim non cessit; quo modo dicitur
iam olim non cessat cum ad ea pertinet significet non cessat aut uerbum pre
sentis sit temporis. Nisi quia iam olim cepit iudicium perditionis impiorum quod
eos presentialiter semp & exercians. nullo umquam fine cessabit; Sic enim ange
lis peccantib; non peper cit & cetera, Multi hic uersiculi uno fine claudunt.
Nouit dns pios de temptatione eripere. Sicut inquit dns angelis peccantib; non
peper cit. sed eos infernis tradidit pnis. ad maiores in die iudicii seruat
cruciatus Sic originale mundum propter scelera diluuio perdens. noe iustum
seruauit. sic Sodomorum flagitia pnis ens. lot iustitiae cultorem abiit iustis eruit.
Constat procerto quia nouit dns pios de temptatione eripere iniquos uero in
die iudicii reseruare cruciandos. & Notandum in eo quod ait dm angelis pec
cantib; non peper cisse quia primali angeli non ex deo male conditi sed peccando
sua sunt mali. Sed rudentib; infernis de tractos in tartarum tradidit in iudi
cium cruciandos reseruari. Hunc uersiculum aliatranslatio sic habet.
Sed carceribus caliginis infernis rudens tradidit in iudicio puniendos
seruari; Offendit ergo adhuc angelis apostatis ultimi iudicii pna
deberi, De qua dns dicit; Ite in ignem eternum qui preparatus est
diabolo & angelis eius; Quamuis iam poenaliter hunc infernum hoc
inferiorem caliginosum aerem tanquam carcerem acceperint; Quantum
enim ad sublimitatem caeli iam huius spacium aeris dici potest infernus.
Sic & iam quantum ad eundem aeris altitudinem terra quae inferius iacet
infernus intelligi & profundus potest; Redentes inferni appellat ipsam
superbiae iactantiam qua angelicus spr contra eius conditorem intumuit.
Rudentes quippe dicunt fines quib; nauis uelasius pendunt ut flante
aura portus tranquillitatem relinquant. se seq; semp ambiguis ponti fluc
tib; credant. Quib; conuenienter rudentib; immundorum spirituum cona

minâ comparanatur. quimox ut flatu supbiae impulsi seaduersus condritorem
erexerunt ipsis elationis suaeconatib; in abyssi profundâ sunt rapti. Quidam codices
habent sedrugientib; infernidêractos. intartarum tradidit. Quod uocem uel sup
bae elationis uel exultatus imponens significat. Rugum namquê fere cum uel
famem uel aliud quid molestiae patiuntur. Propter nimiâ tatem elationis ferre nouit
lentes si quid eis aduersitatis occurrerit; Et originali mundo non pepercit;
Idem ipse mundus in quo nunc humanum genus habitat. quem inhabitauerunt hi quiante
diluuium fuerunt. Sed tamen recte originalis mundus ille quasi alius dicitur. quâ
sicut insequentib; huius epistolae scriptum continêtur. illecunc mundus aqua mundatus
perijt. & celis uidelicê & quierant prius. idest cuncta aeris huius turbulenti spa
tium aquarum âdensescentiũ altitudine consumptus. & terra quoq; maiorem facien
tes & ecclesiis; aquis immutata. Nam & si monte aliqui arq; conualles abinitio facti
creduntur. non tamen tanti quanta nunc montes cernuntur uniuerso; Quod nega
ri forte posset. & sinon & iam nunc omnib; annis terrarum facies cernentes mus
aquarum sub uersione mutatam. quod tanto magis tunc fuisse factum creditur. quanto
maior aduitur mior impetus aquarum terras obsidens alluebat;
Sed octauum in hoc iustitiae praeconem custodiunt diluuium mundo impiorũ inducens
Constat omnib; quod noe decima ab adam generatione natus est. Sed octauũ
eum nominat quia octo homines diluuium euaserunt equib; ille unus erat
idcirco octauum eum facit mentionem. ut occultae insinuet. quo tempo
ra diluuii describens significet. & animis ultimi quando damnatis omnib; repro
bis omnes iustis gloriam uitae perpetuae accipiunt. Sex enim sunt seculi pre
sentis. & ideo sepa ma dicam nunc agitur. & sabbatum illa uita ubi animae eorum
sedebunt felices ideest requie perfruuntur & erunt. Octaua enim futurae
poterit resurrectionis omnium & uniuersalis iudicii; Justitiae autem praeconem
noe hominat. qui auditiae operafacientes cunctis intuentib; qualiter dno uiuen
dum esset offendit. Nequenim uerbo quempiam docuisse repertitur. quippe cum nec
unus sermo reperitur ad dm prolatus uel hominem sed quod maximum
est. archam fabricando iudicium insequentis eum primordii-

orequidemsilentio · sed cordis deuotionem p̄optissima ruffis obtemperasse
celebrab; Ciuitatesq; sodomorum & gomoreorum in cinerem redigens
euersione damnauit; Quā ciuitates impiorum in cinerem redactas asserit
dupliciter intelligi deb&: quia & primo per incendiū eas cum adiacentib;
terris in cinerem redegit: & cum loca incendi post modum mortui maris
undis contexerit: seruare ad hucusq; circumpositam regionem pris
cæspeciem possunt; Nascuntur enim pomapulcherrima · quae & edendi cupi
tatem spectantib; generent: sicut par fatescānt · dū resoluuntur in cinerem
fumumq; & cernant: quasi adhuc ardeant; Unde libro sapientiae dicitur; hec iustū
apereuntib; impios liberauit fugientem · descendente igne in pentapoli
cuius testimonium nequitiae fumigabundo constat deserta terra
& incerto tempore fructus habentes arbores subaudiatur & ipse fu
migabundae constat deserte · & hoc ē quod hoc quoq; subiungitur;
Exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens; Nam & ignis qui
sodomitas p̄nitio semel ostendit patenter · quid impii sint sine fine
passuri; & quia terre eorum fumigabundo constat · quod fructus
eius pulcherrimi · cinerem habent intus & fœtore: Ex pace omnib; sctis
inuitat quia delectatio carnalis · & stultorum mentib; ad presens
arridet · nihilominus nimis pribilib; nisi incendium sibi reseruat ·
nisi ut fumus tormentorum eius in secula seculorum ascendat;
Eruptum loch oppressum Anefandorum iniuria · conuersatione
egerunt aspectu enim & auditu iustus erat habitans apud eos · qui die
in diem animam iustam in iquis operib; cruciabant; Cruciabant
quidem uirum sem iniqua proximorum facta · pariter & uerba · quae
cotidie cernens · nullatenus corrigere ualebat; Sed tamen ipse · cir
cumspecte regebat · ut nec uisis eorum flagitiis nec auditis mali
quo casta fuisse mentis fuis car& inturbum · sed indefessa intentione
coepti suae iustitiae insistebat actib; Uel certe aspectu & auditu
iustus erat · qui nihil nisi opera presentes nisi iustitiae opem cernebant

& audiebant eloquia; nil fama de illo per absentem nisi quod ad iustitiam perti
nens & uulgabat. Ad exemplum beati iob qui dicit auris audiens beatifi
cabat me & oculus uidens testimonium reddebat mihi. & Notandum quod beatus
petrus hoc in loco dominica magisterii sequitur exemplum. Ipse enim dns in euan
gelio de die iudicii loquens subitaneum uel diluuii uel ignis sodomitici aduentum
admemoriā dedicit ubi iusti libenter reprobi autem sint inopinate perditionis
laqueo comprehensi. sed & alio loco cum discipulorum animos a fastu elationis
compescere curaret angelicas illis proponit exemplum. Uidebam inquiens
§§ sathan quasi fulgur de celo cadentem; Ne ut dns prior de temptatione
§§ eripere iniquos uero in diem iudicii cruciandos reseruare. Iniquos dicit
in die iudicii reseruandos cruciate. Non quia nec & iā ante diem iudicii solu
ti corpore poenas luant promeritis. sed quia grauiora eos in iudicio tor
menta expectant. quando & incorpore recepto qui nunc anima sola
cruciabuntur. Unde & dns hinc quia uerbum euangelii recipere nolue
runt. cautatibus exprobrans ita concludit; Remissius erit terrae sodomorum
§§ in die iudicii quā uobis. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia
§§ immunditiae ambulant. Fornicatores dicit qui pro recti fide corrupti
onis maiora in iudicio quā generales iniquitor menta patientur;
Dominationem q; contemnunt. audaces sibi placentes. Sup bos dic
& Lasciuientes qui & ipsi grauiora generalib; sint supplicia luituri;
§ Sectas nonnumquam inuunt facere blasphemantes. hereticos dicit. qui blas
phemantes fidem ueluti tam orthodoxorum. secta sui nominis
id est hereses inducunt. qui & ipsi cum prioribus audiant. quod a for
tioribus fortior instat cruciatio; Ubi angeli fortitudine & uirtute
§§ cum sint maiores. non portant aduersum se & secrabile iudicium;
Quod autem ubi significat in eo quod dominationem contemptores nun
quam audaces. quod sibi placentes sunt. quod hereses. id est sectas faciun
quod blasphemant; quod blasphemantes. Haec namq; facientes ange
li demonia fieri. ac poenas suae superbiae soluere meruerunt; neq; enim

spiritalis eorum naturapatiebatur. concupiscentiae carnalis obscenitatepollui nisi
forte cumadhanc hominesinliciunt. proeccquoq; illos sicut &procteris
quaehominib; mala agendaperstudent. indicandos significat. esse
¶ Hiuero uelut irrationabilia pecora naturaliter incaptionem &inperditionem
¶ blasphemantes incorruptione sua &peribunt; Sicut irrationabilib;
animantib; naturale causa pabuli sepius incaptionem &inperditionem
ignorantes incidere. Jtahereticicomparati tumentis insipientib; ob appetitumsuae
corruptionis &splendum incorruptamsanamq; catholicae ecclesiae doctrinā
blasphemantes. acutamsemper nae sibiperditionis laqueos impietatenescientes
nectunt, qualesetfuisse hereticos ipsis apostolorum temporib; simoniano
menandrianos. basilidianos. nicolaitas. ebionitas. marcionitas. &cerdonia
nos. pluresq; alios. historiaecclesiastica refert, dequib; recte cumdixisset.
&blasphemantes incorruptionem suam&peribunt. Adiunxit. perdentes
¶ mercedeminiustitiae, Mercedemnamq; iniustitiae poenamdicit. quamoperan
tes iustitiae merentur. maximeeos. qui cumipsi corruptionis carnis seruiant.
nihilominus conuersationē eorum. qui caste uiuunt blasphemant, cumip
siuesanis tenerentur erroribus. &si quisanumsapiunt detraherenon cessant;
¶ Uoluptatem &istimantes diem deliciasconquinationis &maculae;
Uoluptas &in bono accipitur. &in malo. Jnbonoquidem sicut para
dysus uoluptatis dicitur. &sicut inpsalmo cantatur; &torrente
uoluptatistuae potabis eos; In malo autē ut ipsalamon ait; Adolescen
tia enim&uoluptas uanasunt, Sed &indifferenter accipitur nunc
tahoc quodsaepe radicebat, Postquamsenui &dominusmeus uoluptas
est uoluptati operam dabo; Uoluptas ergobona. rectedicitur uocā
tur. Jquasci quiq; delectantur indno; Uoluptas autē mala nocteset cumre
probi adperficienda operatenebrarum peruerse delectantur; Bene
ergodicitur deiniustis. quod uoluptatem &istimant diem deliciasconin
quinationis &maculae. quamulti intantum suo cordeperuersi
&inueracundi &istunt. utcum deliciis impurissimis uacent. &secun

dissimis / has tamen ipsi optimas & quasi lucafluas iudicent; Quidam
primum huius uersiculi uerbum precedenti uersui iungunt / Ita legentes,
Percipientes mercedem iniustitiae / uoluptatem & ponunt; iuxta illud apost
pauli; Tradidit illos dr in desideria cordis eorum in immunditiã / ut con
tumelijs afficiant corpora sua in semetipsis; & paulo post; Turpitudinem
operantes / mercedem quam oportuit erroris sui. in semetipsis recipientes;
& sicut n probauerunt deum habere in notitia / tradidit eos dr in reprobum
sensum ut faciant quae non conueniunt; Sed nos distinctionem quam
beati pape gregorii opus calys in uenimus sequendam esse putamus; Pellicentes ani
mas instabiles; Pellices appellari solent meretrices / rupto uocabulo a pallu
ctione. uel a pellis suae formositate quam cautos inlaqueare; Pellicent
ergo animas instabiles / qui eas male docendo. errone is uariorum docma
tum sectis / quasi constructarum luxibus subdunt; Secuti sunt uramba
lam & bosor. qui mercedem iniquitatis amauit / correptionem habuit suae
uesaniae. subiugale mutam in hominis uoce loquens / prohibuit prophetae insipi
entiam; Plerumq; heretici tam stulta dogmata / tam & secranda profert
sacramenta / ut etiam habitum sensum. & paganorum & quisitione diuinae
agnitionis omnimodis careant. illorum detestatur insaniam / illorum dictor
ta & do contraria itinera sanius sapiendo redarguit; & quoniam quae frequentius en numquam multi catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis / ut etiam docti a indoctis a laicis clerici merito lacerentur; Quia re comparantur prophetae / qui uerbis sine contra natura loquentis corripitur / nec tamen a proposito prauitatis retrahitur, quibus etiam aptissime nomen congruit ciuitatis / de qua balaam perhibetur uenisse; Bosor namq; carneus / siue in tribulatione dicitur; Neq; enim alia magis causa luxoriosis & iactat uerbum ueritatis amore pecuniae uel desiderio rum temporalium adulterate / Quam qui carnis se concupiscentijs mancipauerunt; Indigni nimirum apostolica laude. qua uero fideles glorificantur ait; Orate fratres non estis in carne sed in spu
Unde & in tribulatione; sunt positi / non quidem ecce qua pro dno

ipsipatiantur. sed inilla potius quaanimos infirmorum perueersis operum
suorum &emplis' neadsalutem adsurgere uel respicere possint opprimun/;
Sed &nomen balaam ipsius. qui uanus populus siue preciptans eos interpret'
talib; cónuenit, quienim agnitam ueritatis uiam sponte ipsi deserunt. quid
nisi uanus populus. quid nisi inpreciptiu suos mittunt auditores. Quibus
non salutaria quae corrigant sed quae illos delectent erronea predicant;
Dequib; bene subditur, Hi sunt fontes sine aquae. &nebulae turbinib. &agita
te. quib. caligo tenebrarum reseruatur. superbiaenim uanitatis loquentes.
pellicent. indesideriis carnis luxuriae eos qui paululu effugiunt. quiiner
rore conuersantur. liber tatem illis promittes. cum ipsi seruiant corruptionis.
Hos ueriloquos ser hieronimus. inlibro contra iouinianum ponens ita explanat,
nonne ubiuidetur pinxisse apostolicus sermo nouam imperitiae factionem;
Aperiunt enim quasi fontes scientiae quiaquam non habenti doctrinarum.
promittunt imbrem uelut nubes prophetiae. ad quas perueniat ueritas di.
&turbib; &agitantur demonum atq; uitiorum. Loquuntur grandia &to
tus eorum sermo superbiae; Immundus aut e omnis qui &altat cor suum.
& qui paululum refugerint apeccatis. ad suum reuertentes errorem &
student inluxuriacaborum carnisq; delicias; Quis enim non libenter audiat
mancemus &bibamus. &inde ernum regnabimus; Sapientes &prudentes prauos
uocat eos. qui dulcessunt inser mone; Contigit enim eis. illud ueri prouerbii; canis
reuersus aduomitu suum. & sus lota in uolutabro luti; Verumesse hoc pro
uerbium dicit quod de prouerbiis salomonis testimonium adsumit. quibi cu
&postuone postume; Sicut canis inquit qui reuertitur aduomitum suum.
ita stultus qui reuertitur stultitiam suam, &addidit de suo. & sus lota in uolutabro
in uolutabro luti. Canis enim cum uomit. profecto cibum qui pecuit deprimebat
proicit. sed cum uomitum reuertitur undeleuigatus fuerat rursus oneratur;
& qui ad missa plangunt. profecto nequitiam de qua male sati ati fuerant. &
quae mentes intima deprimebant confitendo proiiciunt. quam post confes
sionem dum repetunt/ resumunt; Suis uero in uolutabro luti dum lauatur

sordidior redditur. & qui ammissam planxit nec tamen deseruit. poenę
grauioris culpae se subiecit. qui & ipsam quam flendo impetrare potuit
ueniam. contempnit. & quasi in lutosa aqua sem & ipsum uoluit; qui dum
fletib; suis ut ita mundiciam subtrahit dum tecti oculos ipsas sordidas & iam lacrimas
facit; Ecce hanc uob carissimi secundam scribo epistolam in quib; & exci-
tatam in commantatione sincerammentem. In quib; in epistolis dicit siue in eis
ad quos epistolas scribit. Uenient in nouissimis diebus in deceptione illusores.
Illudentes uidelicet fidei & spei xpianorum. quoc tempus sibi resurrec
tionis futurum frustra promittendo. Juxta proprias concupiscentias
ambulantes. Dicentes ubi est promissio aut aduentus eius. Apostolus pau
lus scribens ad theselalicenses. Rogo inquit uos per aduentum dni nri
ihu xpi. & nrae congregationis in ipsum. ut non cito moueamini a sen
su neq; terreamini neq; per spm neq; per epistolam tamquam a nob
missam quasi instet dies dni. Reprehendit ergo beatus petrus. & illu
sores nuncupat eos. qui aduentum tardare dni. & promissa adnichilare
Coercet & paulus eos qui diem dni instare autumant. Unde constat
omnib; qui diligunt aduentum eius. mentem in hac oppinione cohibenda.
ut neq; uicinum eius q; aduenturum. eandem diem dni neq; nimium
tardius hunc aduentare suspicemur; Sed hoc solum sedulo procuremus
ut siue cito ut fuerit siue sero uenerit paratos nos possit inuenire dum
uenerit. Late enim eos hoc cuolenter. quod caeli erant prius & terra
de aqua & per aquam consistere dei uerbo; Terra de aqua consistere.
Quidam principio creaturarum dixit dr; Congregentur aquae in
congregationem unam & appareat arida; & factum est sic. Eadem per
aquam consistit dei uerbo quia diuina dispositione uenis aquarum
tota intrinsecus plena est. sicut corpa animantium uenis sanguinis red
undare conspicimus. ne nimis delicet ariditate deficere & si aquarum rigatio
cessaret; uidemus extare feruore terras assumpto humore flacen
tes. & nisi impulueren quem proicit uentus esse conuersas;

Alia editio habet. Celi & terra erant olim de aqua & per aquam consistentia; significat autem aerem istum humidum & turbidum, hunc enim scriptura celum & aliquando celos appellare consuevit; Unde scriptum est. Miliuus in celo cognouit tempus suum, Per que ille tunc mundus aqua inundatus periit. per que celos & terram dicit quos prius nominauerat; Per hec enim perditus mundus qui nunc consistit erat periit. Nam superiores mundi partes [illegible] diluuium minime tangebat, periit ergo terra que subuersa & cooperta aquis non solum tanto tempore instatum sibi fructificandi statum perdidit sed & iam sicut supra docuimus dissimilem plerisque in locis ab ea quam primo acceperat faciem recepit, Perierunt & celi secundum quantitatem & spatia aeris huius; Excreuit enim aqua ut ait Augustinus ait. & totum istam capacitatem ubi aues uolitant occupauit. & sic uti q; celi perierunt propinquiores terris secundum quod dicuntur aues celi. Sunt aut inquit & celi celorum superiores infirmamento sed utrum & ipsi perituri sint igni. An hi soli qui & iam diluuio perierunt dubium est aliquanto scrupulosior inter doctos. Celi aut qui nunc sunt & terra eodem uerbo repositi sunt. igni seruati in die iudicii. & perditioni impiorum hominum; Patet ergo sententia beati petri. qua illam terram. & illos celos qui diluuio perierunt & post diluuium reposita. ut igni ultimo perdendos asseuerat. Unum uero hoc non lateat uos carissimi quia unus dies apud dnm sicut mille anni. & mille anni sicut dies unus; Quidam hanc sententiam ita intellegendam putant quasi dies iudicii tantum habeat longitudinem quanta mille annorum spatium; non consideranter quod non ait simpliciter erit unus dies sicut mille anni. sed unus dies inquit apud dm sicut mille anni. Quia animi rum incognitione diuine uirtutis & preterita & futura & presentia. equaliter presentia constant. & que longa nobis & que breuia uidentur temporum curricula. equali ut ita q; sunt spatia apud conditorem temporum Juxta illud psalmiste. Quia mille anni

anteoculos tuos sicut hesterna quae praeierit. & sicut custodia in nocte
quae pro nihilo habentur eorum anni erant; Sicut enim constat quod
psal mista mille annos non dies futuro iudicii. sed dies hesterno quae praeierit
anteoculos conditoris adequant. Immo omnes annos nros ideo est seculi
huius omne tempus. custodie nocti unius quae est quarta pars noctis as
similat. ita beatus petrus unumquemq; diem seculi presentis. mille annis.
& mille annos unicuiq; apud dnm equiperat. ideo est eundem mensura
asseuerat, qui aut delicta omnia & parua & magna equaliter ipse con
spicit; & quidem petrus sibi hec de die iudicii uelle tantum intelligi quod uere
tante esse longitudinis [illegible] quanti sunt mille anni nri. pote
rat utriq; appertius. suadin di care sententia neq; opus erat addere apud
dnm. quod ille dies ultimus tante esse longitudinis & iam hominib; cunc
tis ubi aduenisse & apparere, Ideo aut hec apostolus commemorat. ut con
uincat eos quos dicere promiserat. Ubi est promissio. aut ad uentus eius.
ostendens dnm. nequaquam oblitum suae promissionis. aut ad uentus ad
iudicandum uiuos & mortuos, Sed cum ita unum quemq; dies seculi nri.
sicut sua memoria complectatur. ut annorum mille circuitus. ita mille
annos. ut unius diei spatium sine labore circum spiciat. Manifeste intelle
gendum. quod ipsorum quoq; dierum & annorum omnium finem certissime
nouerit. & absq; ulla dubitatione hoc quoque prenouerit. quando aduen
tus ipsius claritatis reuelanda. quando promissa scilicet sint premia
reddenda. Unde & recte subiungitur; Non tardat dns promissionem. sed
patienter agit propter uos. nolens aliquem perire. sed omnes ad poenitem
tiam reuerti; Quia igitur omnia nouit tempore nouissima & anti
qua. non tardat promissionem retributionis suae. sed hanc utriq; in
tempore. quo ante omnia tempora fixura predistinauit ostendit.
ideo quia adhuc differt. ut electorum prius summam. quam cum patre antefecit
decreuit adimpleat; unde & in apocalypsi. animae martyrum. quae
diem iudicii resurrectionis. otius aduenturae sitiebant audierunt;

ut requiescerent tempus adhuc modicum donec impleatur numerus
conseruorum & fratrum eorum; Qui autē prefatam beati p̄ri sententiam
intellegunt quasi dicerēt diem iudicii tantae longitudinis futuram.
quantae mille sunt anni. Hoc ad causam referunt quod necesse sit eos qui
cum peccatis aliquib; de corpore exeunt. & tamen ad electorum numerum
sortem predestinati sunt. tanto tempore per ignem purgari. & sic demū
remissis omnib; peccatis ad uitam uenire. Sed hi non uident quantę sit
impudentiae credere quod tantus p̄fectorum & iustorum numerus. r̄ecep
tis in ictu oculi corporib; beatis & immortalib; p̄ mille annorum spatia.
debeat in aere uel inter ra finem expectare iudicii. & tunc demum prepa
ratis ad integrum sortis diu expectatam sententiam audire; Uenite benedic
ti patris mei percipite regnum; Aduenie& aut dies dn̄i ut fur. in quo caeli mag
cel or dicat quin
ni impetu transient, Illos pro cal dubio. diluuio transierunt. hoc ē aerem hunc
terrae proximum. qui igni perdendus ē. tantum utrecte creditur spatium tenen
te. quantum & quatenebat diluuium; Alioquin si quis caelos superiores. abyssi &
luna & astra sunt posita. transituros asseuerat. quomodo unde illam dn̄i
sententiam intellegit quadicitur; Tunc sol obscurabitur. & luna non dabit lumen suum.
& stellae cadent de caelo; Si enim locus syderum transierit ideo est caelum.
quare non dicipotest. in eadem die dn̄i. syder. uel obscurari. uel cadere.
& ipsorum siderum locus quo fixa tenentur. igne absumente transisse;
Elementa uero calore. solui uidentur; Quatuor sunt elementa. quib;
mundus iste constitit. Ignis. aer. aqua. & terra. quae& cuncta igni ille
maximus absumet. nec tamen cuncta in tantum consumet. ut funditus non sint.
sed duo intro consumet. & duo uero immeliorem restituet faciem; Unde in se
quenti dicitur; Nouos uero caelos. & nouam terram. & promissa ipsius
peramus; Non enim dixit alios caelos. & aliam terram. sed uteretur & antiquos
immelius commutandos. Iuxta hoc quod dauid dixit. in principio terram fundasti dne.
& opera manuum tuarum sunt caeli; ipsi peribunt. tu aut̄ permanes. & omnia sicut uestimenta

uetescent. & sicut opꝑtorium mutabit eos & mutabuntur. Qui ergo mutabun
tur. uetere[illegible]scent. & peribunt; constat pro certo. quod consumptiper ig
nem. mox abeunte igne. gratiotem resumunt speciem; prꝺterit enim huius
mundi figura. non substantia. sicut & christi nrae. non substantia pertt. sed figu
ra immutabitur. Quando quod seminatur corp̃ animale. surgit corpus spi
rale; O ignedū & aqua. inhibitale legimus. Quinpotius habemus in apocalyp
si; & mare iam non ē; habemus in prophꝺis; & lux lucernae. non lucebit tibi
§§ amplius, Et promissa inquit ipsius & pectamus. in quib. iustitia habitat;
Justitia habitat in futuro seculo. quia tunc cuiq; fidelium. promodo sui certa
minis. reddꝺtur corona iustitiae. quod in hac uita nequa quam fieri potest;
iusta illud salamonis, Uidi sub sole in loco iudicii impietatem. & in lo co
iustitiae iniquitatem. & dixi in corde meo; iustum & impium iudicabit dr.
& tempus omnis tunc erit; & iterum uidi inquit calumniam. quae sub sole
gerunt̃. & lacrimas innocentum. & consolatorem neminem. in ecpotestatis
tate eorum uiolentiae. cunctorum auxilio destituor. & laudaui magis mor
tuos quam uiuentes; Ideo nam q; mortuos magis innocentes. quam uiuentes
laudauit. quia illi adhuc incertamine positi. & sti aut̃ perpetuae beati
tudinis sunt mercede donati; Ideo sub sole calumnias se uidꝺre sequebatur.
qui a sup̃a solem nouerat iudicem esse iustum. qui in alto habitat & humilia
respicit. Supra solem mansiones in quib. iusti debent iustitiae fuae premia; Potest
hoc quib. iustitia habitat. & iam iuxta illud psalmistae intelligi; haec porta dni
iusti intrabunt per eam; & in apocalypsi de ciuitate sup̃na iohannis, nec
intrauit per eam in quit aliquid coinquinatum. & faciens abhominationem & men
§§ dacium. nisi qui scripti sunt in libro uitae agni, Propter quod carissimi haec &
§§ pectantes. satis agite immaculati & inuiolati inueniri e i in pace;
Haec sunt enim uigilia[illegible]aescę. de quib. dns ait, Beati serui illi.
quos cum uenerit dns. inuenerit uigilantes, Uigilat namq; qui
se a foris ib; uitiorum immunem custodit. qui quantum in se ē. cum om

nib; hominib; pacem hab&. qui inse ipso pace utens felicissima: omn carnis in
lecebras spi regimini subdit, & benecum dicer&. satis agit ee immaculat& inuiolatu inuenirt. ad didit ei. ideest dno. qui alle solus
per fecte mundus e; quidiuino iudicio mundus e; Unde & bonorum cōiugum dicitur; Erant aut iusti am
bo ante dm. Bene aut ante dm. quia humana iudicia sepe fallunt, & dni nri longanimi
tatem salutem arbitramini, noli te putare. quod dixerit & promissionem dni.
sed intellegite. quod ideo longe animiter & spectat. ut plures saluentur.
Sicut & carissimus frater noster paulus. secundum datam sibi sapientiam
scripsit uob; Paulum illis scripsisse commemorat. quod quidem paulus ad idem
quasdam specialiter scripsit ecclesias. omnib; generaliter quae per orbem sunt.
quae q; unam catholicam faciunt. scripsisse probatur ecclesiis; Et notandum.
quod hic petrus pauli sapientiam laudat. ipse aut paulus de se dicit, Ego enim sum
minimus apostolorum. qui non sum dignus uocari apostolus. qui persecutus
sum ecclesiā dei; Ecce paulus. prisce suae infidelitatis memor humiliat.
& aliorum apostolorum innocentiam profert; Ecce primus apostolus & qua
si oblitus sui prioratus. & data rum sibi claui um regni. data m paulo sapientiā
miratur; quod nimirum mortis ē electorum. ut aliorum magis. quam suas mitent
uir tutes. per quas se ad perfectum & cerent; Item q; notandum. quod paulus in epistolis
suis dicit; Cum aut uenisset & cephas ante cham. in faciem ei restiti. quia reprehen
sibilis erat; Reprehendit igitur paulus in epistolis suis petrum. & tamen ipse
petrus eandem epistolam relegens. laude dignas iudicat. quia animi rum hoc ipsum.
quod sem illis merito reprehensum inuenit. non quasi iniuriam aspernet. sed
quasi gratulanter quasi officium deuotionis accepit; Taler esse ad inuicē.
non quilibet mortalium. sed illi solum norum. qui dicere dno. mitesce
& humiles corde. qui scium inuicem honore preuenire; In quib; sunt
quedam difficilia intellectu. quae indocti & instabiles ideo deprauant.
sicut & ceteras scripturas; Omnes qui de scripturas here&icis deprauant
nullus ē enim uel nouit uel uelle rit testamenti liber in quo non multa puerse intellecta.

recipras sepe scripturas a suo statu per uertere unt: uel demendo uel ad
dendo uel mutando quęq; illorum per fidia dictas sit; Sicut constat ar
rianam de euangelio errasse: quod saluator ait: qui ad spr est: quia
nolebat credere: quod spr scr dr esset omnipotens; quos recte indoctos uocat
& infabiles: qui ne lumen scientiae: nec stabilitatem habent mentis: qui inter
doctos donec erudiantur permaneant; Unicum namq; in doctis remedium est:
humili stabilitate. humili stabilitate doctorum uerbis audtum prebere; quam sta
bilitatis gratiam qui aher&ici non habent: uerno supbiae. quas ipale & leuis. & iam
decederia & iam de ecclesia tollunt ur; de quib; bene sub dit ur; Ad ruin ipsorum pditionem;
Qui aq; scripturas scas deprauat: qui fidem catholicam tur bat & per uertere conan
tur: non aliud in hoc quam seipsos condemnant; Ecclesiam xpi: discurrit errorum
tenebris: uera sua luce fruitur; Unde bene in fine apocalypsis quae clauis e. & quasi
signaculum totius diuinae scripturae dicitur; Si quis apposuerit ad haec: apponet dr sup illum
plagas scriptas in libro isto; & si quis deminuerit de uerbis libri huius prophetiae
auferet dr partem eius de libro uitae. & de ciuitate sca & de his quae scripta sunt in libro
isto; Difficile autem intellectu in epistolis pauli. quae ab intellectu indoctis & in
stabilib; dicit er de prauata: illas maxime: in quib; de gratia dei loquitur: quae ut sti
fices impios. hoc exipsis faciunt. uistor aute; Dicit enim ipse; Ubi habundauit peccatum:
sup habundauit gratia; Quod illi non intellegentes: putabant eum dicere faciamus
mala ut ueniant bona; Absit aut ut paulus suos audtores: ad promerendam bona doceat
facere mala: cuius omnis intentio est a malis coercere: & ad bona agenda quos cu q;
potest aduocare; Sed cum dicit: ubi aute habundauit peccatum. sup habundauit gratia:
donum gratiae p hoc uehementius commendat: quae & magna sol & conuersis &
minora dimittebat peccata; & quanto quis maiora ante conuersionem peccata com
misit: tanto magis ei gratia dei ignauis indulgentiam conuersus accipit;
Loquitur ergo hoc apostl. de his quae iam commisimus peccatis: de quibus per tri nequis
p magnitudine fasciculorum pereat; Non aut ut inimici interficiantur: sed ut cohabitent plura
facere peccata: ut postea oratione recipiendi bona; Unde & beatus petrus: recte ammo

nendo subiungit; Uorigitur fratres prescienter custodite. ne insipientium er
rore seductiri & excidatis a propria firmitate; Prescienter. quia insipientes
multi pharisei introducent errores. quidam iudicium futurum negantes. qui
dam diuina eloquia falsantes. quidam male interpretantes. quidam luxoriae fre
na laxantes. alii alios atq; alios deceptionum fraudib; miserorum corda dementantes.
Custodite. ne quo seducentium astu a. a fide uritae firmitate decidatis;
Crescite ego in gratia. in cognitione dni & saluatoris nri ihu xpi; Juxta illud
psalmistae; Ambulabunt de uirtute in uirtutem. uidebitur dr deorum in sion;
Ipsi gloria & nunc & in die & eternitas; Gloria semper saluatori dō & dno
nrō. Et nunc cum inter cotidianas aduersitatum pressuras. adhuc in car
ne positi peregrinamur a bllo. & maxime tunc. cum diu desideratus cunctis
gentib; aduenies. presentia nos suae uisionis fruere illustrare dignatus.
quam interim suspirantes. merito sedulo cantamus; Quia melioze die resurgamus supplices;

EXPLICIT IN EPISTOLAS BEATI PETRI APOSTOLI.

INCIPIT IN EPISTOLAM IOHANNIS APOSTOLI;

Quod fuit ab initio. quod audiuimus. quod uidimus oculis nris; Hanc epistolam beatus apostolus iohannes. de fidei & caritatis perfectione conscripsit. laudans deuotionem eorum. qui in unitate ecclesiae perseuerabant;
porro illorum impietatem coarguens. qui ecclesiae pacem uerbo dogmate
turbabant. Cerinthi maxime & marcionis. qui xpm antea natum non fuisse
contendunt. propter quos & iam euangelium suum scripsit; ibiquidem & su
is & dni uerbis. consubstantialem patri filium adfirmans. hic autem quae a dno
didicit. propriis sermonib; deprimens. & hereticorum stultitiam. apostoli
ca auctoritate repellens. Unde mox in capite epistolae. diuinitatem simul
& humanitatem ueram. eiusdem dni & dni nri ihu xpi. designat dicens;
Quod fuit ab initio. quod audiuimus & uidimus; Fuit enim ab initio filius

di; sed eundem filium di inhomine apparentem audierunt. & oculis uide-
runt discipuli. quod ipsum meuangelio latius & plicauit; nam quod hic
ait. quod fuit abinitio. hoc ē quod meuangelio dicitur; Jmprincipio erat uer
bum. & uerbum erat apud dm. & dr erat uerbum; hoc erat in principio apud dm;
Et quod hic subdidit. quod audiuimus. quod uidimur oculis nris. hoc ē qd
ibi latius subdit; & uerbum caro factum ē. & habitabit innobis; & uidimus
gloriam eius. quasi unigeniti a patre; & ne parui um di ce te uideatur. in eo
quod ait. quod uidimus oculis nris. adiunxit; Quod p̄speximus. & ma
nus nrae temptauerunt de uerbo uitae; Nonsolum quippe corporalib;
oculis. sicut cēteri dnm uiderunt. sed & per fidem erunt illum. cuius diui
namquoq; uirtutem spiritalib; oculis cernebant. maxime illi qui eū
in monte clarificatum uiderunt. equib; unus erat ipse iohannes;
Quod aut ait. & manus nrae temptauer de uerbo uitae. manicheorum
uinceret insaniam. qui dnm. ueram ad sumptam carnem negant. quam apti
ueram esse dubitate non poterant. utpote cuius ueritate nonsolum uidendo
sed & tangendo probarent. maxime iohannes ipse. qui in sinu eius inc aena re
cumbere solitus ē. tanto licentius eius membra. quanto uicinius tangebat;
Sed & post resurrectionem eius amor tuus. manus eorum temptauerunt
de uerbo uitae. cum ueram eum recepisse carnem. quā uisam incorrupti bi
lem. absq; ulla dubitate cognouer. Audientes a billo ipso; palpate & vi
dete. quia spūs carnem & ossa non habet. sicut me uidetis habere. Benedicitur. &
manus nrae temptauer de uerbo uitae. qua ac uniuersitatem resurgitatis
carnis eius amor tuus. & ita manib; contrectando probarent. certius eū
uerbum uitae. hoc ē dm uerum esse cognouerunt; Unde & Thomas qui
specialius eum palpasse iussus ē. mox ubi palpauit carnem. dm confessus ē
dicens; Dns mus. & dus mus; Et uita manifestata ē. & uidimus & testamur;
Illam dico uitam. quae in euangelio loquitur. Ego sum resurrectio & vi
ta; quae manifestata. diuinis in carne declarata miraculis; Uideruntq;

discipuli presentes. quod poterit in dubia ueritate testarentur. quan
do signa faciens. sicut idem iohannis scripsit. manifestauit gloriam suã.
& crediderunt in eum discipuli eius. & qui a iohannis apostolus. uitam
se manifestam ui disse. testatur cum suis coapostolis, testatur. Confunda
tur cum suis sequacib; appellet hereticus. qui eundem uitam. id est dnm
saluatorem. nondũ in ueritate. sed hominem in fantasia. mundo appa
ruisse contendit. Et annunciamus uobis uitam &eam. quae erat
apud patrem. & apparuit nobis. Erat apud patrem. in diuinitate & ea.
apparuit & tempore mundo. in humanitate. Quod uidimus & audiuimus.
annunciamus uobis. ut & uos societatem habeatis nobiscum. & societas
nra sit cum patre & filio eius ihũ xpõ. Manifeste ostendit beatus io
hannis. quod a quicumq; societatem cum dõ habere desiderant. primo ec
clesiae societati debent adunari. illamq; fidem debent addiscere.
eius sacramentis imbui. quam discipuli ab ipso degentes in carne ueri
tate perceperunt. nec in aliquo minus ad dm pertinent. qui per apostolorum
doctrinam credunt. quam illi qui ipsum predicantem in mundo dnm. credere bauit.
nisi in quantum eorum fidei uel operum qualitas discernit. Und & iam de hac societate
sanctorum. quam habent in patre & filio. ipse filius patri supplicans ait. pater sce.
serua eos in nomine tuo quod dedisti mihi. ut sint unum sicut & nos. & paulo post.
Non pro his autem rogo tantum. sed pro eis qui credituri sunt per uerbum eorum
in me. ut omnes unum sint. sicut tu pater in me & ego in te. ut & ipsi in nobis unũ
sint. Et haec scripsimus uobis. ut gaudium uestrum sit plenum. Gaudium doctorum fit ple
num. cum multos predicando ad sanctam ecclesiae societatem. atq; eius per quem recti
roboratur & crescit. di patris & filii eius ihũ xpi societatem perducunt.
Unde & iam paulus. his quos ad fidem instruebat ait. Implete gaudium meum.
ut idem sapiatis. eandem caritatem habentes. unanimes idipsum sapientes.
Et haec annuncio uobis quam audiuimus & annunciamus uobis. quem de luce
& tenebre in eo non sunt ulle. Haec ergo ideo scribuntur. ut iohannes. & diuina

purtatas & collertiam monstrat. / quam nos quoq; imitari iubemur. / dicente ipso. / sci estote. quia & ego sci sum dñi dr̄ūt. / & mani chęorum dogma conuincit insaniū. / qui di̇ naturam. a principe tenebrarum bellouictam. / & esse uicia tam di
cebāt; Si dixerimus qm̄ societatem habemus cum eo. / & in tenebris ambulamus
mentimur. / & non facimus ueritatem; In tenebris peccata hęresis & ociosa nominat, nequaquā ergo sola fidei confessio sufficit ad salutem. / cui bonorū operum attestatio dēest. / sed nec operum meritum sine fidei & dilectionis simplicitate prodest; Quicunq; enim ulla & par te tenebris obsidet. / Societatem ad eum. / in quo nihil inquinatum incurrit habere non ualet. / non ualet; Quę enim societas lucis ad tenebras? Si aut in luce ambulemus.
sicut & ipse ē in luce. / societatem habemus ad inuicem. Notanda distinctio uerborum. / quia dñi esse in luce dixit. / Non aut in luce ambulasse debere; Ambulant enim iusti in luce. / cum uir tutum operib; seruientes. / ad meliora proficiunt; Diuina aut scripta. / cui dicitur. tua aut idem ipse es. /
Recte in luce esse memoratur. / quia plena bonitas semper existens. / ubi proficere ualeat non inuenit; Dicitur quippe fidelib;. ut filii lucis ambulate; Fructus enim lucis ē. in omni bonitate & iustitia & ueritate; Dr aut. / sine aliquo profectu semp bonus. iustus. uerus & iustus; Si ergo in luce ambulemus sicut & ipse ē in luce. / societatem habemus ad inuicē; Quo uidelicet manifestum dat indicium. / quod in ui a lucis ambulando proficimus. / si fraternae societatis. / cum qua parter ad lucem ueram peruenimus. copula geuudemur. / sed & si lucis opera facere. / simul et a mutuae dilectionis iura tenere studemur. / nec sic tamen puras se debemus. / nro nos profectu aut industria. / a peccatis ad integrum posse mundari;
Nam sequitur; & sanguis ihu filii eius. / mundat nos. ab omni peccato; Sacramentum nāq; dominicae passionis. / & pr̄eterita nob omnā in baptismo pariter peccata laxantur. / & quic quid cotidiā fragili tate post baptismatis sima commisimus. / eiusdem nri redemptoris nob

gratia dimittit. maxime cum inter opera lucis quae facimus. humiliter corrigi
mur illi confitemur et rogemus. cum sanguinis sacramenta illius percipimus.
Cum dimittentes debitoribus nris. nra nobis debita dimitti precamur. Cum me
morem passionis illius. libenter adversa quaeq; toleramus; Mire autem cum de
do loquerer cur ait; & sanguis ihu filii eius; Filius quippe di. in diuinitatis natu
ra sanguinem habere non potest. Sed quia idem filius di. & iam filius hominis
factus est recte propter unitatem p̄sonae eius. filius di sanguinem appellat. ut
uerum eum corp̄ adsumpsisse. uerum pro nobis sanguinem fudisse demonstret.
Refellat q; hereticos. qui uel uerum carnem a filio assumptam. uel dnm
ihm in carne quam assumpsit. ueraciter esse passum denegant; Cui simile est
quod paulus ait; Vos spūs sci posuit epi. regere ecclesiam di. quam adquisi
uit sanguine suo; Si dixerimus q̄m peccatū non habemus. ipsi nos seducimus.
& ueritas in nobis non est; Contra hereticos pelagianos. haec sententia ualet.
Quae & parvulos omnes sine peccato nasci. & electos omnes in hac uita tantū
proficere posse docebat. ut sine peccato & isti sint; Nam & cum propheta
dicat. ecce enim in iniquitatibus; conceptus sum. & in peccatis concepit me
mater mea. Sine culpa immundo esse non possumus. qui immundum
cum culpa uenimus; sed sanguis ihu filii di. mundat nos ab omni peccato
ut nos ideo sanguis. subiurehostis nostri debita nra non teneant. quia
pro nobis mediator di & hominum homo xps ihs. gratuitu reddit quod non
debebat; Qui enim pro nobis mortem carnis in debitam reddidit. nos
a debita animarum liberauit; Si confitebimur peccata nra. fidelis
& iustus est. ut remittat. peccata nra nobis. Qua sine peccato. in hac uita
esse non possumus. prima salutis spes est confessio. ne quis quam se
iustum putet. & ante oculos di erigat ceruicem; Deinde dilectio. quia cari
tas operit multitudinem peccatorum. Quapropter ea insequentibus; huius epi
stolae. multiplici nobis laude commendat; Pulchre autem utrumq; simul insinuat.
quod & rogare pro peccatis debeamus. & inpetremus dei indulgentia cum rogamus;

Jdeo & fidem dixit dnm ad remittenda peccata · fidem sollicitationis suadere
seruitem · quia qui orat nos prodebitis & peccatis docuit · paterna miseri-
dia promisit & ueniam securturam ; Justū quoq; eū asseuerat · qui auere
confessionē iuste dimittat ; ut remittat inquit nob peccata nra · & emunde
nos ab omni iniquitate ; Remittit in hac uita electis · peccata cotidiana & le ua ·
sine quib; inter hanc uitam esse neq; ue unt ; Emundat post solutionem carnis ab omni
iniquitate · introducens illos in eam uitam · in qua nec uelint ultra peccare
nec ualeant ; Remittit tunc maiora temptamenta omnib; nec inducat ·
Remittit minima ne ledant · mundat tunc ab omnib; · ne aliqua prorsus beatar
inregno perpetuo iniquitas adsit ; Si dixerimus qm non peccauimus ·
mendacem facimus eum · & uerbum eius non est in nob ; Jpse nanq;
suo spu p[ro]phetam · plenū dicebat ; non est homo iustus inter ra · qui
faciat bonum & non peccet ; Sed & p se ipsum · nos immunes a delicto esse
non posse docuit · quos ita orare precepit ; & dimitte nob debita nra · sicut
& nos dimittimus debitoribus nostris ; Nemo ergo docente pelagio · liberū
se a peccatis · ac debitis uniuersis posse credat · cum uiderit apostolos · docente
dno prosius orare delicta · y Sed & alibi scriptum est , Septies cadit
iustus & resurgit ; Jmpossibile enim q; e quem libet horum · non aliquando
imminutis peccatis · quae per ser monem · per cogitationem · per ignorantia ·
per obliuionem · per necessitatem · per uoluntatem · per subreptionem
admittunt · lapsum incurrere se , Nec tamen iusti esse desistunt · qui recti
us a recto dno oppilante resurgunt ; Filioli mei haec scribo uobis ut non pec-
cetis ; Nemo sibi ipse contrarius · qui supra nos sine peccato uniuersi non posse
perhibebat · nunc aut ideo scribere se nob dicit ut non peccemus , sed ibi nos
necessarie . prouidenter . salubriter . nrae fragilitatis admonuit · ne quis
sibi quasi innocens placeat · & se dementis extollendo plus perdat ·
hic consequenter hortatur · ut si omnis culpa carere nequimus ·
delere mus tamen operam quantum ualemus · ne nos ipsi fragilitate

nrāe conditionis. negligenter agendo iuuemus. Sed contra omā
uitia. strenue uigilanter q; dimicemus. Maxime maiora & apertiora.
quae dnō iuuante facilius superare. uel cauēre ualemus. ut iuxta quod
paulus ait. tēptatio uos nonadprehendat nisi humana. hoc est. Ed sola quā
§§ humāinfirmitas. ad integrum declinare nonpotest; Sed & siquis peccauerit. ad
uocatumhabemus apud patrem ihm xpm iustū. Unde ipse iohannes quantum ser
uet humilitatem quando dē; Cer te uir iustus erat & magnus. quod peccata
dni. mysteriorum secreta cibebat; nontamen dixit. aduocatumme habēt
apud patrem. sed ūd uocatum inquit habemus. & ted uocatum habemus
dixit nonhabēt; malunt seponere innumero peccatorum. ut habeat
aduocatum xpm. quamponere te proxpo aduocatum. & inuenirium
ter damnandos superbos; Nectamen dicendum. quia episcopi uel prepo
siti nonp & unt propopulo.; Orat enim apostolus proplebe. Orat pro
apostolo. qui dicit; orate simul & pro nob. ut det aperiat nō hostium uer bi;
& pp & ro orabat ecclesia. cum ess & inuinculis p & rus & audita est;
quomodo & p & rus pro ecclesia. Quia omnia pro uice membra orant.
caput pro omnib; inter pellat; De quo scriptum ē, qui ē ad dexteram dei.
qui & iam inter pellat pro nob; Unigenita enim dei filia. h prohomine in
terpellare ē apud eo & em hum patrem. seipsum hominem demonstrat;
eq; prohumana natura rogare re ē. eandem naturam. indiuinitatis
suae celsitudine suscepisse; Jnterpellat igitur pro nob dnr. non uoce.
sed miseratione., qui a quod damnari inelectis noluit. suscipiendo
ser uauit; & bene cum dicere. aduocatum nos apud patrem habere
ihm xpm. addidit iustum; Justus namq; aduocatus. in iustas causas
non suscipit. quamuis nen iustos non defend & in iudicio. sinos m & ipsos
& cognoscamus. & accusamus iniustos; Cui enim iustus non sit. qui
contra suam in iustitiam ire complacuerat sciat; Et pro ē propitiatio
pro peccatis nris; qui pro humilitatem interpellat pro nob apud patrem.

id est per diuinitatem proprietatur nob cumpatre Nonpronrisauit tantum · sed
&iampro totaufmundi: Nonproillis solum propitiatio ē dnī quib; tunc incarna-
uuentib: scribebat iohannes. Sed &iampro omni ecclesia quaeptotammundi
latitudinem diffusae · Aprimonimirum electo usq; adultimum quiinfine
mundinascturus ē porrecta · Quib; uerb donatistarum schismarb probat
qui inaffricaesolum finib; ecclesiamxpi dicebant esse inclusam; Prototius
ergomundi peccatis interpellat dnī quiaprotummundum ē ecclesia quamsuo
sanguine comparauit·, Neque uerbo huic repugnat quod insequentib; dicit.
&mundustotus inmaligno positus ē·. Quib &iam per totummundumsunt qui
maligno id est antiq: hosti famulenter · &in hoc scimus qm cognouimus eū
smandata eius obseruemus·; Quaeinsequentib; appetit id est caritatem ·
mandata dicat
Qui dicit senosse dm &mandata eius non custodit mendax ē &ineo ueritas n ē
Xps ueritas appellatur · Ego sum inquit uia ueritas &uita; Frustra ergo ineo ad
plaudimus nob cuius mandata nonfacimus; Necgrandepiemus unumdm nos
se cum &demones credent · &contremescunt · Quid aut sit ueracter dm nosse
subsequenter ostendit dicens · Quiaut seruat uerbum eius uereineo caritas di
perfecta est · Illeuraq: ueredm nouit quieius mandata seruando caritatemse eius ha
bere comprobat; hoc est enimdm nosse quod amare · Namquis quis eumnon
amat · profecto ostendit quisquam sit amabilis nonnouit · quamsit suauis
dns &dulcis gustare &uidere nondidicit · qui eumplacere conspectib; con
tinuaintentione nonsatagit · Etinhoc scimus qm inipsosumus quidicit se in
ipso manere deb &sicut ille ambulauit &ipse ambulare id est perdilecti
onem nimiam &iamproximis eius orare dicens · patericnosceillis sed &
prosperamundi cuncta fortis animo contempnere libenter inrisiones ·
&opprobria tolerare · sicut &ipsedicit · Siquis aute post me uenire abneget
semetipsum &tollat crucem suam &sequatur me · Carissimi nonmandata
uetus nouum scribo uob sed mandatum uetus quodhabuistis abinitio ·
Mandatum uetus ē uerbum quod audistis · Iterum mandatum nouū scribo

uobis. Eadem cartas & mandatum uetus é quod ab initio commendata & mandatum nouum quia tenebris erectis desiderium nouum lucis infundit. Unde et subditur: Quod est uerum & in ipso & in uobis. qm tenebrae transierunt & lumen uerum iam lucet. Et ce unde nouum: quia tenebre aduersus hominem luxuero ad nouum hominem pertinet, Deinq; dicit apostolus paulus. & ut reuertamini ad eum hominem & induite nouum, & iterum furtur aliquando tenebrae nunc aut lux in domino; Qui dicit se in luce esse & fratrem suum odit in tenebris est usq; adhuc. Dns precepit diligere inimicos. Qui ergo dicit se esse xpi anum & fratrem suum odit in peccatis é usq; adhuc; & bene addidit usq; adhuc; quia animarum omnes homines in tenebris nascuntur ut iorum in tenebris manent omnes donec gratia baptis mi p xpm illuminent. Sed & si quis cum hodie fratris accedit ad fontem uitae quo renascatur. Ad pretium sanguinis pretiosi quo redimatur. Et si se luminatum adhuc estimat in tenebris é usq; adhuc; nec ulla ratione peccatorum umbras & uestes poterit. qui uis corda cartatis in duese non curauit; Hinc ceteri quod simon nup baptis matis unda p furtur abeo qui dauos ge li habe & audiunt Nondum tibi pateat neq; forte in sermone hoc. infelle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis unde eos te esse. Quia unde lic & collio fracti mittatis neglecto dono spi quo untas ecclesiae conseruatur. pecunia emere ac priuatim cupiebat habere; Qui diligit fratrem suum in lumine manet & scandalum in eo non é. id est offensio: Qui enim diligit fratrem tolerat omnia propter unitatem cartatis, pax enim multa diligentib; nam et tuum id est cartatem & non é illis scandalum, & paulus dicit; Sufferentes inuicem in cartate. studentes seruare unitatem spi in uinculo pacis; Qui autem odit fratrem suum in tenebris é & in tenebris ambulat & nescit quo eat qm tenebre obcecauerunt oculos eius; It enim nescit in gehennam. ignarus & cecus precipitatur in poenam. Recedens talia & xpi lumine monentis & dicentis Ego sum lumen mundi qui me secutus fuerit non ambulat in tenebris. sed habebit lumen uitae; Scribuot filioli qm remittuntur

uob peccata propter nomen eius. Omnes suos auditores quos ipse mx̄po preces
serat filios rum nomine glorificat, qui audelite & renati & aqua & spū sco remis
sionem acceperant peccatorum, & ne dubios fideles quos q; patrum precentiu
filios posse nuncupari recte. audi prophā dicentem Omnis glo
ria eius filiae regum ab intus. Item q; ad eandem, pro patrib; tuis nati sunt
tibi filii. Scribo uob patres quō cognouistis eum qui ab initio ē. Patres non
ate sed sapientia maiores ac maturos appellat. Senectus enim uenera
bilis ē non diuturna neq; numero annorum computata. Canities aut sen
sus hominis. & ita senectus ista immaculata, patrum nanq; ē antiqua
meminisse ac noisse & haec minoribus pandere. Unde scripsum ē, interroga
patres tuos & annuntiabunt tibi. & ideo recte patres appellat eos qui eū
qui ab initio ē ideo dnm̄ xp̄m una cum patre & spū sco nosse & suis auc
toribus fideliter predicare didicerunt. Scribo uob adolescentes q̄m
uicistis malignum, Adolescentiae tempus lubricum ē propter in cen
tiua carnis. sed & propter robur & atis certamini habile. Un de
adolescentibus iohannis illis scribit qui tempramenta uoluptatu
carnalium uerbi dei amore uicerunt, Scribit & eis qui maiore perfec
tione in lare propter uerbum dei persecutionibus cunctas malignis hostis
machinas fortiter contempserunt. Scribo uob infantes q̄m cognouis
tis patrem, Infantes dicit humiles spū. qui quo magis humiliari subpo
tenti manui dei consentiunt. eo sublimius & ceteris eius archana
cognoscunt. Sicut de alibi dicit eidem patri filius, Abscondisti
haec a sapientibus & prudentibus & reuelasti ea paruolis, Scribo uobis pater
q̄m cognouistis eum qui ab initio ē, Commendat hoc & repetit
mementote uos patres esse. ne oblituscimini eū qui ab initio ē. per di
stis paternitatem, Scribo uob iuuenes quia fortes estis & uerbum
dei uobis manet & uicistis malignum, Etiam atq; etiam consideratis
quia iuuenes estis pugnare uos uincatis, uincite ut coronemini. humile estor

neinpugna cadatis; Nolitediligeresemundum neq; eaquaesunt
Omnib; haec generaliter ecclesiefilius scribit & hiruidelicet quipatres
sunt promaturitate prudentiae addoctrinde; & illis quinfantes per
deuotionem humilitatis & eisqui adolescentes uel iuuenes propter deuita
temptationum certamina; Omnib; hispater mandat ut utantur
quidem mundo adnecessitatem sed nondiligant addesideria superflua;
sicut & paulus ait; & carnis curam nefeceritis indesideriis. Siquidil &
erit mundum non est caritas patris ineo; Nemosibimentitur unum cor
duos tam sibi aduersarios amores non capit, Unde & dns ait; Nemopotest
duob; dominis seruire; & iterum nonpotestis do seruire & mammonae;
Sicut enim caritas patris fons est omnium & origo uirtutum. ita dilectio
mundi cunctorum est radix & fomes uitiorum; Undesequitur; Qm omne
quod est inmundo concupiscentia carnis est & concupiscentia ocu
lorum & superbia uitae, Omne quod immundo est dicit omnes
quimente inhabitant mundum quiamore incolunt mundum, sicut cae
lum inhabitant quiconuersationem habent angelis quorum cor sursum est!
Quamuis cathecumbulent interra; Omneergo quod immundo est. idest
omnes mundi dilectores. nonhabent nisi concupiscentiam carnis con
cupiscentiam oculorum. & superbiam uitae; His quippe
uitiorumuocabulis omnia uitiorum genera conprehendit; Concupis
centiamsanq; carnis est omnequod aduoluptatem & delitias pertinet corporis;
Inquib; sunt maxime crib; potus concubitus; Dequib; salamon ait;
Sanguisugae duaesunt filiae dicentes. affer affer; Concupiscen
tia oculorum omnis curiositas quaefit indiscendis artib; nefariis;
Incontemplandis spectaculis turpib; uel superuacuis. inadqui
rendis reb; temporalib; indinoscendis. & iam carpendisq;
uitiis proximorum; Superbiauitae est cumsequitur; iactantia & inhonoribus;
Per haec tria tamen cupiditas humana temptatur. per haec dia temptatus

& uicaus; per concupiscentiam scalicā carnis cum hostis cybum ligni ad ēsū ostendit eumq; ad comedendū suasit; Per concupiscentiā oculorum cum diceret; scietis bonum & malum & aperientur oculi uri, per superbiam uitae cum diceret; eritis sicut dii. per hęc temptatus ē dnr & uicit, per concupiscentiam carnis ideſt cibum ubi suggerit̄r. Dicit lapides isti panes fiāt; Per concupiscentiam oculorum idē curiositatem. ubi de pinnā templi admonetur. inſedeor summittat; Temptandi gratia utrum ab angelis suscipiat Per superbiā uitae ideſt inanem iactantiā ubi in monte constituto ostendunt omnia regna mundi & promittuntur si adorauerit; Quę ñ est a patre sed & mundo; Non ē pugna nob uitiorum & do patre & conditore naturaliter inserta sed & mundi huius amore quem creatori preferimus nob accēdisse probatur; Fecit enim dr̄ homines rectos & ipsi semiscuerunt infinitis quęstionib. ut ſalamon testatur, Unde & iacob; ait; Nemo cum temptatur dicat q̄m a deo temptat ur. Dr̄ enī intemptator malorum est; Ipse enim neminem temptat; Unusquisque enim temptatur a concupiscentia sua abstractus & inlectus. Et mundus transit & concupiscentia eius. Qui aut fecerit uoluntatem dni manet in ęternum; Mundus transibit cum in die iudicii p ignem immeliorem mutabitur figuram ut sit caelum nouum & terra noua, transibit & concupiscentia eius qui a tempus patrandae luxuriae uel alicuius peccati ultra nonerit. In illa aut die peribunt omnes cogitationes eorum, illae utiq; quib; ergo mundi huius desideria intendebant, quia non fecit uoluntatem dni neq; quam eius cogitationes mundo transeunte pereunt: sed quia celestia & ętęrna desiderabant immobiles perpetuo manent quia premia supna quae secuti ēt conseqūt̄ur; Unde & dns de femina deuota imino deum aquaq; anima quae uoluntatem suam p fectae fecu tafuerit ait. Maria optimam partem elegit quae non auferetur a ea Qui ergo in ęternum manet in carne cursus qui dr̄ q; concupiscit. eaque transire nescium amplectatur eius qui ęternus ē di uoluntate sequatur

Filioli nouissima hora est; nouissima hora nouissimum seculi tempus quod nunc agitur dicit. Juxta illa dni parabolam ubi operarios in uineam suam a prima hora a tertia. a sexta a nona & ab undecima narrat esse conductos: A prima nanq; hora uineam dni excolebant. qui primordia seculi uel docendo uel recte uiuendo sui creatoris uoluntatem seruiebant. Ab hora tertia qui a tempore noe. Ab hora sexta qui a temporib; abraham. Ab hora nona qui a temporib; legis date. Ab hora undecima qui a temporib; dominice incarnationis usq; in finem seculi celestib; famulantur imperiis. In qua undecima hora & aduentus in carne saluatoris furatur & secum rapere tur antixpi. quae preconia salutis impugnare & prophetarum prefagio signata est. Unde sequitur Et sicut audistis quia antixpi uenit nunc antixpi multi facti sunt; Antixpos dicit hereticos. sed & illi qui fidem catholicam quam confitentur. peruersis actib; destruunt. antixpi i dest xpo contrarii iure uocantur. Qui omnes illi maximo antixpo in fine seculi uenturo quasi suo capiti testimonium reddunt. Unde & paulus de illo ait. quod mysterium iam operatur iniquitatis; Unde scimus quia iam nouissima hora est. Unde. quia antixpi iam multi facti sunt. Potest aut & iam sic intelligi quod aut iam tunc nouissimam fuisse homines. qui a persecutio illius temporis qua ab hereticis ingerebatur. magnam similitudinem habuerit ultime illius persecutionis. quae imminente die iudicii uentura est. Quamuis hec lingua iam tam uerauit ecclesiam uexauerit. illa & ita gladius sit uexatura feroci; &, & nobis & erunt sed non erunt & nob Plangendum uidebatur uidamnum cum audiremus & nobis & erunt. sed mox consolatio nobis offeratur cum subdit. sed erant & nobis, Constat enim non posse & ire foras nisi antixpos. Eos aut qui non sunt xpo contrarii foras & ire nullo modo posse. qui enim non est xpo contrarius in corpore ipsius ther &. Sed sunt qui intus sic sunt in corpore dni quando curatur corpus ipsius & sanitas perfecta erit. non nisi in resurrectione mortuorum: Sic sunt in corpore xpi quo modo humores mali quando euomuntur tunc releuatur corpus. Sic & mali quando & erunt

tunc releuatur ecclesia: & nob dicerunt inquit sed nolite tristes esse
quia onerant & nobis; Undeprobat namsi fuissent & nob manssissent utiq;
nobc; Hinc ergo uidendum quia multi qui non sunt & nob Accipiunt nob
cum sacramenta xpi, Sed tempratio probat quia non sunt & nob; Quando
illis tempratio uenerit uelut occasione uenti paleas uolant foras quia grana non
erant; Omnes aut tunc uolabunt cum area dominica coeperit uentilari
in die iudicii; Si qui sane dicerunt peccando sed penitendo redeunt. hi nan
ante xpi sed in xpo esse probantur. si illos finis uitae presentis in ecclesia
manentes inuenerit. Sed & manifestius omnes qui non sunt & nob; Ideo p
mittit dno. quidam & ante ultimam discussionem & eunt de ecclesia: often
dente esse non esse ecclesiae membra: nec pertinuisse ad corpus xpi:
ut p hoc manifeste clarescant omnia: quia non sunt omnes & nob: qui nob
cum iuncti sunt positi: sacramenta xpi capiunt: Sed soli qui digna eisdem sacra
mentis opera: inuenitur ecclesie xpi faciunt; Se uos unctionem habetis a deo:
& nos tris omnia; Unctio spiritalis: ipse spiritus est: cuius sacramentum est in
unctione uisibili; Hanc unctionem xpi dicit: Omnes qui habent cog
nos cere malos & bonos: nec opus esse ut doceantur: quia ipsa unc
tio docet; & bene cum hereticis loquebatur: repente conuersus
Ad suos auditores dicit: unctionem eos habere deo: ut often
dat eis contrarios: quod hereticis & omnes anti xpi: gratiae spi
ritalis munere sunt priuati: nec pertinent ad dnm: qui seruocari
apostatis consueuit: Qui potius inter ministros satane: qui sci
entiam nihil habent: cum per detractionis locum teneat; Non scripsimus uob:
quasi ignorantib: ueritatem: Sed quasi scientib; eam; Nostis enim
ueritatem fidei & uitae: docta p unctionem spus: nec opus habetis
docen: nisi ut perseueretis in eo quod coepistis; Et qm omne men
dacium & ueritate non e; Hic uersus pendet a superiore; & est sensus;
Non scripsimus uob quasi ignorantib: ueritatem: sed quasi scientib; eam;
Et hoc quoq; scientib;: qm omne mendacium & ueritate non e;
Ecce enim admonitti sumus: quomodo cognoscamus anti xpm;

Xpī dixit; egosum uerītas. Omne autē mendatium. nonē ex ueritate.
Omnes ergo qui mentiuntur. nondum sunt exp̄o; nondixit quodda mendacium ex ueritate.
quodda mendatium nonē ex ueritate; Nemo sedecipiat. nemose inludat; Om
nemendatium. nonē ex ueritate; Quisē mendax nisi qui negat. qm ihs
noneſt xpūs; Predixerat omnemendatium ex ueritate non esse. sed
quia multasunt genera mendatiorum. nonparum inter se dispariā. nunc
quasi singularemendatiumponit. negationis xpi; quianimirum hoc.
tamnefandum execrabile mendacium ē. ut in eius comparatione.
cētera aut parua uideantur aut nulla; iuxta quod peccanti hierusa
lem dictum ē; iustificatur ē sodoma exte; Propria aut iudeorum ē hec
negatio. ut dicant. qm ihs non ē xpūs; sed hereſici qui male credunt
de xpō. negant ihm esse xpm. quia de xpō non recte sentiunt. neq; eum
talem confitentur. qualem diuina ueritas docet. sed qualem ipsorum
uanitas fingit; Mali quoq; catholici. qui xpi mandatis optemperare
contempnunt. ihm esse xpm dénegant. Cui non ut xpō di filio. de
bitum timoris. uel dilectionis seruitium impendunt. sed uelut homi
nulli ut potentiae adhibitum. contradicere nontiment. Ideoq; omnes
mendaces et anti xpi. id est xpō contrarii probantur et iste. de quo san
ctus apostolus; qui confitentur se nosse deum. factis aut negant;
Hic est anti xpūs. qui negat patrem et filiū; Hac sententia cum hereticis.
maxime per cuncta uideor. qui hm negantes esse xpm filium dei. nihilo
minus dm patrem se habere dicebant. Offendens eos. frustra dm patrem
confiteri. qui filium negant; hinc et ipse dns. eos et secrans ait; Si ds pater
uester esset. diligeretis utique me; Ego enim et dō et uenī et ueni;
Omnis qui negat filiū. nec patrem habet; qui confitetur filium. et
patrem habet; Confessionem hic. uocis. cordis. et operis inquirit.
Qualem quaerebat paulus cum ait; et nemo potest dicere dnūm ihm. nisi
in spū scō; Quod ē aperte dicere est; nemo potest nisi donante gratia spūs
scī. p fidei confessionem et actionem. xpō dnō famulari; Vos quod audis
tis ab initio. in uobis p manebit; Si in uob p manserit quod ab initio audistis.

&uos in filio & patre manebitis. Illam inquit fidem ill& dogmatactotu& eor-
defectamini. quae& primis ecclesiae nascentis &tempore mb. apostolorum
uoce per cepistis; ipsa sunt enim sola quis diuinae gratiae participes
reddant; Et si quis uob dixerit. ecce hic ē xp̄s. ecce illic. nec credatis;
& surgent enim pseudoxp̄i. & pseudoprophetae utq̄ dn̄s praedixit; & uos
in quit in patre. & filio manebitis; Et lium primo ponens. quasi cut ipse
filius dicit. nemo uenit ad patrem nisi p filium; Nullus diuinae celsitu
dinis gloriam uidebit. nisi per sacramenta humanitatis. quam filius suscepit
renatus ē; Uel certe ideo filium primo. & sic patrem nominauit. ne dicas
arrianum. filium minorē patre propter ea credendum. quia num quam ante
§§ patrem nominatus inueniatur; Et hae& promissio. quam ipse pollicetur ē nob
uita & &esha; Quasi quereretur mercedem & diceret., Ecce in me quod abinitio
audiui custodio. o pro tempore operi cula labores. temptationes. pro ista promis sio
ne sustineo. quem fructum. quam mercedem. uel quid mihi postea dabit.; &
haec est inquit promissio. quam pollicetur ē nob uita & &esha; Memoria promissi
mercedis. p seuerantem re faciat in opere; Haec scripsi uob de his. qui seducunt uos.
Seductores quos nominat. non solum her&ici sunt intellegendi. qui per uersa doc
trina querunt auertere a fide. Sed & hi qui p inlecebras. uel aduersa seculi.
a promissione uitae & &esha e. mentes infirmorum. male mulcendo siue terrendo
§§ de&rahunt; Et uos unctionem quam accepistis ab eo. maneat in uob. & non ne
§§ cesse habe&is. ut aliquis doceat uos; Hoc inquit dn̄o iuuante procurate. ut spūs
sci gratiam. quā in baptismo consecuti estis. integram uto in corde seruetis & cor
pore. Iuxta illud apostoli pauli; spm nolite & stinguere; Sic q; fit. ut docente
interius uos spū. minus indigeatis. & trinseca hominum institutione doceri;
Potest unctio de qua loquitur. ipsa cuncta intelligi. quae diffunditur in cor
dib; nr̄is. p spm scm qui datus ē nob. quae certissime ad obseruanda cti man
data. cor quod implet & inflammat; Sed sicut unctio eius docet uos de omnib;
Merito addit de omnib;. quo modo in euangelio dn̄s. de eodem spū loquens
discipulis ait; ipse uos docebit omnia; quamuis idem spūs cor di assit audi
entis. otiosus ē sermo doctoris; Nemo ergo doctrina homini tribuat. quod

&oredocentes intellegit. qui a nisi intus sit quidocat. doctoris lingua & foris uua cum laborat, nec tamen doctor cessat ededet &. quin quod ualet faciat, iuxta id quod ait paulus, ego plantaui. apollo rigauit. sed ait mercedem non dedit, Et uerum est & non est mendacium; Sollertia uero crebra tentatione inculcat. uera esse quae predicat. & ab omni falsitatis sorde mundissima. ut eos qualiter predicare presumpserunt coerceat. Et nos quoque sedulus admoneat. non aliter uti am posse inuenire ppm quam. nisi illam sequamur. fidei & operis castitate. quae per apostolos primitiuae ecclesiae data est. atq; eandem sequendo & custodiendo. usq; ad finem uitae huius pmanebimus; Cui simile est illud apostoli; Nemo uos seducat in ullis uerbis. propter haec enim uenit ira dei in filios diffidentiae; Quod uero in alia translatione dicit. & uerax est & non est mendax. ad primum uersiculum respicit quo dicitur; sed sicut unctio eius docet nos de omnibus. significans quod uerax est eademunctio. Ideo ipse ipsi qui doctos homines. mentiri non potest; & sicut docuit nos. manere in eo, doctrinis uariis & peregrinis. nolite abduci. Et a fide eius cuius quo ipse docuit illo manere; qui enim perseuerauerit usq; in finem. hic saluus erit; Et nunc filioli manete in eo. ut cum apparuerit. habeamus fiduciam. & non confundamur ab eo in aduentu eius. Qui inter persecutiones infidelium. inter infestationes carnalium proximorum. p manet in deo. fiduciam habet in aduentu eius. scient quia pauperum patientia non peribit in finem; Atqui cum quis erubescit. uel percutienti se in maxillam. prebet alteram. uel conuitium a proximo illatum patienter sufferre. uel alia huius cenodi quae dns iussit obseruare. uel certe intempore persecutiones. publice xpi anum se profiteri metuit. iste nimirum fiducia in aduentu dni habere non potest. qui fiduciam professionis eius. in hac uita seruare neglexit. quin potius confundetur ab eo in aduentu eius. hinc nam quidam; qui me erubuerit & meos sermones. hunc filius hominis erubescet. cum uenerit in maiestate sua & patris. & scorum angelorum;

Si Certus quem iustus est. certos. quem omnis qui facit iustitiam. & ipse natus est; Iustitia modo nra & fide; iustitia apud eum a nobis. nisi in angelis & cum in angelis. fide compaginentur. tamen si quae apud eum iustitia est. animarum & spirituum. & quos dei creauit. in angelis est seis. & iustis bonis. nullo lapsu auersis.

nulla sup̄bia cadentib; sed manentib semp in contemplatione uerbi dei &
nihil aliud dulce habentib; nisi a quo creati sunt; in ipsis p fecta iustitiae;
Jn nobis aut; & fide coepit esse secundu spm; Unde dicit psalmista, incipite dno
in confessione; Incipite inquit; in tribus iustitiae nris; confessio peccatorum;
Cepisti non defendere peccatum tuum; iam in choasti iustitiam; Perficit aut
aut inte; quando nihil aliud facere delectabit; quando obsorbebitur mors in uic
toria; quando nulla concupiscentia titillabit; quando non erit pl uctatio cum
carne & sanguine; quando erit corona uictoriae & triumphus de inimi
co; tunc erit per fecta iustitia; Ergo si scitis qui a iustus e aut; scitote, qm
omnis qui facit iustitiam & ipse natus e; & do. & xpo; & qui a dicit; & ipse natus
est; hortatur nos; Jam ergo qui a nati & illo sumus; per fecti sumus; Audite mq; se
quentia; Uide qualem car itatem dedit nob pater; ut filii dei nominemur &
simus; Magna gratia conditoris nri; qui a nob donauit; ut eum amare & no
uerimus & possimus; & tta amare utpatrem filiu; cum & hoc magnum esset &
sic amare illum possimus, quomodo fideles serui dominos; Quomodo domi
nos; deuoti amant mercenarii; Qualiter aut dei filii effici debeamus;
idem iohannes in euangelio testatur; Jn propria uenit; & sui eum non receperunt;
Quotquot aut receperunt eum; dedit eis potestatem filios dei fieri his
qui credunt in nomine eius; Communicato igitur utroq; testimonio; constat
qui a p fidem & dilectione filii dei efficimur; sed & pelagii & arrii dogma
per haec condemnatur; pelagii quidem; qui dicere ausus erat; homines sine
gratia dei posse salu ari; condemnatur heresis; in eo quod dicitur; ad o nob car
itatem dari uel potestatem; qua ad optionem filiorum accapiamur; por
ro arrius; qui dicebat minorem patri; ac dissimilem esse filium; refellitur
in eo; quod idem iohannes; & hic dicat a patre nob; a patre nobis dari
caritatem; qua filii dei nominemur & simus; & in euangelio p dominu saluato
rem; ait; potestatem dari credentib; filios dei fieri; Constat enim
unius substantiae eiusdemq; eos esse potentiae; quae equaliter hominib;
atq; indifferenter celestia donatribuuntur; Propter a hoc mundus
non nouit nos; qui a non nouit eum; Mundu in hoc loco; mundi amatores; appel

lat̄; & hoc̄ quod idem ipſi in iudicio cuiuſ cōrum gloria quorum fidē
diſp̄xerant dicturi ſunt inter ſe gementes & p̄ ententia ā gentes; hi ſunt
quos habuimus aliquando in deriſum. & in ſimilitudinem improperii; nos in
ſenſati. uitam illorum eſtimabamus inſaniam & finem illorum ſine honore; quo
modo computatus inter filios dei & inter ſcos ſors illorum ē; Carissimi nunc
filii dei ſumus. & nondum apparuit quid erimus; & paulus ait, Mortui
enim eſtis. & uita uestra abscondita ē cum xp̄o in deo; Mortuus fidelis ē & ſtinc
tione eu & eris uitae quae erat in peccatis & uitam habentes nouam.
in xp̄o fidem cuius altitudo necdum uisibilit nob apparuit;
Scimus q̄m cum apparuerit similes ei erimus; & hoc quoque paulus aliis
explicat uerbis, Cum xp̄s inquiens apparuerit uitam uestra tunc & uos apparebitis
cum ipso in gloria; Similes inquit ei erimus. Quia cum immutabilis &
ꝑfectae diuinitatis contemplatione pfruemur nos quoq; immortales
erimus & similes quidem erimus. quia beati & tamen creatori similes
non erimus. quia creatura ſumus; Quis enim ſimilis erit inter filios dei do.
quam quam poſſit hoc & iam de immortalitate corporis dictum uideri;
& in hac quippe ſimiles erimus dō. ſecta tantummodo filio. qui ſolus immorta
litate corp̄ accepit in quo mortuus reſurrexit atq; id ad ſupna puexit;
Q̄m uidebimus eum ſicuti ē; esse dei. & ꝑfectum hunc atq; incommutabile
p̄manere; unde ad moyſen dicit; Ego ſum qui ſum; & dices filiis iſrahel.
qui eſt miſit me ad uos; Uidebimus ergo eum ſicuti ē. quando hunc in
ipsa dei ſua ſubſtantia contemplabimur; qd in hac uita nulli prorſus electorum conceditur. cum & ipſe legiſlator ꝑ ſe ipſum in angelo
caſpecie contemplari ſolebat. obsecrans dicat; dn̄e oſtende mihi
temet ipſum. ut uideam te. ab eo dō dn̄o audierit; nemo uidebit faci
em meam & uiuet; Uerumtamen p̄ romerito magnae ſcitatis ait; Oſtendam
omne bonum tibi; hinc & paulus ait; Nunc uidemus p̄ ſpeculum in
enigmate tunc aut facie ad faciem; Unde quod reſponſum ē moyſi.
uerum ē. qui a nemo poteſt faciem dei uidere & uiuere. ideſt. nemo po
teſt eum in hac uita uiuens uidere ſicuti ē. Non multi uiderunt.

sed quod uoluntas di elegit · non quod natura formauit; & illud quod
iohannes ait · qm uidebimus tum sicuti e · non sicut enim homines uidet ·
quando uoluit in specie qua uoluit · non in natura · quae in semetipso & ita
cum uidet & uti latuit · sed sicut e quod habeo amoy sipse ebatur · cum
eo dico & uti · ostende mihi tem & ipsum · habeo qui cum illo facie ad facie
loquebatur; non quod di plenitudine quis qua · non solum oculis corporis ·
sed uelipsamente aliquando comprehendit ·, Aliud est enim uidere ·
aliud est totum uidendo comprehendere · quando quidem id uidetur ·
quod presens utriusq; sentit, totum autem comprehenditur uidendo · quod ita
uidetur · utnil eius lateat uidentem · aut cuius fines circumspici possunt ·
sicut nihil latet presentis uoluntatis tuae · Cir cum spici autem potest finis ·
animi tui; exempli gratia duo posui · quorum alterum ad mentis obtutum ·
alterum ad corporales oculos pertinet; Usus enim ad utrumq; referendum
§ est · id e · & ad oculos & ad mentem ·, & omnis qui habet spem hanc in eo ·
se ipso fiat se · sicut & ille sct e, Multi sed dicunt spem habere uitae aeternae
in xpo · sed hanc confessionem negligenter uiuendo euacuant; Manifes
tum autem de se iudicium · spei supnae & hibet · quibonis operandae actib;
studet · Certus quod non aliter ad similitudinem di · qui in futuro per
ueniat · nisi si di sanctitatem in presenti se sci ficando · id est abnegando
impietatem & secularia desideria · sobrie aut & iuste & pie uiuendo imitet ·
Sicut autem divinae sanctitatis munditiam · pro nra e capacitate mensurae · iube
mur imitari · sicut divinae similitudinis gloriam · pro nra · id est creaturae
mensura sperare precipimur; Neq; enim pelagianum dogma · iuuat · sic
credendum est · quod dicatur de homine · se ipsum sanctificare · quasi aliquis ipse ·
sine divino auxilio se ipsum sanctificare · per liberum arbitrium possit; Sed qui habet
spem in dno · se ipsum sanctificat se quantum potest ipse intendendo · & eius per omnia
gratiam flagitando · qui ait · sine me nihil potestis facere · erq; dicendo ·
adiutor meus esto · ne derelinquas me · es tu ne despicias me ·
§ Omnis qui facit peccatum · & iniquitatem facit; Nemo dicat · aliud est
peccatum · aliud iniquitas; nemo dicat · ego peccator sum · sed iniquus non sum;

Omnis enim qui facit peccatum & iniquitatem facit · & peccatum ē iniquitas;
Uirtus huius sententiae · fecit ius in lingua grecorum · qua ep̄ta ē epistola con
prehenditur; siquidem apud eos iniquitas anomia uocatur · quod significat
quasi contra legem · uel sine lege factum; siquidem l & latine · grece nomos
uocatur; Cum ergo dicit iohannis · qui a omnis qui facit peccatum · & iniqui
tatem facit · hoc ē anomian · & peccatum ē iniquitas · manifeste insinuat · qui a
omne quicquid peccamus · contra legem di facimus, iuxta illud psalmistae;
preuaricantes reputaui · omnes peccatores terrae; Omnes enim qui peccant ·
preuaricationis rei · hoc ē non solum illi · qui data sibi scripta legis scita contemp
nunt · sed & illi qui innocentiam legis naturalis · quam in proto plasto omnes
accepimus · siue infirmitate siue negligentia · siue & iam ignorantia corrumpun-
tur; Sed & latinum nomen · eidem rationi congruit · quo iniquitas · quasi equi
tas deuersa nuncupatur · ; Quisq; facit peccatum · & iniquitatem facit · & pecca
tum ē iniquitas · ; Qua qui cumq; peccat · contrarius nimirum equitati diuine
legis · peccando & iste ; Uerum nemo est qui peccatis & iniquitatibus · ad purum
carere nequimus · prorsus de salute desperemur · uideamur quid sequitur
|| dein̄ · ; Et scitis · q̄m ille apparuit ut peccata tolleret · & peccatum in eo non ē ;
Hoc & iohannis baptistae testimonium dein̄ per hibens ait ; Ecce agnus dei ·
ecce qui tollit peccata mundi · ; Ideo autē peccata tollere potuit dns · quia pec
catum in eo non ē ; Tot & tanti immundum homines uenere per fecti ·
sed eorum nullus peccata tollere potuit mundi · quia nullus sine peccato esse
potuit in mundo · Non ergo gloriet̄ur pelagius · non se iulianus eius sec
tator & collat · audiens · qui a omnis qui habet spem in dn̄o · sc̄a ficat se ;
Nemo enim tollit peccatum · qui a nec l & quam uis sc̄a · & iusta · & bona ·
potuit auferre · nisi ille in quo peccatum non ē ; Tollit aut̄ · & dimittendo
quae facta sunt · & adiuuando ne fiant · & p ducendo ad uitam · ubi fieri
|| omnino non possit ; Omnis qui in eo manet · & n̄ peccat ;
|| In quantum in eo manet · in tantum non peccat ; & omnis qui peccat · non uidit
|| eum · nec cognouit eum ; Uisionem dicit · & cognitionem fidei · qua nusq; & ia
in hac uita · dum uidet delectatur · donec ad ipsam speciem apte uisionis eius · in

futuro peruenīat; de qua supra dictum; qñ uidebimur eum sicuti est.;
Omnis ergo qui peccat non uidit eum. nec cognouit eum; Si enim gustauit
& uidit & quam suauis ē dñs. neq; aquam sepeccando. audiendi sunt gloria
segregati &; & in quantum iusti memoriā habundantiae suauitatis eius
eructuant. & iusti dicti sunt & exultant. In tantum se a peccatis abstinendo. iusti
tradi eius incommutabili & incomparabili. concordare fata sunt;
Filioli nemo uos seducat; qui facit iustitiā. iustus ē. sicut & ille iustus est;
Justus est inquit. sicut & ille iustus ē; ut supra; sēi ficat se inquit. sicut &
ille sēr ē; non quod nrā iustitia uel sēitas. diuinae par esse ualeat: cum
scriptum sit; nō est sēr ut est dñs; sed sicut multum inter ē. interfaciem
hominis. & imaginem de speculo. qui à imago ē in imitatione. corpus imue
ritate. & tam si cut hic oculi. ita & ibi. sicut hic aures. ita sunt & ibi.;
Dis par. ē. res. sed sicut ad similitudinem referatur. ita & nos habemus qui
dem imaginem. sed non illam quam hab & filius, equalis patri; Nam & nos
pmodulo nrō. sinon sicut ille essemus. & nulla parte similes diceremur;
Ergo sēi ficat nos. sicut & ipse sēr ē.; Sed ille sēr & ēternitate nos sēi fide,
Justi sumus. sicut & ille iustus ē.; sed ille impsa incommutabili perp & uita
te. nos iusti credendo in quem non uidemus. ut aliquando uideamus;
Qui facit peccatum. & diabolo ē; non carnis originem ducendo & dia
bolo. sicut manichei credidit impiissime de cunctis hominib;. sed imita
tionem uel suggestionem peccandi. sumendo a illo; quomodo & nos
filii abrahe sumus facti. imitando fidem abrahae. & econtra iudei. non
filii abrahae. deserendo fidē habrahe. facti sunt filii diaboli. Dicente a deo dño, Vos ex patre
diabolo estis.; qm ab initio diabolus peccat.; Cum premittit & ab initio.
sub iunxit uerbum presentis temporis peccat. quia & quo initio coe
pit diabolus peccare. nunquam desiit. nec presentium salicet & poenarū
eo ipso initiate. nec futurarum m & u coercitus; Unde uere & illo esse dr.
quisq; a peccando se reuocare neglegit; Ab initio aūt diabolus peccat.
illo utiq; quo ipse factus ē. quo & iam creaturarum coepit origo
cunctarum; Neq; enim dubitandum ē. inter primas creaturas

angelos ēē conditos. sed ceteris ad laudē creatoris. gloriam suae conditionis
referentib; ille qui primus ē conditus. mox ut altitudinem suae claritā
tis aspexit. contra conditorem cum suis sequacib; tumidus superb: que eande
superbiam ab initio peccans. de archangelo ē in diabolum uersus;
§ in hoc apparuit filius dī. ut dissoluat opera diaboli; Omnes peccatores. & dia
bolo nati sunt. in quantum peccatores. Adam & dō factus ē. sed quando
consensit diabolo. & diabolo natus ē. & tales omnes genuit. quali
erat; Natiuitas illa deiecit ad mortem. Natiuitas secunda ideſt bap
tismi erexit ad uitam; Natiuitas illa habuit secum peccatum. natiuitas secunda
liberat a peccato. Ideo enim uenit xpūs homo. ut soluer& peccata hominū.
§ De qua solutione recte subditur. Omnis qui natus ē & dō. peccatum non fac.
§ qm semē ipsius in eo manet. & non potest peccare. qm & dō natus est.
Nam aut hoc de omni peccato dicitur. Si enim dixerimus. qui a peccatū
non habemus. nos ipsos seducimus. Sed de uiolatione caritatis. quamqui semen
dī ideſt uerbum dī. quo renatus ē in se hab&. committere non potest; hoc enim
§ sequendo manifestat dicens; In hoc manifesti sunt filii dī. & filii diaboli; Om
§ nis qui non ē iustus. non est ex dō. & qui diligit fratrem suū.
Dilectio ergo sola discernit inter filios dī. & filios diaboli. qui habent
caritatem nati sunt ex dō. qui non habent. non sunt nati ex dō. Quicquid uir
habe. hoc solum non habeat. nihil tibi prodest; alia si non habeas. hoc habe. &
impleta legem; qui enim diligit alterum legem implet uit. & plenitudo le
gis ē caritas; qm hęc ē annuntiatio. quam audistis ab initio. ut diligamus al
ter utrum; dicente dnō; hoc ē preceptum meum ut diligatis inuicem; non
§ sicut cain. qui ex maligno erat. & occidit fratrem suū; & propter quid occi
§ dit eum. qm opera eius maligna erant. fratris eius iusta; Expone quomodo
ex maligno erat cain. quia uidelicet ipse habebat maligna opera.
Ergo ubi est inuidia. amor fraternus esse non potest; sed peccatū maligni.
ideſt diabolī. ē in pectore talī. quia & diabolus hominē inuidendo eiecit eū.
Opera ergo iusta abel non dic nisi caritatem. opera mala cain non dic nisi odiū
fraternum; parumē qui odit fratrem suum. & inuidit operibus bonis;

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Hinc itaq; discernuntur homines. nemo aspicit lingua. sed facta.
cor sinon bene faciat profratrib. suis ostendit quid in se habeat; temptationib;
probantur homines. Nolite mirari fratres. si odit uos mundus. Mundum dilec
tores mundi dicit. nec mirandum. quia qui amant mundum. fratrem a mundi
amore separatum. & celestib; tamen desideriis intentum. amare non possunt.
ab ominatio ē aut peccatori religio. ut scriptura testatur. Nos scimus. qm
translati sumus de morte ad uitā. qm diligimus fratres. nemo se deuirtuti
b; & collat falso. nemo suarum uirium pauperem. ultra modum extuat. Aper
tum dat initium. quicumq; frater na dilectione plenus. qui & ad sortem elec
torum prinet. qui portionem habere inter ruituentium meruit.
Qui non diligit fratrem suum. manet in morte. Mortem animae dicit.
Anima enim quae peccauerit. ipsa morietur. Utraquippe causa mors anima. utra
animae dr̄. Mors corporis amittere spm. mors est animae amittere dm.
Unde constat. quod in amamor tui. omnes in hanc lucem nascimur.
trahentes & adam originale peccatum. sed xpi gratia fidelib; regenerando
agitur. ut anima uiuere possit. Verum baptis matis & fidei mysterium. illis
solum prodest. illos de morte traicit ad uitam. qui sincere mente diligun
fratres. Atq; ideo notandum. quod non ait. qui non diligit uenturus ē
in mortem. qua si deposcna perpetua loquerētur. quae est aeterna peccatoribus
in futuro. Sed qui non diligit in quit. manet in morte. in illa itaq; morte de qua etiam in hac uita. si frater per fecte amet. & surgere possit.
Hinc & dicitur in apocalypsi. Beatus & sc̄s. qui habet spem in se resurrectione
prima. in his secunda mors. non habet potestatem. Omnis qui odit fratrem
suum homicida ē. Si contemnebat quisq; odium fratrem. numquid & homi
cidium in cor de suo contemptur ut ē. non mouet manus ad occidendum ho
minem. homicida adhuc tenetur ad ō. Uiuit ille. sanat & iste iam interfector
iudicatur. Et fr̄ qm omnis homicida. non habet uitam in se manentem.
hic p fidem interfectos uiuere cernitur. non habet in se perpetuo manentem
uitam. Nam ubi tempus retributionis aduenerit. cum cain qui & maligno
erat damnabitur. & iam qui hoc homicidii genere tenetur. ut dicor &

& dissidear & pacem cum fratrib; non habeat, Norat dñs enim. quod nemo ab
solute vitae homicida non habet manentem. sed omnis inquit homi
cida scelicet non solum ille qui ferit. uerum & ille qui odio fratem insequit.
¶ In hoc cognoscimus caritatem qm ille pro nob animam suam posuit, Qualis p
fecta caritas esse debeat in nob. dominice passionis exemplo discimus;
Maiorem nemo habet dilectionem quam animam suam quis ponat pro
amicis suis. Unde & paulus ait. Commendat autem dñs suam caritatem in nob.
qm cum adhuc peccatores essemus. xps impius mortuus e, hanc debemus p & rus
habere monebat cum dño dicente. p & re amas me. pasce oues meas. respon
dit se amare. statimq; audiunt. Cum autem senueris & tendes manus tuas.
& alius te cinget. & duc & quo non uis. Hoc autem dixit ait euangelista. significans
quam morte clarificaturus esset & dñm. Cui enim amorem confitenti suas oues commendabat.
eum in testimoniu p fecta amoris. animam suam pro eisdem ouib; ponere do
cebat. Ille inquit pro nob animam suam posuit. & nos debemus pro fratrib.
animas ponere. Sed dicit forte aliquis. & quando possum habere istam cari
tatem. Noli ergo & te desperare. forte nata e. sed nondum p fecta e. nutriea
ne offoc & ur. & unde inquis nouimus inme esse caritatem quam nutria.
¶ audi sequentia. Qui habuerit substantiam mundi. & uiderit fratem suum
necessitatem habere. & clauserit uiscera sua ab eo. quomodo caritas dei manet
in eo. Ecce unde incipit caritas. si nondum es idoneus mori pro fratre tamen ido
neus esto dare ei & uis facultatem fratri. Si enim fratri molestiam patienti
non compatieris. non utiq; patris. & quo ambo regenerati estis. caritas ma
net in te. Filioli non diligamus uerbo ne lingua. sed opere & ueritate.
Opere uidelic & ut cum frater aut soror nudi sunt. & indigent uictu cot
idiano demus eis quae necessariae corpori. Similiter cum spiritalibus donis eos
egere conspicamus. prestemus eorum necessitati quae possumus. Veritate
autem ut eadem eis beneficia. simplici intentione largiamur. & non propter
laudem humanam. non p iactantiam. non in iuria aliorum. quim aioribus predi
substantiis. nihil tale fecerint. Quecunque enim menti huiusmodi ne uis
inficitur. in hac p ritate ueritatis habitare non ual. tam & si opera dilecti

§ onis· proximis impendet uid&ur; Jn hoc cognouimus· qm̃ ex ueritate sumus; Id est
cum operi pi& atis in ueritate facimus· pat& quia ex ueritate sumus· quae dr̃ ē; utpote
§§ qui& ius perfectionem promodonrō imitemur; & in conspectu eius suademus cor
danrā·; Haec sententia pend& a superioribus; · quia cum operi& ex ueritate proximos
dilig̃mus· manifeste cognoscimus· qm̃ in conspectu summę ueritatis suademus cor
danrā·; Omnes enim homines· cum ali quid facere disponunt· ad idem faciun me
dtandum· cor da sua reconuertere suadent, sed qui mala cogitant haec adō oc
cultare sua uolent uellent, ipso attestante qui ait·; Omnis enim qui male agit·
odit lucem· & non uenit ad lucem· ut non ar guantur opera eius·; Qui uero bona
opera ri medtantur· hi facillime sui cor dib; persuadent· ut conspectu diui
nitatis separe fieri desiderent, quod summę perfectionis indicium esse solet·
cum sua opera quiq; uel cogitatur· adō gaud& uideri; Unde ipse subse
quenter dicit·; Qui aūt facit ueritatem uenit ad lucem· ut manifest en
tur eius opera· quia adō sunt facta; Per ueram ergo dilectionem cog
noscimus· qm̃ ex ueritate sumus· & qm̃ in conspectu ei (de ueritatis) ius suademus cor da
nrā· hoc ē tales cogitationes cor danrā habere suademus· quae diuinis sanc
§§ digna conspectib;; Qm̃ si reprehendere nos cor· maior ē dr̃ cor denro·
& nouit omnia; Si ipsa conscientia accusauerit nor intus· quia non eo ani
mo bona nrā facimus· quo facienda sunt· Quomodo eius scientiam late
re possumus· cui& anitur; Ecce tu dn̄e cognouisti omnia· & qui a tenebrę
non obscurabunt abste· & nox sicut dies illuminabitur·; Carissimi si cor
§§ nm̃ non reprehenderit nos, fiuerum nob respondere· quia diligimus·
& germana dilectio ē in nob non ficta sed sincera· salutem fraternā quaerens·
nullum em ālamentum & pectans a fratre· nisi salutem ipsius·; Item si cor
nrm̃ non reprehenderit nos· uidelic& cum in oratione dicimus· dimitte nob
§§ debita nrā· sicut & nos dimittimus debitoribus nr̄is· Fiduciam habemus ad
dm̄· Non (in) conspectu hominum· sed ubi ipse dr̄ uidet in corde·;
§§ Et quod cum q; p& iemus· accipiemus a eo· qm̃ mandata ei cust& dimus·
§§ & ea quae sunt placita· coram eo facimus; Magna hęc & desiderabilis fide
lib; data promissio·; Si quis uero tamę ecos & absurdus ē· ut promissis non de

lectetur celestib; ⁊ salt amper timescat hoc ⁊ quod econtrario sapientia terribiliter intonat dicens; qui auertit aurem suam ne audiat legem. oratio eius erit execrabilis. ¶ Neq; enī huic beato iohanni sententiae contrarium uideri oportet. quod paulus ter dnm̄ rogauit ut discederet ab eo angelus satane. nec impetrare potuit. ⁊ sed dictum est illi; sufficit tibi gratia mea; nam uirtus in infirmitate perficitur; Et si enim non semper ad uoluntatem accipimus orantes. tamen mercedem deuotionis adsicluitem accipimus; Sicut idem paulus dnm̄ rogans ⁊ non quod querebat ⁊ sed quod utile habebat accepit; ita contra sepe reprobi. exaudiuntur ad uoluntatem. non exaudiuntur ad salutem. Unde et eorum capiti diabolus ut beato iob temptari. et auditus ē ad uoluntatem ⁊ sed non ad damnationem; Ideo enim concessus ē iste temptandus ⁊ ut eo probato. esset ille cruciandus; Cum ergo dixisset iohannes. quia quod cumq; petierimus. accipiemus ab eo. qm̄ mandata eius custodimus. ⁊ quasi quereret quemandata. continuo subdidit; Et hoc est mandatum eius. ut credamus in nomine filii eius ihu xpi. et diligamus alter utrum. Singulari numero mandatum premisit. et duo sequenter adiunxit mandata ⁊ fidem scilicet et dilectionem; quia nimirum haec ab inuicem separari nequeunt; Neq; enim sine fide xpi. recte nos alter utrum diligere. neq; uere in nomine ihu xpi ⁊ sine fraternadilectione possumus credere; et diligamus inquit alter utrum. ⁊ sicut dedit mandatum nob; Idest puro animo ⁊ non sicut latrones. uel quorum lib et aliorum patratores scelerum ⁊ quiuis utiq; alter utrum diligunt. ⁊ sed non caste. Sic enim mandatū dedit nobis cum ait; Hoc ē preceptum meum ut diligatis mutuo sicut dilexi uos; Quid est enim sicut dilexi uos. nisi ad hoc amate ad quod amauit uos ⁊ uide licet ut ad celestia regna pertingatis. et quam merce de hec mandata fidei et dilectionis seruantur ⁊ Sequit; et qui seruat mandata eius. in illo manet et ipse in eo; Sit ergo tibi domus dei ⁊ et esto domus dei manens do. et maneat in te dei; Man et in te dei. ut te contineat ⁊ maneas in domo. ne cadas; seruamandata eius. tene caritatem. non diuellere a fide illa us. ut glomeratus ⁊ in presentia ipsius ⁊ et securus manebis in eo. in die

perfidem · tuncꝑ speciem; manebit & ipse pennis inte · iuxta quod
ei psalmista decantat; In & ejus & ultabunt · & habitabit in eis;
Et in hoc speramus qm̃ manet & in nobis de spu quem dedit nobis; primis
temporib; · cadebat super credentes spm̃ scm̃. & loquebantur linguis
quas non didicerant · Nunc aut̃ · quia & · teriorib; signis scā ecclesia
non indiget · qui cumq; credens in nomine ihu xpi · fratem habuerit caritatem · spui sco̅ in se manentem · testimonium phibet;
Hoc enim agit spm̃ scm̃ in homine · ut sit in illo caritas; Quia
caritas inquit paulus · diffusa ē in cordib; nr̃is p̃ spm̃ sco̅ qui datus ē
nobis; Verum quia multi caritatem non habentes · & unitatem eccle-
siae puer so dogmate scindentes · nihilominus spm̃ se̅m̃ in se esse conten
dunt · recte subdit̃ur; Carissimi · nolite omni spui credere · sed
probate spiritus · si ex deo sunt · qm̃ multi pseudoprophetae · exierunt in mun
dum; & quis est qui probat spiritus · ut inde possint probari; doce & in
evangelio dnī · ubi dicit aventura · predicat · qualia iohannes · in suo
tempore prodebat; Attendite inquit a falsis prophetis · qui veniunt
ad vos in vestimentis ovium · intrinsecus aut̃ sunt lupi rapaces;
a fructib; eorum cognoscetis eos; numquid colligunt de spinis uuas · aut
de tribulis ficus · Sic sunt ergo fructus · a quib; spm̃ maligni · qui in pseu
doprophetis loquuntur · valent · dinosci; Spm̃ evangelicae & scismatum ·
& horridi hereticorum tribuli · quib; eos qui sibi incaute adpropiant ·
fidem lacerando contaminant; Sicut e contra fructus bonorum · Caritas
gaudium · pax · in spu sco̅ · per flagrantiam uuarum · fico
rumq; dulcedinem aptefiguratur; In hoc cognoscitur spiritus; Omnis spm̃ ·
qui confitetur ihm̃ xpm̃ in carne venisse · & deum · Confessionem in hoc loco · non
solum catholicae fidei · sed & operationis bonae · quae fit per caritatem
requirit; Alioquin nonnulli hereticorum confitentur · multi scismatici ·
multa falsi catholici · xpm̃ ihm̃ in carne venisse · sed confessionem suae factus
negant · non habendo caritatem; Caritas quippe di filium adduxit ad
carnem; & ideo quis quis non habet caritatem · negat illum · in carne venisse ·

talisq; spm dn̄o habere conuincitur ; Ipse aut ē spūs di · qui dicit ihm̄ xp̄m in carne uenisse · qui dicit non lingua sed factis · non sonando · sed amando, Et omnis spūs qui soluit ihm̄ · & dn̄o non ē , ille soluit ihm̄ · qui uel diuinitatem eius uel animā · uel carnem negat · quę eum uere aliter habere fides catholica docet , Soluit & ille ihm̄ qui mandata & uerba hui · uel pueritia uiuendo · uel puersius interpretando corrumpit ; Sed & ille qui unitatem scę ecclesiae · quam ihūs uenit colligere turbat · ihm̄ quantum in se · soluere nititur · nec mirum si tales & dn̄o non sunt · qui di opera uel uerba · uel sacramenta tam scindunt ; Intantum namq; & dn̄o non sunt · ut quidam eorum · qui prauo dogmate separare uolebant ab hominis dispensatione · di unitatem xpi ; hunc quoque uersiculum quo dicitur · Omnis spūs qui soluit ihm̄ & dn̄o · in hac epistola eraserūt · Ne scilicet & pauctoritatem beati iohannis conuincerentur errores ; Denique nestorius · nescire se prodidit · Hanc authēticis & emplarib; · indictam fuisse sententiam · ut q; ideo soluere non timuit ihm̄ · ac sep hoc dn̄o reddere · & extraneum · dicens beatam uirginem mariam · n̄ di · sed hominis tantum · & fecit sectatricem · ut aliam p̄sonam hominis · aliam faceret dicatis; neq; unum xp̄m in uerbo di & carne · atq; anima credens · sed septuarium · alterum filium di · alterum hominis p̄dicans ;

Et hic ē antixp̄s · de quo audistis qm̄ uenit · & nunc iam in mundo est; Uenit imminente die iudicii · natus in mundo homine · illo ceteris amplius · nefando filio iniquitatis · & nunc iam in mundo ē · habitans in mentib; eorum · qui xp̄o uel professione · uel opere · fine erubescendi repugnat ; Uos & dn̄o estis filioli · & uicistis eum ; Uicistis antixp̄m · confitendo ihm̄ xp̄m in carne uenisse · id est carnem habendo · quā do dicit ihs xp̄s uenisse in carne · quam & ipse in euangelio commendat · Maiorem ha dilectionem nemo habet · ut animam suam quis ponat pro amicis suis · Quomodo enim ponet filius ām mā suam pro nob · nisi carne induerit · ubi mori

possit ; Quisquis ergo uiolata caritate · quod libet dicat lingua uestra
ipsius negat xpm incarne uenisse · & ipse est antixpc ; & uereatur eum inquit,
Sed uincerunt . numquid liberi uirtute arbitrii, non utrique ;
taceat pelagius · dicat ipse ohiennis / qm maior est qui in uobis quam qui
in mundo ; Doc & ita q· eos seruare humilitatem · ne uictoriam uiribus
suis tribuant & arrogantia superbie uincantur ; Doc & in aduersa fiducia
am spem q· semp habere uincendi ; memoriam & inimicor & ihu xpi
ad protegendum / quam diabalus ad impugnandum ; Ipsi de mundo sunt / ideo
de mundo locuntur · & mundus eos audit ; Antixristi id est heretici / & si no
men xpi inuocant / si signo xpi se nocant / ipsi tamen de mundo sunt /
id est de illorum numero qui mundana sapiunt / qui infima querunt /
qui cae lestia ignorant / ideo ipsi de mundo loquuntur / uidelicet mundane
sapientiae ratione / xpiane fidei aduersantes / dicendo non posse fieri / ut
filius patri sit coeternus / ut uirgo intacta pariat / ut caro depuluere sur
gat immortalis / ut homo de terra editus / mansionem capiat / ut recens
natus paruulus primi hominis teneatur astrictus / nisi aqua baptis
mi renatus in xpo soluatur ; & mundus eos audit / quia spiritalium corda /
ad mundanos carnales q· sensus reuocate / a fidei simplicitate non ualent ;
Sed catholici quicumq· audientes illam dni sententiam / diligite inimi
cos uros / benefacite his qui uos oderunt / & orate pro persequentib· & calu
niantib· uos / & iterum / si dimiseritis hominib· peccata eorum / dimittet
& uobis pater uester celestis delicta ura / si aut non dimiseritis homini
b· / nec pater uester dimittet uob· / Dicunt se nullatenus suas iniurias pos
se dimittere / multas ; hi nimirum de mundo esse / & ideo de mundo loqui con
uincuntur / & qui a caritatis uiscera non habent / fructum fidei integerrima
mysteria seruare ; Sed nec ami christi nomine possunt carere / qui xpi
mandatis probantur aduersari · Nos ergo sumus ; qui nouit dm / audit
nos / qui non ex deo / non audit nos . Carnalis enim homo non percipit ea q· ; sunt
spi di / stultitia enim est illi ; Quis ergo nonnulli audire predicatores suos
tanti / profecto iste dm non nouit se / neq· ex deo esse cognoscitur / qui a caritatem

§ quam ergo hominem dr̄ exercuit imitari neglexit; In hoc cognoscamus spm
§§ ueritatis & spm̄ erroris, In hoc inquam quia qui audit nos spm̄ hab& ueritatis
qui non nos audit spm̄ hab& erroris, & hae discretio ē spirituum de qua supra
monuit dicens; probate spr̄s si ex dō sunt, Sed uideamus quid moneturus ē in quo
§§ illum audire debeamus; Carissimi diligamus inuicem qm̄ caritas ex dō est,
multum commendauit caritatem intente audiamus quid dixit ex dō est,
§§§ plus dicturus ē; & omnis qui diligit ex dō natus ē & cognoscit dm̄; qui non dil
§§§ igit non uidit dm̄ qm̄ dr̄ caritas ē; Quid amplius dici potuit; dr̄ caritas est;
facere ergo contra caritatem facere contra dm̄ ē; Nemo dicat in hominem pecco
quia non ex dō diligo fratrem meum, & facile ē peccatum in hominem in dm̄ solum non
peccem; quomodo non peccas in dm̄ quando in caritatem peccas; dr̄ caritas ē, in
hoc apparuit caritas dei in nob qm̄ unigenitum filium suum misit dr̄ in mundu
ut uiuamus per eum, Quomodo ipse dn̄s ait; maiorem hac dilectionem nemo hab&
ut animam suam quis ponat pro amicis suis, & ibi probata ē dilectio xpi in nobis
quia mor tuus ē pro nob, Dilectio patris unde probata ē in nob quia filium
suum unicum misit mori pro nob; sicut & paulus apostolus dicit, qui proprio filio
non pepercit sed pro nob omnib tradidit eū; quomodo non & iam cum illo
omnia nobis donauit, & in hoc ē caritas non quasi nos dilexerimus dm̄ sed
qm̄ ipse dilexit nos; Non illum diligamus prius, nam ad hoc nos dilexit
ut diligamus eum, Gratia quippe hominem p̄uenit ut diligat dm̄; quadi
lectione operatur bona, Unde psal mista, dr̄ mr̄ inquit misericordia eius pre
§§§ ueniet me; Et misit filium suum propitiationem pro peccatis nr̄is;
Et hoc ē maximum in nob diuinae caritatis indicium quia cum necdum ip
si pro peccatis nr̄is eum p& esse nos cesse mus misit ille filium suum ad nos
qui nob in recredentib; ultro ueniā dar& non q; ad paternae gloriae
societatem uocaret; In quib dā codicib; hic uersiculus ita legitur;
Et misit filium suum liratorem pro peccatis nr̄is; lirator aut sacrifi
cator est; Sacrificauit enim filius dei pro peccatis nr̄is non hostias pecudum sed
semetipsum offerendo; Unde paulus admonens ait; Estote ergo imitatores
dei sicut filii carissimi & ambulate in dilectione sicut & xps dilexit nos

&tradidit semetipsum pro nob: oblationem & hostiam do: in odorem suauita
tis; Cui sententiae concinit hoc quod & hic quoq: iohannes cohortando
subiungit dicens; Carissimi si sic deus dilexit nos: & nos debemus alter, utrum
diligere., Quod autem sequitur: dm nemo uidit umquam: maiori disputa
tione indiget. Cum dns & hominib; mundo cor de: dm uidendo promittat:
& deus dicat: quod angeli eorum semp uideant faciem patris, hanc au
sententiam: & ibi in euangelio suo ponit idem iohannes: Ubi & iam quomodo
dr uideri possit: consequenter adiungit dicens; unigenitus filius qui e
in sinu patris: ipse., Quod beatus pater ambrosius ita exposuit; & ideo dm
nemo uidit umquam quia eam quae inde habitat plenitudinem diuinitatis:
nemo conspexit: nemo mente oculis comprehendit; Uidit enim: ad utrumq;
referendum est; Denique cum auditur: unigenitus filius qui est in si
nu patris: ipse enarrabit: mentium magis quam oculorum uisio de
claratur: illa oculis haec mente comprehendit; Item beatus augusti
nus: in libro de uidendo do: de eadem disputans questione: Proinde inquit:
narrante unigenito qui est in sinu patris: narratione ineffabili: creatu
ra rationabilis: mundo & sca implebitur di uisione ineffabili: quam tunc
consequemur: cum equales facti fuerimus: quia sicut uidemur: ita uti bi
lia corporis sensib; nota: dm nemo uidit umquam; qm ria aliquando eo mo
do uisurus: non sicut ista natura uidebitur: sed uoluntate uisus est: specie
qua uoluit apparere: latente natura: atq; in se incommutabiliter per
manente., Eo autem modo quo uidebitur sicuti est. Nunc fortasse uidebitur
aquilis; dam angelis suis sit: Nob autem tunc ita uidebitur: cum erimus fac
ti fuerimus equales., & post aliquanta: exponens sententiam ei ambro
sii: Dm enim inquit nemo uidit umquam uel in hac uita sicut ipse:
uel etiam in angelorum uita sicut uisibilia ista quae corporali uisione
cernuntur; qui autem unigenitus filius: qui est in sinu patris ipse enarrauit;
Unde non oculorum corporalium: sed ad mentium uisionem dictum
planissime quod enarratur; Item post multa: ad eam uero uisionem inquit:
qua uidebimus dm sicuti est: mundanda corda commonuit;

+ species enim uidetur: ut sup uo narratur;

Quaenim corpora consuetudine loquendi uisibilia nominantur. propter eccl̄m inuisibilis dicitur. necorp̄ esse credatur. non quia cor damunda suae substantiae contemplatione fraudauit. Cum haec magna & rutilanter cel̄s dn̄s colentib. & diligentib. promittatur, dicente ipso dn̄o. quando corporalib. oculis uisibiliter apparebat. & inuisibilem se contuendum mundis corib. promittebat., Qui diligit me. diligitur a patre meo. & ego diligam eum. & ostendam me ipsum illi, haec quippe natura ceitur. aequaliter cum patre inuisibilis. sicut aequaliter incorruptibilis̄; quae continuatim apostolus posuit dicens; Regi autē inuisibili. incorruptibili; diuinam substantiam quae potuit hominib; praedicatione commendare., Or̄ ergo est inuisibilis. neq; oculo. sed mente querendus̄; Sed quem animo dum uisu uidere desideramus. oculum corporis purgatemur. unde uideri ipse queat. Volenter uidere dn̄m. oculum cordis. quod̄ uideri potest purgemur, Beati enim mundo corde qm ipsi dn̄m uidebunt., Verum quia haec uisio in futura speratur. quid agendum est nob. dum adhuc constituti in corpore. peregrinamur a dn̄o. quo solacio utendum. ubi diuina uisione necdum licet perfrui. Si diligamus inquit inuicem. dn̄s in nobis manet; Sed nemo putet dilectionē hanc in qua dn̄s manet. ab iecta & desidiosa quadam mentis rudine. immo mentis rudine. sed remissione & neglegentia seruari; non enī ista carnis. sed languor; Seruetur caritas ad corrigendum. & emendandum., Sed tum boni morer. dilectissimi. emendentur. corrigantur., Si ergo diligamus inuicem. sincera & disciplinabili caritate. dn̄s in nob manet. Operib; quidem ipsius caritas manifestatur, quamuis non uisibiliter appareat.

Et caritas eius in nobis perfecta est; Querendum aut. quo modo dicat perfectionem diuinae caritatis. immutata dilectione consistere. cum dn̄s in euangelio pronuntiet & non esse magnum. si diligamus eos qui nos diligunt. nisi ad inimicos & eam. de quibus hic poenitet. tacere uideatur. eadem dilectio pertingat. nisi forte ipsos quoque inimicos. fratres

amoris intuitu diligere debemus. Videli& utnonsemper inimica
remaneant. Sedrespiscant adibolilaqueū; nob q; germano foedereso
entur; Sidiligamus inquit inuicem dr̄ innob manē & caritas eius
innob perfecta ē; incipe diligere perfectū; eris. coepisti diligere. cepit in
tecl̄ habitare. ut perfectus habitando faciat te perfectum.

§ Jnhoc intellegimus qm̄ ineo manemus. & ipse innobis. quōd despū suo
dedit nobis; hoc ipsum quod despū suo dedit tibi undecognoscemus.
Jnter rogauit sercitua. siplena sunt caritate mebes spm̄ dī; paulo
teste qui ait; quia caritas dī̄ diffusa ē incordib;
§ nris. p spm̄ scm̄ quidatus ē; & nos uidimus & testificamur. qm̄ pater misit
filium saluatorem mundi; Nemo de salute dis̄perē. quia & si magni sunt
scelerum morbi quideprimunt. Omnipotens ē medicus qui salua;
tantum meminerit quisq; quia idem filius dī. quiuenit nr̄os ut sal
§ uos & uentur ut ē differentur, quicumq; confessus fuerit qm̄ ihs̄ est
filius dī. dr̄ ineo manē & ipse in dō; perfectam cor dis confessionem
dicit. quaenec male suadentium her&icorum possit fraude corrumpi.
nec persequentium pagan& tormentis conquassari. nec carnalium
fratrum &emplis. nec propriæ fragilitatis segnitia attrubāt; Sunt &enim
qui &iam uerbis negant. ihm̄ esse filium dī. quales multa prodentur fuisse.
eo ipso tempore quo haec scribebat iohannes; Sunt item qui confitent
uerbis. factis aut negant; Undebene nunc ait; Quicumq; confessus fuerit.
qm̄ ihs̄ est filius dī. dr̄ ineo manē & ipse in dō; Ipse paulo superius dicit; si di
ligamus inuicem dr̄ innob manē; Jnsinuans profecto. quia quisq; dilectione
§ infratres habē. illeuer& ihm̄ dī esse filium testatur; Et nos cognouimus &
§ credimus caritati. quam habet dr̄ innob; Cognouimus qui aihs̄ ē filius dī.
& qui apater misit eum saluatorem mundi. & credimus caritati. quam habet dr̄
innobis. quia ut dilect& cum habere& unicum. noluit eum esse unum. sed
ut fratres haberet adoptauit illi. qui cum illo possidērent uitam & etiam;
§ Dr̄ caritatē; Jam dixit illud superius. & ceteterum dicit, amplius tibi
non potuit caritas commendari. quam ut dicer& ur dr̄. 1 for te munus dī

cōtēpturus erat? num quid & dm contempnit? Et qui manet in car-
tate indomanet & dr ineo. Ui-
cissim insehabitant. & qui continet &
qui continetur; Habitat indo sed ut contineat nec ideo quia sic de ipsa
caritate apostolus dicit., Caritas numquā cadit, quomodo cadit quē
continet dr. Et in hoc perfectae caritas nobiscum ut fiduciam habeamus in die
iudicii; Dicit quomodo reprobet unusquisq. quantum in illo profecerit, quisquis
fiduciam habet in die iudicii p fectae in illo caritas, quid ē habere
fiduciam in die iudicii, non timere, ne veniat dies iudicii; Cum primo quis
ad poenitendum se de male actis conuerterit, incipit timere diem iudicii
ne uidelicet apparente iusto iudice, ipse damnetur inuitus; proficiuero
bonae conuersationis animo recuset dicere non timere quod timebat, sed potius
optare ut ueniat ille desiderentur cuncti gentib. sperans secum ciuitatem
to bonae actionis esse coronandum, Unde aut fiduciā in die iudicii possi-
mus habere, plenius subdendo manifestat; quia sicut ille est & nos sumus
in hoc mundo; Numquid uero potest esse homo sicut dr; Sed meminisse
oportet & quod supra dictum est, quia non semper ad equalitatem dicitur,
sed sicut dicitur ad quandam similitudinem; Quomodo enim dicit habeo ita
hic aut
hab & imago, numquid omnino sic, sed tenendi sicut; Si ergo facta
sumus ad imaginem dei, quare non sicut dr sumus, non equalitate, sed pro
modo nro; Inde ergo nobis datur fiducia in die iudicii, quia sicut ille est,
& nos sumus in hoc mundo, imitando uidelicet & perfectionem dilectionis in
mundo, Cuius illecebram plum nos cotidie prebet de caelo, De qua sal
uator in euangelio, Diligite inquit inimicos uros, & orate pro persequenti
b; & calumniantib uob, & sitis filii patris uri qui in caelis, qui solem
suum oriri facit sup bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos;
Timor non est in caritate; In fidi uidelicet caritate, quae admirati
onem diuinae bonitatis, & iam inimicis benefacere & hos diligere nouit,
Sed perfecta caritas foras mittit timorem; Illum scilicet timorem, de quo
dicitur; Initium sapientiae, timor dni, quo tim & quisq; incipiens ope
rari iustitiae, ne veniat districtus iudex, & se minus castigatum inueniens

damnat; Illa caritas pellit foras timorem. quae pro merito iustitiae fiduciā
hab& in die iudicii.; Sed & presentium aduersitatum timore perfecta caritas
éicit & animo. quam habere querebat. quid nō supplicans ait; a timore inimici
eripe animam meā, quem habebat quid dixit; qui nor reperabit a caritate xpi.
tribulatio an angustia. an persecutio. an fames. an nuditas. an periculum. an gla
dius &c &c &c.; Qui a timore poenam habet., Torquetur conscientia peccatorum.
nam dum facta nō iustificatio; Ideo in psalmo de pfectione iustitiae;
Conuertisti inquit planctum meum in gaudium mihi. conscidisti saccum meū.
& precinxisti me lętitia.; ut cantet tibi gloria mea & non compungar.; Ideo
non sit quod famul& conscientiam meam, Stimulat timor. sed nolit timere.;
interat caritas. quae sanat quod uulnerat timor; Qui autē timet. nondum perfec
tus in caritate.; qui a timor poenam habet. quomodo sectatio poenam habet medici.
Quam uis sicut sectionem medici salus optata. ita timorem caritas desidera
ta subsequatur., nec putari debet hic beatitudo hanc uis sermonib; esse contrariū.
quod psalm tradicit, timor dni ser. permanens in seculum seculi; Duo nam q;
sunt timores. unus quotidie homines dm. ne mittantur in gehennam; ipse
timor ille. qui introducit caritatem. sed sic uenit ut & erat; Sic enim ad huc propt
poenā timet dm. non dum amat quem sic timet. non du bona desiderat. sed mala
cauet; sed eo quod male cauet cōrigitur. & incipit bona desiderare. post
quā erit ut me timor ser. ille sic. ut nec pro bona amittat. ne mittatur in gehennā.
sed ne deserat presentia dni. quem amplectens. quo & eius frui desiderat;
Nos ergo diligamus. qm dr prior dilexit nos; Diligamus. sed qui ab ipse prior
dilexit nos; nam unde diligamus. nisi ille prior dilexisset nos; Hinc enim ipse
meus angelio dicit; non uos me elegistis. sed ego elegi uos; Ut aut perfecti erim
in caritate. Sic quem admodum nullius alterius rei. nisi sui tantum amoris
dilexerimus obtentum; Verum quia sunt. qui uerbo tenus dm diligunt; consulte
subiungitur; Si quis dixerit qm diligo dm. & fratrem suum odierit. mendax est.,
Unde probat quia mendax est; Audi; Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet
diligere dm quem non uidet quomodo potest diligere; quid ergo. qui diligit
fratrem. dm diligit; necesse est ut diligat dm. ut diligat ipsum dilectione;
nisi saluari nisi gratia prior nos ille dilexit. ita eum nos quoque nullius

Dr enim dilectio ē; & nequit dicere audere. & quid obstat diligere dm & si non diligo fratrem. Recte subdidit; Et hoc mandatum habemus ado ut qui diligit dm diligat & fratrem suum; Quomodo enim diligit eum cuius odisti mandatum; quis est qui dicat diligo imperatorem sed odi legem eius; non utique amator; Sed ui de inquit qua mandata tua dilexi dne; & ideo confidenter adiungit in tua misericordia uiuifica me. Omnis qui credit quia ihs xpc de natus ē; Quis ē qui credit qm ihs est xpc; quis cunctis ut sit xpc; nemo hereticorum nemo sacrilegorum dicat & nos credimus qui a ihs est xpc; nam & demones credunt & contremiscunt & confitentur; sicut in euangelio legimus; & sciebant ipsum esse xpm; sed quia dilectionem & opera ueritatis non habent & dō non sunt; & omnis qui diligit eum qui genuit diligit eum qui natus ē ex eo; Mira arte predicationis beatus iohannis ad dilectionem proximi nos accendere curauit. Primo commemorans quia omnis qui pfecte credit & dō natus ē; Deinde insinuans qui rectum sit quid dm diligit diligat & eum qui ex dō natus ē; Si quis enim tanta e tarditate sit ut hominem qui a homo ē qui a recum eandem inter ra peregrinationem tolerat amare neglexerit admonendus ut ex alterum ob id illud amet qui a & dō natus ē qui a particeps recum diuinae gratiae factus est qui a eadem recum uitae caelestis premia expectat; Quae quidem exhortatio specialiter ad illos pertinet qui non solum humanae consortio nature sed & fide professione fratres sunt nob effecti; Uerum quia nonnulli sunt qui proximos diligunt sed propter consanguinitatem uel aliquod commodum temporale. Recte ergo euangelista quis sit uerus proximi amator subdendo manifestat; In hoc cognoscamus qm diligimus natos dei cum dm diligimus & mandata eius faciamus; In hoc ergo solus recte proximum diligere probatur qui & iam conditoris amore flagrare cognoscitur; & nequis seipsum de conditoris amore fallere & uerbo uenus se amare pro fitendo bene cum dixisset & In hoc cognoscent omnes quo diligimus natos dei cum dm diligimus & addidit; & mandata eius faciamus;

Haec enim caritas dī. ut mandata eius custodiamus; hoc & ipse dnī dicit; Si quis diligit me. ser monem meum ser uabit; Probatio ergo dilectionis. & habitio est operis; Vere enim diligimus mandata eius. si animos uoluntatib; coartamus; Nam qui adhuc per inlicita desideria defluit. profecto dm non amat. quia ea in sua uoluntate contradicit; Et mandata eius grauia non sunt; & ipse dicit; iugum meum suaue ē. & onus meum leue; Neq; enim his ut dñi uel beati iohannis uerbis do uidetur ad uerum. quod ipse dnī alibi dicit; Quam angusta uia & arta porta ē. quae ducit ad uitam; & prophēta ad eum; propter uerba inquit labiorum tuorum. Ego custodiui uias duras. & apostolus; p multas tribulationes. oportet nos intrare in regnum dī; Quae enim natura sui dura sunt & aspera. spes celestium premiorum. & amor xpī. facit esse leuia; Durum namq; est. p̄secutiones pati propter iustitiam. sed & hoc facit suaue. quia ipsorum qui sic patiuntur. ē regnum celorum; Unde bene subditur;

Qm̄ omne quod natum ē & do uincit mundum; Ideo namq; mandata diuina non sunt grauia. quia omnes qui uere deuotione his mancipantur. & ad uer. sa mundi humus & blandimenta. pariter contempnunt. ipsa quoque mortem. uelut ingressum patriae celestis amantes. Et nequis suauitate. mundi uel luxus uel labores. se superare posse confidere. consulte subiungit; Haec est uictoria quae uincit mundum. fides nra; Illa animarum fides. quae per dilectionem operatur; illa fides quae non operatur illa fides. qua ei humiliter auxilium flagitamus. qua ait; In mundo pressuram habebitis. sed confidite. ego uici mundum; Qui est qui uincit mundum. nisi qui credit qm̄ ihs est filius dī. Vincit mundum. qui hm̄ esse filium dī credens. digna eidem fidei opem iungit; Sed numquid solus diuinitatis eius fides & confessio. uel & ad salutem sufficere; Unde sequentia; Hic est qui uenit per aquam & sanguinem. ihs xps. Qui ergo erat. & est. & uenturus est dī filius. factus ē homo in tempore. Ut quinos p diuinitatis suae potentia creauerat. per humanitatis suae infirmitatem recreare. Qui uenit per aquam & sanguinem. aquam uidelicet lauacri. & sanguinē suae passi

onis. Non in aqua solum sed in aqua & sanguine. Non solum baptiza
ri propter nram ablutionē dignatus est ut nob baptis mi sacramentum con
secraret & adtraderet uerum & iam sanguinem suum pro nobis. sua nos pas
sione redemit. cuius sacramenti semp refecti nutrim̃ur ad salutem.
§§ Et spūs est qui testificatur. qm xps est uerit̃as. Baptizato in iordane dño. descen
dit spūs columbae sup eum. testimonium illi perhibens. qui ueritas est.
hoc uerus dei filius. uerus mediator dei & hominum. uerus humani generis redemptor
ac reconciliator. Uere ipse mundus ab omni labe peccati. uere sufficiens tol
lens peccata mundi. quod & iam ipse baptista. uiso eiusdem spūs aduentu in
tellegens ait. Qui me misit baptizare in aqua ille mihi dixit. Super
quem uideris spm̃ descendentem. & manentem sup eum. hic est qui bap
tizat in spū sco. & ego uidi & testimonium perhibui. quia hic est filius
dei. Qui ergo spūs. ihs xps esse ueritatem testatur. ipse ueritatem cogno
minat. Baptista illum ueritatem predicat. filius tonitrui ueritatem
euangelizat. taceant blasphemi. qui hunc fantasma esse dogmatizant.
pereat de terra memoria eorum. qui eum uel dm̃ uel hominē esse uerum de
§§ negant. Quia tres sunt. qui testimonium dant. spūs & aqua & sanguis.
Spūs ded testimonium qm ihs est ueritas. quando sup baptizatum descen
dit. Si enim uerus deus non est & filius. neque aquam tanta manifestatione
spūs ueniret & scr. Aqua & sanguis. dede testimonium. qm ihs est ueritas.
quando de latere eius in cruce mortui manarunt. Qui dnullatenus fieri
posset. si uerum carnis naturam non haberet. Sed & hoc qui ante passionē
cum orat. factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrentis in terrā.
ueritatem carnis assumptae testimonium dat. Nec & icendum. quia
in hoc quoq; sanguis & aqua testimonium illi dederunt. qui a de mortui
latere uulgiter efflux erunt. qua erat contraria corporum atq;
ob id mysteriis aptum. & testimonio ueritatis fuit congruum. Uidelicet
insinuans. quia & ipsum dni corp̃. melius post mortem esse uicturum. re
surrectaq; in gloria. & ipsa mors illius nob uitā donare. Hoc quoq; qui a su
dor eius. in star guttarum sanguinis decurrebat in terrā testimoniū phibebat

nec sine uera diuinitate credenda ē humanitas;

illi sacrosco mysterio. quod ecclesiam totum porbem suo sanguine lauat &
tres sunt ergo. qui testimonium phibent uerum, & tres in quit unum sunt;
Jndiuiduam amq; hoc man & nihil q; eorum a sui conexione seiungitur. qui a nec si
neuera credenda ē humanitate diuinitas. Sed & in nob hec unum sunt. non
natura eius dem substantia. sed eius dem operatione mysterii. Nam sicut
beatus ambrosius ait. Spūs mentem renouat. Aqua proficit ad lauacrum.
sanguis spectat ad pretium. Spūs enim per adoptionē nos dī filios facit.
Sacri fontis unda nos ablut. Sanguis dn̄i nos redemit. Altera igitur in
uisibile. Alterum uisibile testimonium. Sacramento consequitur spūalis;
§ Si testimonium hominum accipimus. testimonium dī maius ē; qm̄ hoc est tes
§. timonium dī quod maius ē. qui a testificatus ē de filio suo. Magnum ē testi
monium hominis. qui phib & de filio dī dicens; Dixit dn̄s dn̄o meo sede ad
dex meis, & exp̄sa na ipsius filii; dn̄s dixit ad me. filius meus es tu. ego hodie genui te;
Item q; & p̄sona patris loquentis de filio. Ipse mihi uocabit me. pater meus es tu.
dr mr & susceptor salutis meae. Pater mr. qui ego filius dī., dr mr. qui a ego homo,
susceptor salutis meae. qui a ego passurus & e mor te saluandus sum., & ego
inquit primogenitum ponam illum. & celsum p̄ reges terrae.
Magnum ē hoc testimonium. uerax. & omni acceptione dignū., hoc tes
timonium hominis de filio dī, sed multo maius ē testimonium dī. quo testifi
catus ē de filio suo. cum de cael o illum alloquens ait; tu es filius meus dilec
tus. in quo mihi complacui., Magnum ē testimonium pr̄ceptoris. quod dedi filio perfi
bens ait., Ego baptizauit uos aqua. ille uero baptizabit uos spū sco. Maius
est testimonium patris. quo spūm scm̄ in eum. quo semper erat plenus. & i
§ am uisibiliter misit., Qui credit in filio dī. habet testimoniū dī in se;
Qui a credit in filio dī. ut exerceat operando quod credit. habet testi
monium dī in se; illud utiq;. qui a ipse quoq;. in filiorum numero iure com
putetur; Ipso unico dī filio. sic sui fidelib: pollicente; Si quis mihi
ministrauerit. honorificabit eum pater meus., Qui a si dī testimonium
habere meruerit. si dn̄ testem. tuae fidei in te mentis possederit. Quid
te hominum infamia. quid & iam p̄secutio laedit; si enim dr̄ pro nobis. quis contra nos

Qui credit filio in mendacem facit eum qm̃ non credit in testimonium
quod testificatus ē dñs de filio suo; Frustra iudei frustra hereticj patrem
se credere & uenerari putant quandiu xp̃m contemp̃nunt & ei credere
rẽ̃nuunt; Qui enim non honorificat filium non honorificat patrem
qui misit illum, Qui non credunt filio quid ait ego & pater unum sumus
& interrogante eapha adicente tu es xp̃s filius benedicti Respon
dit ego sum Si eum uel non esse xp̃m uel non esse filium dei uel non
esse similem patri contendunt mendacem profecto faciunt patrem
qui adhuc non credunt testimonio quod testificatus est de filio suo in illo u
delicet quod & supra meminit tu es filius meus dilectus; Sed & illo quod
imminente ei hora passionis perhibuit dum ad eum dicente pater
salufica me & hac hora Sed propter eam inquit hanc pater clarifica
nomen tuum Respondit & iam tuba audiente de celo & clarificaui
& rursum clarificabo uerum sed̃m significans patrem esse in celis illius
qui uti uerus homo mortem erat passurus in terra, Et hoc est testimonium
qm̃ uitam & eternam dedit nobis dñs; De trinquit uitam & eternam nob & qui
ipse loquitur Adhuc uitam temporalem & morti obnoxiam agebat
in carne sed tradedit nobis uitam & eternam sicut pote fratrem nobis dedit
filios dei fieri credentib; in nomine eius, Ut enim scias dare mihi po
testatem ad̃ esse habere uitam & eternam Audi prophetam Quis est
homo qui uult uitam & cupit uidere dies bonos; cohibe linguam
tuã a malo & labia tua ne loquantur dolum & declina usque in
finem psalmi; Dedit ergo nobis uitam & eternam sed ad huc in
ter raperegrinantibus inspe quam data est nobis ad re
pueni entibus in re, Et hec est uita in filio eius; Inside ca
lice & confessione nominis eius in ceptione sacra mentorum
eius in obseruantia mandatorum eius; Hinc & ipse ait; Hemo
uenit ad patrem nisi per me; & pro rsus de illo, neque enim nomen
aliud sub celo datum hominibus in quo oporteat nos saluos
fieri; Qui hab& filium hab& uitam; & qui non hab& filium

di. uitam non hab&; Ne parcium dicere uideretur uitam esse in filio. Addit ipsum filium uitam esse; quod idem quoq; filius patrem glorificans ostendit ubi ait; Sicut enim pater uitā hab& in semet ipso. sic dedit & filio uitam habere in semet ipso; Qualiter aut̄ eadem uita que filio ē & patri communis. & iam credentes illustrat&. idem filius ubi ad patrem orans insinuat; Sicut dedisti ei inquit potestatem omnis carnis. ut omne quod dedisti ei d& eis uitam & & esnam; Haec est aut̄ uita & esna. ut cognoscant te solum deum. & quem misisti ihm xpm;
Haec scribo uob. ut sciatis qm uitam hab&is & esnam. qui creditis in nomine filii di; Ut sciatis inquit. ut certi sitis futurae uitae beatitudinis qui creditis in xpm. ut non seducamini p fraudem eorum. qui ihm esse dei filium negant. & ideo nihil est profuturum asseuerant. qui in omnem eius credidēnt; & mirum hereticorum uesania. quippe cum sit protinus hanc epistolā. appellato dei filio. ipsi contra non filium sed creaturam dei xpm esse confirmant, quod nusquā prorsus legunt. nisi dum humanitatis eius mentio celebratur. Et hēc fiducia quam habemus ad eum. quia quod cumq; petierimus secundum uoluntatem eius. audit nos; Magnam nob fiduciam prebet sperandi ad dno bona caelestia. quae & iam quicquid in hac uita quicquid salubriter eum p& imus imp&ramus; Juxta quod & iam ipse in euangelio. credentib; promittit; Dico uob inquit. omā quaecumq; orantes petitis. credite quia accipi&is. & uenient& uob; Notandum aut̄. quod ita orantes & audimur a dno. si ea quae ipse iussit petimus; Dicit aut̄ ipse; primum quaerite regnum dei. & iustitiam eius; Unde & bene & iohannis cum dixisset&. Quod cumq; petierimus & audiri nos. interposuit. secundum uoluntatem eius; Ergo sup hir tantum. plenam nos & indubitabilem iussit & auditionis habere fiduciam. quam non nisi cōmodis. nec solū is temporalib; sed dni congruam uoluntati; quod & iam in oratione dominica inseruisse reperimur. fiat uoluntas tua. sicut & in omnia; Sic enim & illud apostoli recordemur. quo quid oremur secundum quod oportet&

ner cimur. Intellegimur nos nonnum quã salutiriẽ contraria postŏlare.
& commodius nobis abeo qui utilitatem nram rectius quam nos intuetur
ea quae poscimus denegari. Quod ipsi quoq; magistro gentium non dubium
est accidisse; Et scimus qm diligentibus deum omnia cooperantur in bonum
habemus petitiones quas postŭlamus ab eo; Multipliciter eadem quae pre
misserat inculcat. ut nos ad orandum uigilãtiores & certos., sed mandatis eccle
quã posuit. ut secundum uoluntatem di petamus nri conditoris; quod
bifariã potest accipi. ut scilicet & ea quae ipse uult rogemur. & taler
ipsi quales nos esse desiderat adrogandum ueniamus. quod ẽ habere fi
dem quae per dilectionem operatur. & ante omnia memimisse illius euange
lici mandati; Cum stabitis ad orandum. dimittite si quid habetis aduersus
aliquem. ut & pater uester qui in celis est. dimittat uobis peccata uestra;
Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem. petet & dabitur ei uita
peccanti non ad mortem. Dni petuntur. quae ad fraternae dilectionis offi
cium spectant; Loquitur aũt de cottidianis leuib; q; peccatis. quae sicut
difficile uitantur. sic & iam facile curantur; Sed quo ordine haec alter
utrum petitio sit celebranda pro peccatis. iacob; insinuat apertius dicens;
Confitemini alterutrum peccata uestra. & orate pro inuicem ut saluemini;
Si igitur dictu uel cogitatu. uel oblitione uel ignorantia forte deliquis
uadeat fratrem. confitere illi. postula ueniam. ut ipse te fragili
tatis uae conscium pure confitendo fecerit. & tu eius errata pie misericorden
do diluas; Sed haec de leuioribus dicta sunt peccatis; porro si grauius quid
cõmisisti. induc presbiteros ecclesiae. & ad illorum examen castiga te;
Est peccatum ad mortem. non pro illo dico ut quis rogẽt; Magna
hîc quaestio nascitur. quã per te ostendit beatus iohannes. ee quos
dam fratres. pro quib: orare non nobis p̃cipitur. Cum dns & iam pro se
cutoribus nris orare nos iubeat; [illegible] quae non aliter solui
potest. nisi fatemur esse aliqua peccata in fratribus. quae inimicorum
persecutione grauiora sunt; peccatum ergo fratris ad mortem est.
cum post agnitionem di. quae per gratiã dni nri ihũ xpi datae. quis ob pus

* hoc huius modi. secundũ uoluntẽ

nar fraternitatem. & aduersus ipsam gratiam qua reconciliatus est do-
mui dem facit. agitur; peccatum aut non ad mortem e. si quis quasi
non amorem alienauerit. sed officia fraternitatis debita.
per aliquam infirmitatem animi non exhibuerit; quapropter & christus in cruce
orat; Pater ignosce illis. qui nesciunt quid faciunt; Nondum enim
gratia spi sa participes facti. sola & arem reae fraternitatis inierant; & bea-
tus stephanus orat pro eis. a quib; lapidatur. qui adhuc dum xpo credidere non.
neq; aduersus illam communem gratiam dimicabant. & apostolus paulus.
propter hoc credo non orat pro alexandro. qui iam frater erat. & ad mortem
id est in uidentia fraternitatis obpugnando peccauerat; Proinde aut quis non
desperaret amorem. sed tum more succubuerit. orat ut ei ignoretur;
Sic enim dicit; alexander aeramus. multa mala mihi ostendit. Reddat illi
dns secundum opera eius; quem & tu deuita. ualde enim restitit nris ser-
monib;. Demde subiungit pro quib; orat. ita dicens; In prima mea defen-
sione nemo mihi adfuit. sed omnes me deseruerunt. non illis imputetur;
potest aut peccatum ad mortem. peccatum usq; ad mortem
accipi. pro quo rogate quem piamus & dr. Qui scit & peccatum quod in
hac uita non corrigitur. eius uenia frustra post mortem postulatur;
Uerum si sequentia diligenter inspiciamus. magis super ostenditur.
huius lectionis tenori congruere uidetur; Nam sub dicitur. Omnis iniq-
uitas peccatum est. & est peccatum ad mortem & cetera; tanta est
inquit diuersitas peccatorum. ut omne quod ab equitatis ratione
discrepat. inter peccata numeretur; Quamuis minima peccata. iustis
suae iustitiae meritum. nequaquam auferre uel minuere possint.
illa dumtaxat. sine quib; hanc uitam transigere nullatenus ualent.
& item quaedam peccata. ab omni iustitiae sorte dirimendi. tanta
iniquitate patrantur. ut absque ulla contradictione. facto tem ra-
tionis corrigantur & etiam merito imponam; Sequalib; scripturae;
Anne quapeccauerit ipse moriatur. Quabesti iohannis sententia.
manifeste repudiatur inepta eorum disputatio. qui dicere ausi

contra omnem generis humani sensum. & affirmare quod omnia peccata sint paria. dicentes nil differre. utrum hominem qui furatus sit. an bouem. an gallinam. Quia non animal crimen. sed animus facit. Quos iouinianus secutus ē hereticus. asserens nullam nuptiarum. & uirginitatem esse differentiam. non abstinentes. in aliquo a tributionis priuilegio. simpliciter epulantib; esse preferendos. Omnemq; quod iniquē committitur uel cogitatur. ad peccatum referendū. Sed sunt peccata quedam ad mortem. de qualib; dicit apostolus. qm̄ qui talia agunt. regnum dei non consequentur. Scimus qm̄ omnis qui natus ē & dō non peccat. Peccatum uidelicet ad mortem. quod de omni crimine capitali. & de illo specialiter potest intelligi. quod immolatur fratribus. sicut & supra & posuimus. Sed & peccatum ad mortem. peccatum usq; ad tempora mortis protractum. dicimus recte posse intelligi. Quia omnis qui natus & dō non peccat. Denique dauid & mortale crimen admisit. Quis enim nescit. adulterium & homicidium. mortem meruisse pp̄ hanc. sed tamen dauid quia & dō natus ē. quia ad filiorum pertinebat sortem & gratiam. non peccauit usq; ad mortem. quia sui reatus ueniam. mox penitendo meruit. Sed generatio dei conseruat eum. & malignus non tangit eum. Gratia xp̄i qua renati sunt fideles. conseruat eos qui secundum propositum uocati sunt sc̄i. ne peccatum ad mortem committant. & sin quib; libet pro humana conditionis fragilitate deliquerint. ne ab hoste maligno possint tangi defendit. Intelligendum tamdiu nos in generatione dei permanere. quamdiu non peccare uelimus. Immo qui in generatione dei perseuerant. peccare non possunt. neq; a maligno contingi. Quae enim communicatio luci ad tenebras. xp̄o & belial. quomodo inquit dies & nox misceri nequeunt. sic iustitia & iniquitas. peccatum & bona opera. xp̄s & anti christus. maligni & generatio dei. Scimus qm̄ & dō sumus. & mundus totus in maligno positus est. Nos & dō sumus. cuius gratia. & in baptismo regenerati per fidē. & in fide perduremur seruati. Mundus uero amittet. maligno hosti subiectus.

73R

uel numquam regenerationis unda. abeius solum dominio. uel post gratiam regenerationis denuo peccando. ad eius dominium redacti; nec solum mundi amatores. sed & illi qui recens editi. necdum discretionem boni habent & mali. propter reatum primae preuaricationis. ad regnum maligni priuent hostis. nisi per gratiam benigni conditoris. eruantur de potestate tenebrarum. & transferantur in regnum filii caritatis ipsius; Unde non ait simpliciter. mundum in maligno positum. sed cum additamento. & mundus inquit totus in maligno positus e; Nam sicut beatus ambrosius ait. Omnes homines sub peccato nascimur. quorum ipse ortus inuicio e. & frustra nituntur pelagiani affirmare. quod paruuli recens editi. non op habeant gratia baptismatis renasci. qua ab omni sordepeccati. quam fuit mundus in paradyso conditus adam. nulla salis & illo trahentes originalis culpe maculam. In nullo & ipsi tenes rei. donec propria sponte peccare incipiant; Sed nos q missis ueteris criptorum uenenis. quae tota hanc epistolam ille qui de pectoris fonte uitae potatus e. damnat & ecclesia pellit. audiamus in clausula uerbum bonum salutis. & teneamus. summi regis (gnoti fruitate) (opem)
§ quae dicit; Sequitur, Et scimus qm filius di uenit. & dedit nobis sensum. & cognoscamus ueram dm. & simus in uero filio eius; Quid enim apertius his uerbis. quid dulcius. quid aduersus omnes hereses fortius potuit dici; Xps e uerus di filius; Pater xpi ihu dni nri. uerus est dr; Uenit filius di sempiternus. temporaliter immundum. qui erat in mundo. & per quem factus e mundus; neq; aliam ob causam uenit. nisi ut nre salutis. hoc est ut clarum & (not) sensum cognoscere dm uerum; Nemo enim sine diuina cognitione. ad ueram uenire. nemo dm cognoscere. nisi ip so docente poterat; sicut & ipse dicit. & nemo nouit filium nisi pater. neq; patrem quis nouit nisi filius. & cui uoluerit filius reuelare; subaudiatur & patrem & filium; utrumq; enim filius reuelat. qui in carne uisibilis appatens. diuinitatis archana. p euangelium suum mundo
§ patefacere dignatus e; hic e uerus dr. & uita aterna; Uerum dm dixerat e

filium uerum dm̄ hunc esse multotiens repḗrit · hunc dicit esse uitā
ḗternam ; Nonnunq; ita sicut nobis promittitur ḗterna quaesicḗ
tempore nos suscipiat · ut nunquam nobis finem beate uiuendi re-
ponat ; Sed filius uita sine initio temporis semp manens sine termino
semp mensura ; Filioli custodite uos a simulacris ; Quia uerum dm̄ cognouistis in quo uitā habḗtis ḗternam custodite uos ab doctrinis hereticorum
quae eos perpḗtuam ducunt ad mortem · Qui a nos te illorum qui simulacra
prodō faciunt · Quom incorruptibilis dī praeuis dogmatib; insimilitudi-
nem corruptibilium rerum in mutant ; Custodite uos ḗ a filargiria quae
est simulacrorum seruitus · obseruate · ne quas mundi inlecebras condito-
ris a nos te proponatis ; Nam ḗt hoc inter simulacra reputabitur ·
Quatenus soluus ueritatis curam studiumq; habentes in huius uisione
mereamini sine fine laetari · Mundus enim transibit ḗt concupiscentia eius
Qui aut fecerit uoluntatem dm̄ manḗbit in ḗternū · AMEN

EXPLICIT EXPOSITIO EPISTOLAE PRIMAE IOHANNIS

INCIPIT SECUNDA EIUSDEM IOHANNIS

SEnior electae domine ḗt natis eius · quos ego diligo in ueritate ;
Quidam putant hanc ḗt sequentem epistolam non esse iohannis apostoli
sed cuius dam presbiteri iohannis · cuius sepulchrum usq; hodie mon-
stratur · in eseso · cuius ḗt iam papias · auditor apostoli · et hierapoli
episcopus in scriptis suis sepe meminit ; Sed nunc iam generalis ecclesiae
consensus habet · quod harum quoq; epistolarum iohannis apostoli sit scripserit
qua ḗt uera mutuam uerborum ḗt fidei similitudinem cum prima eius
epistola ostendunt · ḗt simili zelo detestantur hereticos ; Seniorem
se dicit iohannes · uel quia iam provectus erat ḗtate quando has scripsit
epistolas · et quia nomen senioris id est presbiteri ḗt imperatricem roma-
nam tunc temporis sapientiae ḗt gravitatis constat fuisse · Unde ḗt petrus ait
Seniores ergo qui in uobis sunt obsecro consenior ~~christi~~ xpi passionum
& testis

Senior inquit electae dominę. & natis eius quos ego diligo in uerităte. ideſt
uero amo et diligo illo uidelicet & quis ecundum dim ē uel certe quos ego diligo
quia per seuerantes in uerităte considero; & non ego solus sed omnes qui cog
nouerunt ueritatem; Qui dcontra hereticos scribere incēpit. qui ab
de uerităte & caritate recti omnium qui ueritatem cognouerunt.
unā dilectionem insē esse commemorat. ut unanimitate simul & mul
titudine ecclesiae catholicorum terreat eos. qui ab horum sotietate secum esse
pauci segregarunt., reuera enim omnes per orbem catholici unā uer
tatis regulā sequuntur., & non omnes heretici & infideles. unanimo
errore consentiunt. uerum non minus semet alterutrum quam ipsam
ueritatis uiam impugnant; Propter ueritatem quae manet in nobis & nob
cum erit in aeternum; Non aliam inquit ob causam tetuos q: diligimur
nisi propter ueritatem fidei quę in nobis semper inexpugnabilis perdurat; quia
uidelicet eandem & uos inuiolabiliter custoditę comperimus.
Sit uobis cum gratia & misericordia & pax a dō patre. A xpō ihū filio patris
in ueritate & caritate; Qui negabant illius temporis heretici. mar
chion & cherinthus uerum esse filiū di dnm nrm ihm xpm. Sed illa ani
citia humana principium dabant; Recte iohannes eum ad confutan
dos blasphemos. filium di patris esse commendat gratiam quoque mi
sericordiam & pacem a bello. sicut a dō patre fidelibus. dandam
esse testatur. ut eū equalem & co aeternum patri demonstret. cuius do
na eadem esse quae patris designat. Sicut & iam ipse dns de se &
patris consubstantialitate loquens ait; Quae cum enim pater facit
haec & filius similiter facit; Et nunc rogo te domina non tam
quam mandatum nouum scribens tibi. sed quod audiuimus ab initio
ut diligamus alter utrum; Arguit hoc uerbo hereticos quinoua
dogmata relictis his quae ab apostolis audierunt inducere temp
tabant. ac per hoc fraternae caritatis foedus dirumpabant; Dicit er
go se nequaquam nouum mandatum scribere. Sed hoc solum horteri
utramque fidem in omnibus & caritas in illis perpetua manere;

§ Qm̄ multi seducto[res] exierunt in mundum qui non confitentur
ihm̄ xp̄m uenientem in carne. Et de hac re potest intelligi
qui confitentur quidem ihm̄ xp̄m in carnatum · sed in aliqua
parte fidei eius non recte sentiunt · aut ueram eius carnem aut
ueram animā · aut ueram diuinitatem aut uerum eius patrem dm̄
aut uerum eius spm̄ sc̄m dm̄ omnipotentem · aut aliquid aliud
quod rectę fidei confitetur · negantes ; potest & de hac iudicii accipi
qui omnino ihm̄ non exp̄m negant · qui xp̄m in carne necdum uenisse
se ad salutem mundi dicebant sed ad futurum suum uenturū
§ § & expectant · am xp̄m · Omnis qui precedit & non manet in doctri
§ § na xp̄i dm̄ non habet ; qui p manet in doctrina xp̄i · dm̄ non habet dicit
§ patrem habet ; Nota uerborum distantiam · & fidei amplectentes
ueritatem ; nō p manentem in doctrina xp̄i · dm̄ non habere dicit
p̄manentem aut̄ in doctrina eius · filium & patrem dicit habere ;
ut ostendat patrem & filium unum esse dm̄ uerum · & eo arguit eos
mendacii qui filiū uel non esse dm̄ uel posteriorem uel minorem patri asse
§ § uerant. Si quis uenit ad uos & hanc doctrinam non affert
nolite recipere eum in domo · nec aue dixeritis ei · qui enim dicit
illi aue communicat operib; illius malignis ; haec ioh annis
docismatis siue hereticis defendit · quae uerbis docuit & ita
facta & credit ; Narrat en de illo auctor eius fortissimus
& martyr fortissimus polycarpus · smirnęorum antistes
quo tempore quodam cum apud effesum balneas lauandi
gratia fuisset & ingressus · & audisset ibi cherinthum & siluit
cherinthus : + puto legendū fugit ei
continuo & discedens non lotus dicens ; fugiamus hinc · ne &
balneę ipse corruant · in quib; cherinthus lauit · ueritatis inimicus.
am Idem & iam policarpus · martyrialis quando · cum
occurrisset & dicenti sibi : agnoscenos · Respondit agnosco te
agnosco primogenitum satane, tantarum apostoli atq; eorū
discipuli · in religione cautela · utebantur · ut nec uerbis dem

cummunionē cum aliquo eorum quiaut errare deuiauerāt habere
parerentur; Sicut & paulus dicit. hēticum hominem postprimam
& secundam correptionem deuita; Sciens quiaper uersus sit
huiusmodi. & peccat cumsit & sem & ipro damnatur; Salutēte
filiusororis tuae electae. Sicut ad uersarios uerritatis. & ue dicere
prohib & ita econtrario electis & pro na electorum salutat
uel & infideles declinantur ab omnib; bonis. si forte uel sic cor
rigi uelint. & fidelium semp ad inuicem pax augeatur. & caritas;

EXPLICIT SECUNDA INCIPIT EPISTOLA EIUSDEM.

IOHANNIS EXPLANATIO TERTIAE

Senior Gaio carissimo quem ego diligo inueritate; quiuel qualis fuerit iste
Gaius in processu epistolae monstratur; quiaudelicet fidem xpi quam
perceperat bonis acculabat actib; & ipse ad predicandum uerbum minime suf
ficiebat. eo tamen quipredicarent de facultatib; suis sustentare gaudebat;
hunc esse gaium arbitramur. Cuius in epistola ad romanos paulus mentionem
dicens. salutat uos gaius ospes meus. & ecclesiae totius. Quia enim hospes
& qui suscipit & qui suscipitur ospes dici consueuit. Erat hospes uniuer
sae ecclesiae quidomnes quiadeueniebant. & predicatores & audito
uerbi benigne suscipiebat. sicut & huius epistolae sequentia manifeste de
clarant. Unde & iohannes eum inuenitate diligit. hoc est non tempora
lium gratia commodorum sed solo perennium bonorum quae eum dilige
reuid & intuitu. Fuisse autem gaius corinthius uidetur & eo quod paulus
illam oratus in caritate epistolam scripsit ad romanos. quos & ipse pro
na salutat. Sed & in epistola ad corinthios gaii quasi ciuis corinthi mem
mit dicens. Gratias ago deo meo quod neminem uestrum baptizaui; nisi
crispum & gaium. ne quis dicat quod in nomine meo baptizati estis;
Carissime de omnib; prosperete ingredi & ualere sicut prospere agit
animatua. hoc inquit. ad nō crebrius & opto precib; ut quod bene agit

nunc

beneperficias · & sicut animacua id̄ interna mentis intentio sperexit
ideſt proficit in elemosynarum operib; abundantes ibi & bonitate
animi dapsilis & peccuniarum facultatesſ indigentib; succurrit.
ras semper uir tutib; plena dn̄o adiuuante uitam ducere possis;
§§ Maremhorum non habeo gratiam · quam ut audiam filios meos inue
§§ ri ● tate ambulantes; ideſt uteos quos pre cautio; filios dō genui .cognosca
uehemēter & ideſt fideī & bone opēr̄ationis obseruantes;
§§ Carissime fideliter facis quicquid operaris in fratres. & hoīm pere
grinos. Fidelitter facis dicit · pro eo ut diceret · sicut uere fidelis
§§ tu facis · & operib; ostendens fidem tuam. Pronomine enim profec
§ tisunt · nihil accipientes agentib; Cum dicit pronomine subaudien
dum ē dn̄i ihu xpi · sic enim loquebantur antiqui. Duab; aut & cau
sis pronomen dn̄i sunt profecti · aut predicandum scilicet nomen eius
propria sponte uenientes · aut propter nominis sci fidem & confessi
§ onem actuib; siue a contribulib; suis patria expulsi. Nos ergo
§§ demus sub cepese huius mundi · ut cooperatores simus ueritatis.
Jungit se beatus iohannes qui omnia dilexit propter xpm · personis
fidelium diutius quatenus eos lacrimas reddat · ad misericordiam pau
peribus & peregrinis. Nec dis credendum ē illum uerbaliter dicere
potuisse · quod paulum dixisse legimus. Ipsi scitis quō ad ea quae
mihi opus erant & his qui mecum ſ ministrauer̄ manus istę .
Omnia ostendi uobis quia sic laborantes oportet & suscipere infir
mos ac meminisse uerbi dn̄i sicut dixit · beatius est magis dare
quam accipere · Cooperatores aut dicit ueritatis · quia spiritalia do
na habentib; temporalia sub distributit · in pīs donis spīritalib; coope
rator & fruit · Nam cum pauca sint quae spīritalia dona p ceperunt
& multi quibus abundant · per hos fedunter uite rub: pauperum
inserunt · dum eis de mensis pauperib; de suis diuitiis solatiantur
Hinc & enim dns ait · qui recipit prophetam in nomine prophetae · mercedē
prophetae accipiet · & qui recipit iustum in nomine iusti mercedē

lustris accipiẽs; Scripsisse sanctorum ecclesiae. sed hic quia ama prima
tam gessit meis. dicit repes non recipit nos. Dicit repes utpote
erat haereseiarcha temporis illius. aliquis superbus & insolens.
Malens nova docendo. primatum sibi usurpare scientiae quam
antiquis sanctae ecclesiae quae iohannes p discabat. humiliter auscultasse manda
tis; Unde bene dicit repes. speciosus. insulsus. sive decor mentis
interpretatur. & per fidem cordis & ita nomine signat;
Propter hoc si uero commoneam opera eius; Id est in omnium notis
tiam manifestius arguendo producam; Juxta illud apostoli; pati; quid
ultus inuigilet iniuriam ad uos; Quae facit uerbis malignus gar
rientes in nos; Notandum. quia linguas detrahentium. sicut nostro
rum non debemus execrare ne ipsi pereant. sed per suam malitiam
& erratas. debemus aequanimiter tolerare. ut nobis meritum
crescat; Aliquando autem & iam compescere. ne dum de nobis
mala dicta seminant. eos qui audire nos ad bona poterant. cor
da innocentium corrumpant; Hinc est quod iohannes
obtrectatorum suam linguam redarguit. ne eius predicationem
non audirent. qui audire poterant. & in pravis moribus rema
nerent; Carissime. noli imitari malum. sed quod bonum est;
Quod bonum imitari illum uelle. subdendo apertius dicens;
Dem. & ri ote testimonium redditur ab omnibus. quia uidelicet & ipse iusti
per & infirmos. & egentes prouerbiale sustinuerit; Hunc ergo gau
dium imitandum proponit. ut simili omnium laude possit & ipse digni
nus existere; Pax tibi; salutant te amici; salutat amicos per nomen;
Amicis gratiam pacis mandat & salutis. ut per haec dilectionem. cae
teros q; ueritatis inimicos. a salute & pace uera monstret extraneos; NOUISSIME;

EXPLICIT EXPLANATIO EPISTOLAE IOHANNIS APOSTOLI

INCIPIT · EXPLANATIO · EPISTOLAE · IUDAE;

Judas ihu xpi seruus. frater autem iacobi. his qui in do patre dilectus. &
ihu. xpo conseruatis uocatis q;; Judas apostolus. quem in euangelio

matheus & mar. eius ꝺ̄ tā eum appellant. Scribit contra eosdem
fidei corruptores. quos & p& rus & iohannes insuis damnant epis
tolis. Carissimi omnem sollitudinem faciens scribendi uob. de com
muni ūrā salute. De communi eorum salute dicit. de illa salute quae
ipsi & illis erat communis. Omnium nr̄m q: electorum una & cōmunis
est salus. fides & dilectio xp̄i. Deprecans super certāri semel tradite scis
fidei. Deprecans non aliam fidem discere. quam eam quae semel tra
dita ē̄ uobis ab apostolis. sed pro hac certari semp usq; ad mortem. Subintro
ierant enim quidam homines. qui olim prescripti sunt in hoc iudicium impii.
In hoc iudicium dicit. in hanc damnationē. quam impie faciendo merenti.
Ut dn̄s dicit. & procedunt qui bona fecerunt in resurrectionem uitae.
qui uero male egerunt in resurrectionem iudicii. id est damnationis.
Dn̄i nr̄i gratiam transferentes in luxōriam. Dn̄i ni gratia molli
untur duritiam legis. Qui acum illa dicer& Si quis hoc uel illud fe
cerit lapidib; obruatur. Si quis haec uel illa fecerit. flammis comburā
tur. Dn̄s laxata districtione legis. Dedit per euangelii gratiam licen
tiam purgiendi scelerum commissa. per pcenitentiam & elemosinarū
fructus. Sed hanc eius gratiam. transferunt in luxōriam. quinunc
tanto licentius. deliberius peccant. quanto se minus uident statim
asperitate legis. de admissis facinoribus examinari.

Et solum dominatorem. & dn̄m nr̄m ihm̄ xp̄m negantes.
Solus dominator est dn̄s noster ihs̄ xp̄s. cum patre & sp̄u sc̄o.
Sicut solus dominator est pater cum filio & sp̄u sc̄o. sic & iam
solus dominator est sp̄s sc̄s cum patre & filio. Sola dominatrix
tota ip̄sa trinitas. pater & filius & sp̄s sc̄s. Quamcumq; enim. & in
ecclesia. & in diui duatrinitate per sonam nominas. solus dr̄s.
& cum totam simul trinitatem nominas. solum dn̄m uerum nomi
nas. Unde recte intellegendum. quia qui cumq; heretici. patre
xp̄i uerum dn̄m bonum & iustum denegant esse. solum domina
torem & dn̄m nr̄m negant. Quicumq; enim ihm̄ uerum esse
filium dei negant. & utq; hi solum dominatorem. & dominū nr̄m.

negant; Quicumq; spr̃ sc̃i potentiae dérogient. & iam hi soluut dom
natoris & dn̄i nr̄i maiestati contradicunt, Quia nimirum idem pater
& filius & spr̃ sc̃i. solus dominator & dn̄s noster est; Commonefacit uos
uolo. scientes semel omnia; Omnia uidelicet & archana fidei
scientes. & non opus habentes recentia. quasi ea antiquata uouis audire
magistris; Qm̃ ihs̃ populum de terra egi. ptm̃ saluauit. secundo eos qui non credide
runt perdidit; Ihs̃ non filium nauē. sed dn̄m nr̄m dicit. Ostendens primum. quia non ipse
ab̄ Aprutescatur genus. uti her & ei uoluêre prin
cipium habuit. sed uti sacramysterium sui nominis. ad saluationē credentium
dr̄i. & nr̄i. & sp̄ūs & fecit; Deinde simuat. quod nisi credentes saluat
propitius. uti & iam iustus damnet incredulos; Israelem damnauit ad
se de afflictione egyptia primo saluauit humiles. ut secundo mur
murantes contra se in heremo proteruientes superbos; Quod ideo inci
cit. ut & iam nunc meminerimus. illum sic per aquas baptismi. quas ru
brum maris signabat saluare credentes. ut & iam post baptisma. humi
lem in nobis requirat uitam. atq; aliorum sordes segregatam. qualem mer
to hesitii secretae conuersatio designabat; quam profecto uitiem. si
quis fuerit a fide deuiando. uel male agendo uiolauerit. quasi iuuer sus
cor de in egyptum. non ad promissa regni patria peruenire. sed in
ceteri impios merebitur interire; Alios secundo eos qui non credentes
perdidit. quia iustus iudex. nonnullos culpis & igentib; & nunc & post
modum per cuncta. Solos quippe pēna a supplicio liberat quos immutat;
Nam quos presentia mala non corrigunt. ad sequentia perducunt;
Angelos uero. qui non seruauerunt suum principatum. sed dereliquerunt
suum domicilium. in iudicium magni diei. uinculis & semi
piternis sub caligine reseruauit; Et in hac sententia sicut in precedente. pri
mo reminiscendum. quia ihs̃ dn̄s nr̄s precedentes angelos punit;
Qui enim homo in fine sectorum & uirginem natus. ihs̃ nomen angelo
dicente accepit. Ipse ante oma̅ secula natus dr̄s & pater. omnem
creaturam cum patre quando uoluit disposuit. & a principio subiciens supbi

res angelos: ita sub caligine aeris huius damnauit: ut eo dem in die
iudicii grauiores res reseruat ad poenas; & ideo iure damnandi: qui
ihm xpm non dm uerum: sed hominem fuisse tantum: & deutroq;
sexu progenitum contendunt; Deinde inferendum: qui a qui ange-
lis peccantib: non peper cit: nec hominib: parc& supbientib:; Sed hos
quoq; cum suum principatum non seruauerint: illum uidelic& qui p
gratiam ad opti onis filiu& effecti sunt: sed dereliquerunt suu domi. i. ihu:
id est ecclesiae unitatem: in qua dō renati sunt: uel certe sede sua regni
celestis: qua acceptura erant: si fidem seruarent: & ame iu
dicium graue: & grauius mundicio uniuersa iudam nabit;
§§ Sicut sodoma & gomorra: & finitimę ciuitates: similimodo & for
nicatae & ce&e ras: quicquid erat & emplum damnationis ineor: qui
solum dominatorem: & dm nm ihm xpm negant: commemoratio
inertiu uel populi murmurantis: & infidelis in deserto: uel om
gentium se contra auctorem nequem angelorum: ita dat & emplū
poene illorum: qui dni nri gratiam transferent in luxoriā:
§§ commemorant. incendium sodomorum; Similiter & hi qui carnem
§§ quidem maculant: dominationem aut spernunt: maiestatem
autē blasphemant; Subaudiendum ē: & hi damnandi sunt:
Sicut sodomite: qui carnem maculauer: sicut populus non credens:
qui maiestatem diuinae potentiae blasphemabat: sicut angeli: qui
dominationem sui creatoris spernebant; Cum michahel archan
§§ gelus: cum diabolo disputans: alter carpebat: demoy si cor pore:
§§ non audens iudicium inferre blasphemiae: sed dixit: imperet tibi dns;
De quib; scripturis iudas hoc testimonium sumpserit: non facile
patet; Sed tenendum faciendum: qua similes his aliquid in zacharia
prophe&a reperimus; ipse&enim dicit: quia ostendit mihi dns
ihm sacerdotem stantem coram angelo dni: & satan stabat
ad&tris eius: ut aduersar&ur ei: & dixit dns ad satan; Increpet
p& dns in te satan: & increpet dns in te qui elegit hierusalem;
Sed & in hoc loco facile illum e intellegitur: quia hic sacerdos de sida

rabar populum israhel · deca ptiu[m] ire bebillonica liberari · atq;
ad patriam rerā reuerti ; Resistebat illi satanas · nolens populū
dī liberari · sed magis hostib; & hoc gentib; mancipatū pari ; Ideoq; illū
angelus · qui populi adiutor erat increpabat · atq; ab iniuria eius de popu
lo remouebat ; sed quando de moysi corpore · contentionem cum dia
bolo michahel habuerit incertum habemus . Attamen non desunt · qui
dicant · eum de populū dī moysi corpus esse appellatum · eo quod moyses ·
illius populi portio fuerit ; ideoq; iudas · quod de populo sc̄cum
legerat · recte de moysi corpore factum dicere possit ; Sed ubicumq; ·
& quando cumq; hec alter catio facta · angeli cum diabolo fuerit ·
diligenter intuendum · quasi michahel archangelus · diabolo sibi
aduersanti blasphemia dicere soluit · sed modesto illum sermo
ne coercuit · Quanto magis hominib; omnis blasphemia cauendae ·
& maxime ne mala fructem creatoris · uerbo in disciplina to offendant ;
Ve illis qui uia cain · ambierunt · & errore balaam mercede effusi ·
& contradictione chore perierunt . Uia cain · habent · qui propter in
uidiam · melioru[m] nomen sibi doctorum quo honorificentur assumunt ;
Errore bileam perierunt · qui pro amore ter restrium commodorum · ueri
tatem quam ipsi norunt impugnant ; Contradictione chore qui uiuunt · ecd in
ferna descendit · intereunt · qui cum · appetitu in debita primicias · se se
ab unitate scae ecclesiae secernunt ; Scientes q; · & prouidenter · quan
tum maligerant · ad scelerum tamen tutata descendunt ; & quidem
cain de fratricidio cogitantem dns corripuit · sed eum in uia saluare
non sustinuit ; Balaam aduersus dī populum mercenarium dns uetuit ·
sed amore pecuniae nec bremperatur obstitit ; Chore superbienti
moysen dno insoloquente leni recurauit · sed eum elatio qua ferebat
insanabilem reddidit ; Sic profecto sic faciunt heretici · qui ad incre
pationē scae ecclesiae emendari dispiciunt · quin potius fratres gladio
maledoctrinae · sicut cain interficere · malo consilio decipere · sic
balaam · Contra doctores catholicos erigere · sicut chore · ad ruinā ipsorū

perditionem contendunt. Hi sunt in epulis suis conuiuantes
maculae sine timore. Maculatur est qui peccat. Macula est ipsi
celus quod operatorem suum condemnat. & ideo hereticos
quos arguit maculas appellat. quia non solum in comessationib;
& ebrietatib; suis siue carnalib; seu spiritalib; pereunt ipsi sed &
alios perdunt. & inquinant. Nubes sine aqua quae ventis
circumferuntur. nubes sci predicatores sunt. qui conuersationē
habentes in celis miraculis coruscant. & pluuiam sermonibus;
De quib; dō dicitur. & uerte actus tuus usq; ad nubes. Sed nubes sunt
sine aqua heretici qui posuerunt in celum os suum. p uerba sua. p
bia. Sed aqua sapientiae. Audientium corda non rigent.
Quae uentis circumferuntur. quia ad suggestionē spirituum
inuisibilium inuersor utriorum errores rapiantur;
Arbores autumnales infructuose bis mortuae eradicatae;
Mortua ē arbor quae nō facit fructum bonum. Qui uero mali operis
fructum protulit bis mortua arbor appellatur. & ille qui
boni operis fere fructum noluit. prosua fere eligere dicitur
& cidendus. & in ignem mittendus. quid putes illum mereri
poenarum qui uel per uersa agendo. ut alios per uertendo. perni
mos fructus traxit. Nec mirum si infructuosi & bis mortui dicuntur
esse arbores quae eradicatae esse probantur. Deus enim dicitur
In caritate radicati & fundati. Qui uero a soliditate caritatis
eradicati esse noscuntur. merito si quid boni fructus habere uidentur
: amittunt. Merito tales autumnalib; comparantur arbo
ribus. ut desperatio eorum salus. ostendatur. Autumni enim tem
pore non solum poma nulla nascuntur. sed & iam ea quae
nata erant matura solent dedere. Cuius uidelicet temporis. Statuae assimilantur hi qui & fructus fidei fere ipsi negle
gunt. & ecclesiae fideles quos libet facere bona conspi
ciunt & turpare. atq; in caduca student negotia;

ꝯ conuertet. Fluctus feri maris despumanter suas confusiones;
fluctus maris sunt peruersi doctores. qui & in semetipsis inquieti
semper tumidi et enebrosi & amari sunt. & pacem ecclesiae quasi stre
bilitatem firmitatemq; ubicumq; semper impugnare non cessant.
Sed tales reprehendunt despumanter suas confusiones. quia
in tanta tumentium undarum quanto altius se supbienter extol
lunt tanto amplius confusi quasi in spumas leuissimas
ꝯ dissoluuntur. & pereunt Sidera errantia. quib; procella
ꝯ tenebrarum in eternum seruatur est. Sidera errantia quae
sunt septem num quemne eo loco ubi pridie fecerant or tum siccium
uel occiduum. sed modo ad infima zonae brumalis descendunt.
modo ad altae zonae solstitialis ascendunt. modo mediam
zonae equinoctialis lineam repetunt. Sic eorum sic sunt
heretici qui lucem ueritatis promittentes. numquem in eodem
docendo
statu perdurant. sed modo sic modo sic doctrinam suam informantes.
ipsiusq; quasi contemnenda lucis ostentatio quampolliceatur
insinuant. Equidem inter planetas. id est errantia sidera notis
simum est. sol luna lucifer. qui & uesper. quae nonnumquam
in bono accipiuntur cum sol dns ecclesiae luna. est lucifer. Johannes
baptista. qui dni incarnationem nascentium nascendo. & testimonium
lucis ei prebendo processit. Sol & in malo legimus solem dicen
tem no deseminib; iactis impetrosa. soleam orto estuauerunt.
Quod exponens ipse subiunxit. persecutionem autem orte propter uer
bum continuo a scandalizabuntur. Sol ergo ardor feruorem per
secutionis indicat. Lunam in malo legimus stultum ut luna mutat. cuy.
Lucifer in malo. quomodo cecidisti de celo lucifer. Quod non solum
de primo diabolo dictum. Sed de membris quoq; eius. qui per heresim
de ecclesia ruunt. intelligi potest. Uesperum in malo. & uesperum
sup filios ter rae consurgere fecisti. quia & anti christus. & ministri
eius. quemuis seruans figurent. uelut angelum lucis. nomen diuine

lucitestimonium peribet. sicut lucifer soli. sedmagis operatenebrarū
suis sequacib; ostendunt. instar stellę quaevespertinę dicitur. quaenoc
ctemeuespertina apparent. secundaenoctis precursor & status. Sidera
inquit errantia. quib; procellatenebrarum in æternum seruata est.
Recte enim intenebras tormentorum mittentur æternas. qui inecclę
siadi sub nominelucis tenebras inducebant errorum. Merito procel
la ● p cellantur supplicio rum qui insimilitudine tēpestatū marinarū
pa cem fidelium turbabant. Prophetauit aut̄ de his septimus ab
ab adam enoch dicens. Ecce uenit dns in sanctis milib; suis facere iudici
um contra omnes. Non contra omnes dicit homines sed contra omnes
impios. neminem illorum relinquens impunitum. de quib; subditur.
arguere omnes impios. Septimum sanctum abadam dicit esse enoch
qui haec prophetauit ut confirmet & complo quod superius aut
quarum olim prescripti fuerant. in tempe iudicium impii homines
qui suo tempore subintroierunt. ad subuertendā fidē impiorum;
& arguere. in quit omnes impios de omnib; operib; impietatis eorū
quib; impie egerunt. & de omnib; duris uerbis quae locuti sunt
contra eum omnes impii: Vera quidem ē haec sententia. quia dns
in iudicio uenient impios. non solum de operib; uerum & de uerbis ar
guit & iudicat iniquis. Attamen sciendum quia liber enoch de quo illa
assumpsit inter apochriphas scripturas ab ecclesia depiciatur. non quod
Liber Enoch apocriphus. dictatorq; patriarchae abiciendā ullatenus possit aut debeant esti
mari. Sed quia liber ille quisub nomine eius fertur non uere ab
illo scriptus. sed subtitulo nominis eius. Abalio quodam ædi ficatus
catur. Si enim uere eius est eius & non est & fides sana contrarius;
Nunc aut̄ quia multa in scriptis habet̄ contin & equib; illud est de gigan
tib; quod non habuerint homines patres sed angelos. merito docet
dari & non esse admittenda scripta quę mendacio sordent. Unde &
haec eadem iude epistola. quia de apocripho libro testimoniū habet
primis temporib; a plerisq; recipiebatur. tamen auctoritate eam

&uecutfccte &ufumeruit ut inter ſcās ſcripturas computetur. Maxime
quia dele teſtimonium de apocrypho iudas aſſumpſit quod non apocry
phum ac dubium ſed uera luce lucida eſſet uerum accepſpiciuum;
Hi ſunt murmuratores querelosi ſecundum deſideria ſua ambulantes.
Tanto amplius quisq; murmurat & queritur de presentib; ecclesie labo
rib; quanto minus in ſede fide rice carnis & ſtrinxit. At contra ſē dan hel
& ceteri celeſtium deſideriorum uiri quantum obnixe ſupna ſolacia
ſiderant tanto contemptim tribulationia cuncta que uidentur aduersa
despiciunt. Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos animales ſpm̄ non habentes
Ideo ſemetipſos reprobi ſegregant a ſorte iuſtorum. Ideo ſunt animales
i deſt propriae animae ſuae concupiſcentias ſequentes. qui aſpm̄ uni
tatis quo ecclesia congregatur quo ſpiraculo efficitur habere non meruē
Ideo diffluunt qui a cōgulū non habent caritatis. Uos aut carissimi
ſuperedificantes uos metipſos ſanctissime unitē fidei in ſpū ſco orantes. ip
ſos uos in dilectione dei ſeruate. In ſpū ſco orimur quando inſpiratione
diuina compungi ſup num̄ petimur auxilium adperci piendā bona que
ſe nobis ipſis nequimus. Increpatur nos ammonetur iudas ſup edificare
nos metipſos ſup fundamentum ſcae fidei. tetendere nos ad domum dī quae
eccleſia lapides uiuos adiungere. tte in dilectione dei ſeruare precepit. utrum
quam denuo uiribus presumamus ſed in diuinae tuitionis adiutorium ſpe
remus. Neque iuxte dogma pelagianum a ſemetipſo ſe ſaluare poſſe
pronuntiemus. Sed omnes ſpr̄ ſci petamus innos aduentum. quo inſpiritu arden
tius orationibus eamus. Ne forte cum his qui ſpm̄ non habent. Ideoq; anima
les perſeuerant. Et hos quidem arguite iudicatos. illos uero ſaluate
de igne rapientes. Alios miseremini in timore. Quod aut in timore. ad contra
ria quae proposuerit. iungendum est. Quia & apoſtatae quisque cum ar
guit. ac damnabiles oſtendit hoc in timore debet agere ne forte ſibi ſuisq;
quos diligit. aliquid tale contingat. Et quidem in cendio uitiorum alte
rum castigens eripit. conſiderate ſe debet. ne pretemptetur. Et quipeccan
tem miseretur proximo & ita illum neceſſe est circumſpecte agere ne forte

aſte bete ſocietate ſegregemur

§ plus ufto uel seuerus & ifticit uel pius. Odientes. & eum qui de carnali
¶ est naculatac monicam. Carnalem tunicam corp' nrm dicit. non ut
corp' nrm odisse debemus sed maculatum. hoc ideo omnimodis debe-
mus odisse & quantum ualemus agere ut hoc immaculatum reddamus,
ut de carnali spiritali mereatur effici. quod quia nonnisi potestate arbi
§ trii sed di gratia perficiendum & recte subiungitur. Et ei qui potens
§ conseruare uos sine peccato & constituere ante conspectu
§ gloriae suae immaculatos in exultatione; Bene autem dicit in exultatione
nos constituendos ante conspectu gloriae di. Quos superius ammonebat
in amore dei seruare. quia quanto magis trepidi de actib; nris in presenti fueri
mus tanto amplius in futuro de per ceptam ercede lætemur;
§ Soli deo saluatori nro per ihm xpm cum gloria magnificentia imperium
& potestas ante omne seculum & nunc & in omna secula seculorum Amen.
Haec clausula & patri & filio coequalem & coæternā per omnia & ante omna
seculā gtam refert ac regnum. & eorum quoq; qui minorem aut posteriore
patre filium credunt coargutt errorem cum dicit do patri gloriam
magnificentiam impm & potestatem esse per ihm xpm dnm nrm. & hoc non ab
initio temporis alicuius sed ante omne seculum & nunc & in oma sæcula sæculorum Am

EXPLICIT EXPLANATIO EPISTOLAE APOSTOLI IUDAE

Verbot

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Einband ausgebessert 1936
s. Ausbesserungsliste 1936 ff.
S. 6.

Beda In epłam Jacobi
Expō In epłas canonicas
patris Joh z Jude

9
1

ausgebessert 1936.

ungsliste 1936 ff.

6.

Copyright 4/1999 YxyMaster GmbH www.yxymaster.com
VierFarbSelector Standard* - Euroskala Offset
Focus
Balance

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg